

«Det er ingen grunn til å tro at den man er glad i og bor sammen med ikke er åpen og ærlig for deg»

En komparativ tekstanalyse av Anniken Huitfeldt og Erna Solbergs forsøk på imagegjenoppbyggelse under deres habilitetsskandaler høsten 2023

JONAS BRÅTHEN

VEILEDER

Geir Christian Johannessen

Universitetet i Agder, 2024

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for nordisk og mediefag

Emnekode: KOM501

Forord

Da jeg begynte tankeprosessen rundt tema for denne oppgaven, ønsket jeg i utgangspunktet å skrive om noe utenfor politikkenes verden. Etter hvert som politikerstanden har kommet med stadig nye påminnelser om at de er like menneskelige og feilbarlige som resten av oss, har det imidlertid blitt vrient å ignorere alle de sprø påfunnene deres. Vi har blant annet sett statsråder som plagierer, statsråder som kysser sine underordnede, tidligere statsråder som feirer kvinnedagen med et par glass whisky for mye, partiledere som stjeler solbriller, og en god dose kløning med habilitet. Så her er vi.

Jeg ønsker først å takke min veileder, Geir Christian Johannessen. Det er klart det har vært ubeleilig at vi har befunnet oss på forskjellige sider av verden under denne prosessen, men du har gjort det beste ut av det. Jeg setter stor pris på hvor fleksibel og på tilbudssiden du har vært i innspurten på oppgaven.

Jeg vil også takke alle de herlige menneskene jeg har blitt kjent med under tiden på Sørlandet, og særlig gjengen jeg har fått dele de to siste studieårene med. Sammen med dere har en stakkars 28-åring med skjøre ankler fått lov å føle seg gammel i ungdommelig selskap. En spesiell anerkjennelse til Marcus, som har vært toneangivende for perioden med masterskriving.

En stor takk til min kjære Pia-Elene. Ord blir fattige, jeg er utrolig heldig som har deg.

Tankene går også til familie og venner hjemmefra. Selv om det tidvis går lenge mellom hver gang vi ses, glemmer jeg dere ikke, og jeg setter stor pris på at dere heller ikke glemmer meg.

Helt til slutt så ønsker jeg å dedikere denne masteroppgaven til min mormor, som brått gikk bort mens jeg stod midt i arbeidet. Å si farvel kan være vanskelig, vi fikk heller ikke muligheten. Det viktigste jeg har lært av deg i livet, er også ting som alltid var usagt mellom oss. Men jeg bærer det med meg.

Jonas Bråthen

Kristiansand, juni 2024

Sammendrag

Denne masteroppgaven er en komparativ tekstanalyse av Anniken Huitfeldt og Erna Solbergs innledende forsøk på imagegjenopprettelse i møte med habilitetsskandalene de stod ovenfor i 2023. I løpet av høsten kom det frem at begge politikerne hadde vært uvitende inhabile i behandlingen av en rekke saker som følge av ektemennenes aksjehandel – Huitfeldt som utenriksminister, Solberg under sin periode som statsminister. Huitfeldt endte opp med å bli fjernet fra stillingen som utenriksminister. Solberg sitter per dags dato fremdeles som partileder og statsministerkandidat for Høyre.

Studien analyserer de første pressekonferansene politikerne holdt i forbindelse med at habilitetsbruddene ble offentlig kjent. Studiens analysemodell tar utgangspunkt i William Benoits typologi over strategier for imagegjenopprettelse. For begge politikerne er en kombinasjon av strategiene *uunnngåelighet* og *flytte ansvar* grunnleggende i deres forsvar: Ektemennene har handlet uten deres kjennskap, og dermed forårsaket en uvitende inhabilitet for Huitfeldt og Solberg. Begge benytter også *minimalisering*, *forsterkning*, *simpel benektelse* og *korrigerende handling*.

Utvalget av strategier skiller seg ved at Huitfeldt også bruker *bønn om tilgivelse*. Hun er tydelig på å beklage det som har hendt, og er systematisk i å presisere at ansvaret ligger hos henne. Det sistnevnte kan tolkes som en form for *forsterkning* av hennes personlige karakter. I tillegg går Huitfeldt inn i et tredjepartsforsvar på mannens vegne gjennom strategien *gode hensikter*.

Fremstilling av deres respektive ektemenn er en av de fremtredende ulikhetene ved hvordan de to bruker strategiene. Huitfeldt slår fast at ektemannen har handlet galt, men at intensjonene hans var gode. Solberg er derimot tydelig på at ektemannen hele veien har vært klar over at handlingene hans var gale, og i tillegg har jobbet aktivt for å skjule disse for både henne og omverden. Sett i sammenheng med fraværet av en beklagelse, kan dette tolkes som et grep for å distansere henne selv fra den støtende handlingen. Dette står i kontrast til Huitfeldts valg om å understreke eget ansvar.

Abstract

The thesis is a comparative textual analysis of the initial attempt at image repair of Anniken Huitfeldt and Erna Solberg during their political scandals of 2023. Both had been involved in political decision-making where their husbands' share trading created a conflict of interest, unknown to the politicians themselves. Huitfeldt was removed from her position as Minister of Foreign Affairs. Solberg, meanwhile, kept her place as party leader and candidate for Prime Minister in the upcoming election.

The study analyses the first press conferences the politicians held after their scandals went public. The analysis is based on William Benoit's theory of image repair. Central to both defences is a combination of the strategies *deafisibility* and *shift the blame*: The husbands acted without their knowledge, resulting in a conflict of interest unknown to Huitfeldt and Solberg. Both politicians also use the strategies *minimization*, *bolstering*, *simple denial* and *corrective action*.

Where their compilations of strategies differ, is in Huitfeldt's use *mortification*. She apologises for what has happened, and systematically specifies that this is her responsibility. The last part may be interpreted as an attempt at *bolstering* Huitfeldt's personal character. Huitfeldt also engages in third-party image repair on behalf of her husband, using the strategy *good intentions*.

The way in which the two politicians choose to portray their husbands is one of the major differences in their use of the strategies. Huitfeldt asserts that her husband's actions were wrong, but that his intentions were good. Solberg, on the other hand, makes it clear that her husband was always aware that what his actions were wrong, and actively made great efforts to conceal them from both her and the rest of the world. Taking into account her lack of an apology, this may be interpreted as an attempt to distance herself from the offensive act. This contrasts with Huitfeldt's choice of underlining her own responsibility.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1. Bakgrunn for oppgaven og problemstilling	2
1.2. Tidligere forskning	4
1.3. Oppgavens struktur	5
1.4. Bakgrunn for skandalene	5
1.4.1. Huitfeldt-saken.....	5
1.4.2. Solberg-saken.....	6
1.4.3. Etterspill	7
2. Teoretisk rammeverk	8
2.1. Den politiske skandalen	8
2.1.1. Skandalebegrepet	8
2.1.2. Medienes rolle.....	9
2.1.3. Konsekvenser av den politiske skandalen	11
2.2. Krisekommunikasjon og imagegjenopprettelse.....	13
2.2.1. Skandale eller krise?	14
2.2.2. Krisekommunikasjon som forskningsdisiplin	15
2.2.3. Benoits teori om imagegjenopprettelse	15
2.2.4. Hvilke imagegjenopprettelsesstrategier er mest effektive?	19
2.2.5. Imagegjenopprettelse gjennom tredjepart	21
3. Datamateriale og metode	21
3.1. Datamateriale	22
3.1.1. Innhenting av datamateriale.....	23
3.2. Om metoden	24
3.2.1. Vitenskapsteoretisk plassering av prosjektet	25
3.2.2. Analysemodell	26
3.3. Refleksjoner rundt forskningens kvalitet	27
3.3.1. Reliabilitet	27
3.3.2. Validitet	28
3.3.3. Generaliserbarhet	28
4. Analyse og diskusjon	29
4.1. Anniken Huitfeldts bruk av strategier for imagegjenopprettelse	30
4.1.1. Flytte ansvar, uunngåelighet og simpel benektelse	30
4.1.2. Korrigerende handling	37
4.1.3. Minimalisering	39
4.1.4. Forsterkning.....	39

4.1.5. Bønn om tilgivelse.....	40
4.1.6. Forsterkning og bønn om tilgivelse	41
4.1.7. Mulighetene Huitfeldt ikke griper: Vanskelig regelverk og urimelige begrensninger	42
4.1.8. Tredjepartsforsvaret for mannen: Gode hensikter	44
4.2. Erna Solbergs bruk av strategier for imagegjenopprettelse	44
4.2.1. Uunngåelighet og flytte ansvar	45
4.2.2. Korrigerende handling	49
4.2.3. Minimalisering	50
4.2.4. Sempel benektelse.....	51
4.2.5. Forsterkning.....	53
5. Sammenligning og drøfting	55
5.1. Strategiene som forekommer hos begge politikere	55
5.1.1. Minimalisering	55
5.1.2. Forsterkning.....	56
5.1.3. Sempel benektelse.....	56
5.1.4. Uunngåelighet og flytte ansvar	57
5.1.5. Korrigerende handling	58
5.2. Hva er de mest vesentlige ulikhetene ved Huitfeldt og Solbergs imagegjenopprettelse?	58
6. Avslutning.....	61
6.1. Hvem lyktes best i sin krisekommunikasjon?	61
6.2. Forslag til videre forskning	63
Litteratur	64
Vedlegg 1: Anniken Huitfeldts pressekonferanse 30. August	71
Vedlegg 2: Erna Solbergs pressekonferanse 15. september	80

1. Innledning

«Det politiske Norge har MeToo-et, pendlet, etterlønnen, daytradet og uvitenhet-et seg inn i det som kan bli – eller allerede har blitt – en fundamental tillitskrise. Den nesten ustoppelige rekken av skandaler som har rammet norsk politikk de siste årene er i ferd med å påføre det vi – nesten klisjéfyllt – omtaler som det norske tillitssamfunnet et permanent sår.» (Valen, 2023)

Mange forventet nok at det politiske året 2023 primært skulle defineres av høstens lokalvalg. Selv om valget fikk sin oppmerksomhet, er det fare for at det i et historisk perspektiv vil havne i skyggen av de mange politiske skandalene som året bød på. Vi fikk flere av dem i løpet av det TV2 døpte til «Den skandaløse sommeren» (Strømme & Pedersen, 2023). På rekke og rad så vi statsråder bli viklet inn i habilitetssaker. Arbeiderpartiets kunnskapsminister Tonje Brenna måtte ta kritikk etter å ha gitt en nær venn et styreverv. Partikollega Anette Trettebergstuen trakk seg fra sin rolle som kultur- og likestillingsminister etter å ha tildelt venner offentlige verv. Også regjeringspartner Senterpartiet ble rammet, da forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Mo trakk seg fra både statsrådsposten og nestledervervet i partiet etter å ha brutt regjeringens regler for habilitet og aksjehandel. Innimellom alle disse habilitetssakene fikk vi også en sak av en helt annen karakter, da Rødt-leder Bjørnar Moxnes ble tatt for tyveri av et solbrillepar på Gardermoen. Etter hva politisk kommentator i TV2 Aslak Eriksrud kalte «en studie i katastrofal krisehåndtering» (Årvik, 2023), valgte Moxnes å trekke seg som partileder.

Det er imidlertid to andre tilfeller av krisehåndtering som denne masteroppgaven studerer. For selv om sommer gled over i høst, opphørte ikke skandalene. 30. august avrundet utenriksminister Anniken Huitfeldt en kronglete valgoppladning for Arbeiderpartiet, da hun informerte offentligheten om at hun hadde vært uvitende inhabil i saker hun hadde behandlet i Utenriksdepartementet og regjeringen. Huitfeldts ektemann, Ola Flem, hadde uten hennes kjennskap drevet aksjehandel i selskaper som var påvirket av vedtakene hun tok del i. Etter høstens valg var overstått detonerte den største politiske bomben: Høyre-leder Erna Solbergs mann Sindre Finnes hadde drevet utstrakt aksjehandel under perioden hun var statsminister, og dermed hadde gjort henne inhabil i en rekke saker.

Politikerne lever på velgernes tillit, og er avhengige av tilstrekkelig mange mennesker sitter med et godt inntrykk av dem. I den sammenheng bærer skandaler med seg vesentlig risiko. Derfor blir det et interessant spørsmål hvordan disse enkeltmenneskene i politikken

kommuniserer for å redde ansikt når skandalen rammer. Eller sagt litt annerledes: Hvordan kommuniserer de for å beskytte eget image?

1.1. Bakgrunn for oppgaven og problemstilling

Mengden av skandaler vi har opplevd frem mot og i etterkant av valget, er både bemerkelsesverdig og enestående i norsk kontekst. Ketil Raknes (2023), instituttleder for Institutt for kommunikasjon ved Høyskolen Kristiania, beskriver det som «en skandaletetthet vi aldri har sett maken til i norsk politikk». De fleste politikerne det gjelder har også måtte ta konsekvensene av sine feil. Fra den innledende listen av skandalerammede politikere, var det altså kun Tonje Brenna som ikke endte med å fratrukke sin politiske posisjon. Denne listen blir for øvrig bare lengre. I skrivende stund er Sandra Borch (Sp) og Ingvild Kjerkol (Ap) de siste ministrene som har måttet gå av. Begge to ble felt etter avsløringer om plagiat i masteroppgavene deres.

Også Anniken Huitfeldt endte opp med å måtte forlate sin posisjon som utenriksminister. Fra pressekonferansen hvor hun fortalte om inhabiliteten 30. august, holdt hun ut i stillingen frem til 16. oktober. Da valgte statsminister Jonas Gahr Støre å gjøre flere endringer i regjeringssammensetningen, og Huitfeldt måtte gå. Årsaken? Skandalens innvirkning på høstens valg, og utviklingen i Solberg-saken (jf. Støre, 2023).

Solberg selv har imidlertid overlevd sin skandale uten de store praktiske konsekvensene. Hun har blitt sittende som partileder, og har fått Høyres velsignelse til på nytt å stille som partiets statsministerkandidat under stortingsvalget i 2025. Dette til tross for at hennes habilitetssak har blitt trukket frem som en av tidenes største politiske skandaler i Norge. Politisk kommentator Harald Stanghelle mente skandalen er unik i norsk historie:

«Vi har aldri hatt noe i nærheten av en slik sak. Det er et personlig og politisk drama. Først gjør Solberg Høyre historisk ved å bli det største partiet, før hun stuper inn i et drama som kan snu opp ned på norsk politikk» (Knutsen & Strømme, 2023).

Kim Arne Hammerstad, statsviter og forfatter av boken *Politiske skandaler*, rangerte per 20. september – altså relativt tidlig under opprullingen av saken – kun skandalene til Per Borten og Jan P. Syse som større i norsk kontekst. Begrunnelsen for tredjeplassen var at de to andre politikerne var sittende statsministere da skandalene rammet (Knutsen & Strømme, 2023). I ettertid har Hammerstad «kåret» Solberg til Norges «seigeste skandalepolitiker»:

«Når det kommer fram at landets statsminister gjennom åtte år, som dessuten er favoritt til å overta regjeringskontorene ved neste valg, har vært inhabil i en rekke saker som regjeringsoverhode på grunn av mer enn 3000 aksjehandler som ektemannen har gjort bak ryggen på henne, skulle man tro at det var kroken på døren for Erna Solberg – både som partileder i Høyre og som de borgerlige partienes statsministerkandidat.

Slik det ble det ikke – velgerne ser ut til å ha tilgitt Solberg og er fremdeles favoritt til å ta over som statsminister etter Jonas Gahr Støre i 2025. Lik det eller ikke: Det er imponerende.»

(Hammerstad, 2024).

Nettavisens sjefsredaktør Gunnar Stavrum (2023) trekker frem enda større superlativ i sin oppsummering av sakens utfall: «Høyre-leder Erna Solberg vinner sitt livs tøffeste kamp, og alle som spådde hennes avgang tok feil. Hun står igjen som landets tøffeste og mest viljesterke politiker».

Skandalene til Huitfeldt og Solberg er interessante i et komparativt perspektiv ettersom de deler noen grunnleggende likheter. Likevel fikk de altså ulikt utfall for de to politikerne. I denne konteksten er det et spørsmål som naturlig melder seg: Hva er det som gjør at noen politikere kommer seg helskinnet gjennom stormen, mens andre må bite i det sure eplet og trekke seg?

Svaret på dette spørsmålet er nødvendigvis sammensatt. En faktor er selvsagt skandalens karakter og det faktiske skyldspørsmålet. Å ha et godt omdømme i forkant kan også hjelpe på publikums godvilje og tillit (jf. Brønn, 2019). Samtidig kan mye avhenge av politikernes egen krisehåndtering. I mitt forskningsprosjekt ligger fokuset på den kommunikative siden av dette. Hvordan kommuniserer politikerne for å redde ansikt i møte med skandaler?

William Benoit er en av de mest toneangivende akademikerne på feltet krisekommunikasjon. Benoit er opptatt av hvordan individer og grupper forsøker å beskytte eget image under kriser. Han stiller til rådighet en typologi over mulige strategier for imagegjenopprettelse (se eksempelvis Benoit, 2024), som danner grunnlaget for denne studiens teoretiske innfallsvinkel.

Problemstillingen som ligger til grunn for oppgaven er følgende:

Hvilke strategier for imagegjenopprettelse preget den innledende krisekommunikasjonen til henholdsvis Anniken Huitfeldt og Erna Solberg under deres skandaler høsten 2023, og hvilke likheter og forskjeller kan identifiseres?

For å kaste lys over denne problemstillingen, vil jeg gjennomføre en tekstanalyse av den første pressekonferansen hver av politikerne holdt på dagen hvor skandalen ble et offentlig kjent faktum.

1.2. Tidligere forskning

Det er gjort mange casestudier på politikeres krisekommunikasjon. Denne masteroppgaven tar utgangspunkt i Benoits typologi over strategier for imagegjenopprettelse. Benoit har selv foretatt en rekke studier av politiske aktørers forsøk på imagegjenopprettelse. Blant annet har han tatt for seg flere amerikanske presidenter og presidentkandidater: George W. Bushs forsvar mot kritikken han fikk for Irak-krigen og tap av amerikanske jobber (Benoit, 2006), Barack Obamas respons på mediernes rapportering av «upatriotiske» prekener fra hans gamle pastor (Benoit 2016), og Donald Trumps tilsvaret til publiseringen av en video av grov og kvinnedsettende språkbruk fra ham selv (Benoit 2017). For en mer omfattende oversikt over studier som gjør bruk av teorien om imagegjenopprettelse – både innenfor politikkens domene og på andre områder – se for eksempel Benoit (2020, s. 112-113).

På mastergradsnivå har blant annet Nordberg (2010) og Tahir (2014) studert krisekommunikasjonen til skandalerammede norske politikere. Nordberg (2010) ser på krisekommunikasjonen og medieresponsen i Ramin-Osmundsen-saken, hvor Manuella Ramin-Osmundsen endte opp med å trekke seg som barne- og likestillingsminister etter å ha vært inhabil i utnevningen av nytt barneombud. Tahir (2014) tar for seg krisekommunikasjonen i fire sedelighets-skandaler i norsk politikk, med henholdsvis Trond Birkedal, Bård Hoksrud, Rune Øygård og Helge Solum Larsen i hovedrollene. Begge de to studiene benytter Benoits teori om imagegjenopprettelse, men trekker også inn andre teoretiske modeller i sine analyser.

Dette forskningsprosjektet blir dermed et supplement til den eksisterende forskningen på imagegjenopprettelse. Prosjektets tyngdepunkt ligger på videreutvikling av etablert teori fremfor å utvikle ny (jf. Thagaard, 2013, s. 193).

1.3. Oppgavens struktur

Oppgaven er inndelt i seks overordnede kapitler, dette innledende kapittelet inkludert. Før jeg går videre vil jeg gi en kort innføring i habilitetssakene til Huitfeldt og Solberg. I kapittel 2 presenteres oppgavens teoretiske rammeverk. Deretter vil jeg beskrive studiens metodiske fremgangsmåte og datamateriale i kapittel 3. I kapittel 4 følger analysen av Huitfeldt og Solbergs forsøk på imagegjenoppbyggelse, hvor jeg vil kartlegge strategibruken deres hver for seg. Kapittel 5 vil sammenligne strategibruken til de to politikerne, og drøfte de mest fremtredende ulikhetene. Kapittel 6 avrunder oppgaven med en oppsummering av funn og noen avsluttende betraktninger.

1.4. Bakgrunn for skandalene

Krisekommunikasjonen til Huitfeldt og Solberg må nødvendigvis forstås i kontekst av krisene de står ovenfor. Derfor vil jeg her gi en grov innføring i sakene. Oppgaven studerer pressekonferansene ved utbruddet av krisen, så jeg kommer ikke til å beskrive det helhetlige saksforløpet i omfattende detalj. Til slutt er det viet en kort kommentar til vurderingene fra kontroll- og konstitusjonskomiteen og status for de to politikerne per dags dato.

1.4.1. Huitfeldt-saken

Onsdag 30. august kontaktet utenriksminister Anniken Huitfeldt selv avisen VG for å fortelle at hun antagelig hadde vært uvitende inhabil i flere saker hun hadde behandlet som utenriksminister. Ektemannen hennes, Ola Flem, hadde ifølge Huitfeldt ikke fortalt henne at han hadde handlet aksjer i selskaper som har vært sterkt påvirket av vedtak behandlet i regjeringen. Senere samme dag holdt hun en pressekonferanse hvor hun gjorde rede for saken. Statsminister Jonas Gahr Støre uttrykte at han fremdeles hadde tillitt til Huitfeldt som utenriksminister.

7. september ble det klart at Økokrim ikke ville åpne etterforskning mot Huitfeldt over mulig innsidehandel. Torbjørn Rød Isaksen, samfunnsredaktør i E24 og tidligere statsråd, skriver at en etterforskning ville være alvorlig nok for Huitfeldt, selv om det ikke nødvendigvis hadde endt i tiltale:

«I en slik situasjon hadde det vært vanskelig å se hvordan utenriksminister Anniken Huitfeldt kunne bli sittende. En etterforskning betyr på ingen måte at man er skyldig i noe galt, men en sittende statsråd kan vanskelig holde seg i posten i en slik situasjon.

Som det gjentas i det uendelige: I politikken handler det om tillit, ikke bare om jus i snever forstand», Isaksen (2023).

16. oktober ble regjeringskabalene ble stokket om. Noen nye fjes kom inn, noen kjente fjes ble flyttet rundt, mens noen forsvant helt ut av regjeringen. Blant dem som forlot sin ministerpost uten å bli tildelt en ny, var Anniken Huitfeldt. I begrunnelsen pekte Støre blant annet på habilitetssaken:

«Så er også sakene om kjøp og salg av aksjer og habilitet en del av – men ikke hele – bakgrunnen for Annikens avgang. Saken knyttet til Anniken og ektemannens kjøp av aksjer er vel kjent. Jeg gjentar her, som jeg sa i august: jeg tror på Annikens fremstilling av den saken. Vi er samtidig enige i at den saken er alvorlig, og den ligger nå i Kontroll- og konstitusjonskomiteen» (Støre, 2023).

Her er det også verdt å merke seg samspillet mellom saken mot Huitfeldt og saken mot Solberg. Huitfeldts avgang hadde vært kjent i forkant av den offisielle offentliggjøringen av byttene i regjeringen, og det ble i pressen spekulert i at fjerningen av henne var et strategisk grep knyttet til utviklingen i Solberg-saken. Kilder antydte til TV2 at Støre ønsket å legge press på Solbergs posisjon som partileder i Høyre (Skarvøy, 2023). Støre selv benektet dette, og henviste til at sakene hang sammen i et større samfunnsperspektiv:

«Hennes [Solbergs] sak har stor betydning for hvordan folk ser på tillit til politikerne. Det har gjort saken i Arbeiderpartiet mer alvorlig fordi det er et grunnleggende tillitsspørsmål der ute. Da tar jeg mitt ansvar for mitt lag i dag» (NTB, 2023)

Denne oppgaven tar riktignok ikke for seg Støre og Arbeiderpartiets krisekommunikasjon – noe som for så vidt ville være et spennende foretagende i seg selv, tatt i betraktning alle utskiftningene i regjeringen på kort tid. Likevel er det interessant hvordan sakene knyttes inn i hverandre, både politisk og i mediebildet.

1.4.2. Solberg-saken

I Solbergs tilfelle begynte ballen å rulle da E24 fattet interesse for Sindre Finnes' aktivitet på aksjemarkedet. 31. august, dagen etter Anniken Huitfeldts pressekonferanse om sin habilitetssak, publiserte næringslivsavisen en sak om at Solbergs ektefelle under hennes periode som statsminister hadde handlet aksjer i flere store børsnoterte selskaper (Vartdal et al., 2023). Finnes eget tilsvarende var: «De få – sammenlignet med tiden før og etter hun var statsminister – kjøp og salg som ble gjort i denne perioden forsøkte jeg å gjøre i henhold til

håndboken for politisk ledelse» (Vartdal et al., 2023). Det skulle det imidlertid vise seg at realiteten hadde vært en ganske annen. 8. september varslet Solberg om at hun kom til å be ektemannen lage en oversikt over egne handler.

15. september ble listen over Finnes aksjehandler offentliggjort da Solberg kalte inn til pressekonferanse. Der fortalte hun at mannen hadde drevet omfattende handel bak hennes rygg mens hun var statsminister, og at hun derfor hadde vært inhabil i behandlingen av enkelte saker.

Et av de store spenningspunktene i saken var spørsmålet om Økokrim kom til å sette i gang etterforskning av Solberg og Finnes for mulig innsidehandel. Spørsmålet var om Solberg kunne ha delt innsideinformasjon med ektemannen. På samme måte som i Huitfeldt-tilfellet, ville en etterforskning av hvorvidt det faktisk forelå straffbare forhold i saken være alvorlig nok i seg selv. 3. november konkluderte imidlertid Økokrim med at det ikke fantes holdepunkter for å iverksette noen videre etterforskning.

7. november gjennomførte kontroll- og konstitusjonskomiteen på Stortinget en 11 timer lang maratonhøring hvor politikerne som hadde havnet i habilitetstrøbbel ble spurt ut. Solberg var en av dem som måtte svare for seg, i likhet med Anniken Huitfeldt.

13. november, i god tid før komiteen hadde nådd sine konklusjoner, kunne imidlertid Solberg kunngjøre at hun hadde bestemt seg for at hun ønsket å fortsette som Høyres partileder og statsministerkandidat for 2025. Dette ble gjort på en pressekonferanse i tilknytning til Høyres sentralstyremøte. Sammen med Solberg stilte partiets nestleder Henrik Asheim. Han gjorde rede for prosessen som var foretatt i Høyres sentralstyre etter Solberg informerte om at hun ønsket å fortsette som partileder, og som endte med konklusjonen om at partiet fremdeles ønsket henne som partileder.

1.4.3. Etterspill

28. februar 2024 konkluderte kontroll- og konstitusjonskomiteen i behandlingen av habilitetssakene. Komiteen vedtok kritikk mot Anniken Huitfeldt og sterk kritikk mot Erna Solberg. Dette ble en form for konklusjon på to saker som virkelig har preget mediebildet mens de har stått på. Spesielt Solberg-saken har vært både intens og langvarig. I skrivende stund skal Huitfeldt inntre som ny norsk ambassadør i USA etter sommeren, mens Solberg fremdeles sitter som partileder og statsministerkandidat for Høyre.

2. Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet vil jeg presentere det teoretiske rammeverket for oppgaven. Det spesifikke teoretiske grunnlaget for studiens analysemodell er William Benoits typologi over strategier for imagegjenopprettelse. Før jeg beveger meg over på forskningsdisiplinen krisekommunikasjon og teorien om imagegjenopprettelse, vil jeg først sette naturen av krisen i kontekst gjennom den politiske skandalen som konsept.

2.1. Den politiske skandalen

Skandaler inntreffer i alle kriker og kroker av samfunnet, men politiske skandaler er gjerne de som vies mest oppmerksomhet i mediene (Johansson & Vigsø, 2020). I essensen av den politiske skandalen ligger det et brudd på kontrakten mellom borgerne og de demokratiske representantene deres (Kumlin & Esaiasson, 2012, s. 263). Derfor holdes gjerne politikerne til høyere moralske standarder enn oss andre av media, som innehar rollen som demokratisk vaktbikkje (Jenssen & Fladmoe, 2009; Kumlin & Esaiasson, 2012). Jeg vil videre gå nærmere inn på både den politiske skandalen som konsept, medienes rolle, og konsekvensene som kan følge av skandalen.

2.1.1. Skandalebegrepet

Til grunn for en skandale ligger en avsløring av at noen har overskredet en norm (Johansen & Vigsø, 2020; Nyhan, 2015). Imidlertid er ikke informasjonen om normbruddet i seg selv tilstrekkelig til å skape en skandale, dette avhenger også responsen fra offentligheten og mediene (Nyhan, 2015). Langt fra alle normbrudd utløser skandaler, og i de tilfellene hvor skandaler oppstår, er ikke alltid bevisene for at normbruddet faktisk har funnet sted like sterke (Nyhan, 2017, s. 224).

I deres respektive bøker om skandaler i norsk og nordisk politikk, legger både Allern og Pollack (2009a) og Midtbø (2007) til grunn sosiologen John B. Thompsons fem karakteristika i definisjonen av politiske skandaler:

- Skandalen utløses av et brudd med bestemte verdier eller normer
- Normbruddet blir offentlig kjent
- Noen blir sjokkert eller støtt av normbruddet
- Normbruddet blir møtt med offentlig kritikk og fordømmelse
- Avsløringen av normbruddet truer politikerens renommé, og herunder vedkommendes politiske innflytelse og tillitskapital

(Allern & Pollack, 2009a, s. 12; Midtbø, 2007, s. 15-16).

Midtbø legger også til et siste element: Skandaleforløpet preges av uvisshet og spenning knyttet til hvorvidt politikeren må fratse sin posisjon eller ikke (2007, s. 16).

Midtbø (2007) skiller videre mellom to typer politiske skandaler: Politikkskandaler og politikerskandaler. Førstnevnte innebærer at politikere i egenskap av sin posisjon blir tilskrevet ansvaret for feilgrep i utøvelsen offentlig politikk. Slike skandaler kan ramme politikere uavhengig av hvorvidt de har vært aktivt involvert i feilgrepet selv (2007, s. 18). Sistnevnte betegner skandaler hvor overtrampet knyttes direkte til enkelte politikere, og knytter seg i større grad til politikerenes private normbrudd (Midtbø, 2007, s. 18; s. 19).

Videre skriver Midtbø (2007) at skandalene kan kategoriseres etter hva slags normbrudd det er tale om. Selv operer han med kategoriene maktskandaler, økonomiske skandaler og sexskandaler, og legger også til «sammensatte skandaler» hvor flere ulike normbrudd kan komme i spill. Han presiserer at disse kategoriene hverken er uttømmende eller gjensidig utelukkende. Økonomiske skandaler er den kategorien som historisk har utgjort en majoritet i vestlige demokratier, noe Midtbø knytter til en mer konkret bevisbyrde, samt den offentlige interessen knyttet til fenomener som korrupsjon (2007, s. 29). Sexskandaler har tidligere vært viet noe mindre oppmerksomhet i norsk presse – spesielt om en sammenligner med deknningen hos den britiske motparten – men har fått en adskillig større plass på agendaen gjennom den bevisstgjøringen på seksuell trakassering og overgrep som spesielt kom med Metoo-bevegelsen (Midtbø, 2007; Raknes, 2023). Maktskandaler innebærer brudd på regler og prosedyrer knyttet til utøvelsen av politisk makt (Midtbø, 2007, s. 25). I sin oversikt over norske politiske skandaler sorterer Hammerstad (2020) habilitetssaker under maktskandaler. Dette er tilfeller hvor politikeren «bruker innflytelsen sin til å bevilge penger eller privilegier i saker der vedkommende er inhabil» (Hammerstad, 2020, s. 169).

2.1.2. Mediernes rolle

Mediene har en sentral funksjon i å drive en offentlig skandale. Allern og Pollack (2009b) beskriver nyhetsmediene som «skandalenes markeds plass». Dette mener de både i en direkte og en mer metaforisk betydning. For det første er skandaler et salgsprodukt som nyhetsmediene tilbyr publikum, velegnet til å selge aviser eller generere klikk. For det andre står denne markeds plassen som en metafor for en arena hvor det utveksles informasjon og narrativ som driver skandalen videre (s. 193). Videre påpeker de at det er et spesielt karaktertrekk ved politiske skandaler at «markedsorientering og kommersielle nyhetsverdier

kan kobles til et høyere journalistisk siktemål om å utøve maktkritikk og avsløre noe som andre vil holde skjult» (s. 193).

I denne konteksten er dynamikken mellom mediene og politikken interessant. Det kan være ulike oppfatninger av dette forholdet, slik Tveiten (2009) formulerer det:

«Noen vil si at politikken foregår *via* media, andre vil si at politikk i stigende grad foregår *i* media. Noen vil si media *reflekterer* politikken, mens andre vil si at media *reflekterer tilbake* på politikken» (s. 14).

Det Tveiten peker hen mot her, er fenomenet mediatisering. Mediatisering er et begrep som brukes for å beskrive mediens innvirkning på andre områder av samfunnet (Hjarvard, 2009; Strömbäck, 2008). Innenfor den politiske arenaen kan mediatisering identifiseres som en prosess hvor politiske aktører i økende tilpasser seg medielogikken (Strömbäck, 2008). En av symptomene ved dette er et økt personfokus. Personifisering er en av mediens foretrukne historiefortellingstekniker, og denne logikken resulterer i mer fokus på enkeltpersonene innenfor politikken kontra saker og ideologi (Hjarvard, 2009; Strömbäck, 2008).

I boken *The Fall of Public Man* beskriver Richard Sennett (1992) det han kaller «intimitetstyrraniet» og hvordan grensene mellom det offentlige og det private løses opp. Det gjelder også på politikken område, hvor en søken etter personlig mening og tilknytning gir utslag i større personfokus på bekostning av politikken substans. Sennett er kritisk:

«If a successful politician, like Willy Brandt, has the misfortune of real ideological commitment, his positions will be managed and shaped by his subordinates so that on television and in the press they lose their force, and therefore their threatening quality; the managers concentrate on showing what a fine, upstanding man he is. If he is good, then what he espouses must be good. Suicide in modern politics lies in insisting that “you need know nothing about my private life; all you need to know is what I believe and the programs I’ll enact.” » (s. 270).

Under Stortingets omvendte spørretime i november 2023 – hvor politikere får muligheten til å stille spørsmål til pressen – fikk Kyrre Nakkim, nyhetssjef i NRK, spørsmål om interessen for saker med politikere av mer personlig karakter. Han påpekte at «politikkerne ber om tillitt, ikke bare til partiet sitt, men også til seg selv. Det betyr at politikkerne gjerne vil vise fram at de er som folk flest» (Henriksen, 2023). Gjennom å tilpasse seg medielogikken kan politikere bruke personifiserte vinklinger for å skape oppmerksomhet om sine politiske budskap og karakter

(Hjarvard, 2009; Strömbäck, 2008). Baksiden av dette er mediestormen de risikerer når skandalen inntreffer.

Politiske skandaler inneholder en rekke ingredienser som egner seg godt i personifiserte mediefortellinger. Det er historier om «brudd mellom liv og lære, løgner og moralsk svik, om skyldige ledere som må stå til rette og som får sin velfortjente straff» (Allern & Pollack, 2009b, s. 194). Ifølge Midtbø (2007) kan vi spore en utvikling innen mediedekningen av personlige politiske skandaler som skiller seg fra hvordan tilstanden har vært tidligere:

«Tradisjonelt har avsløringsjournalistikken satt søkelyset på maktmisbruk og svakheter i utøvelsen av den *offentlige politikken*. I den grad overtrampene i det hele tatt ble omtalt, var kritikken rettet mot politikerne som politikere, ikke som privatpersoner. Journalistene rapporterte om begivenhetene på den offisielle scenen og lot livet i kulissene stå ukommentert» (s. 86).

Han knytter denne utviklingen delvis til en svekkelse av portvokterfunksjonen i pressen. Tidligere hadde portvoktere innenfor hva han betegner som den mer «seriøse» delen av pressen større kontroll over hvilke saker som ble inkludert i nyhetsbildet. Med en utvikling som innebærer hurtigere nyhetsstrømmer og et mer fragmentert nyhetstilbud, har ikke protvokterne lengre den samme kontrollen (2007, s. 88).

2.1.3. Konsekvenser av den politiske skandalen

Hva er det så som står spill under den politiske skandalen? Hvilke mulige konsekvenser risikerer aktørene?

Som nevnt ovenfor er et av karaktertrekkene ved politiske skandaler den spenningen som knytter seg til hvilke konsekvenser som rammer politikerens selv. For vedkommende kan det stå mye på spill:

«Skandaler er ikke bare spørsmål om personlige nederlag og offentlig ydmykelse, men også om politisk handlingslammelse. Skandalene svekker politikernes symbolske kapital og derigjennom deres innflytelse» (Midtbø, 2007, s. 13).

Den skandaliserte politikerens risikerer å tape tillit hos allmenheten, samarbeidspartnere, og politiske motstandere, så vel som hos eget parti (Johansson & Vigsø, 2020, s. 466-467). Det reiser spørsmål rundt både kortsiktige og langsiktige konsekvenser for politiske karrierer: «Gjennom mediers skandalisering og grelle belysning kan veien fra makt til avmakt, fra topposisjon til utstøting, bli veldig kort» (Allern & Pollack, 2009b, s. 193). I Hammerstads

(2020) oversikt over 41 norske politiske skandaler siden krigen, endte 32 av dem med at politikeren måtte trekke seg fra sin posisjon. I kun fem av disse tilfellene har politikerne i ettertid klart å komme tilbake i tilsvarende eller høyere posisjon enn de hadde da skandalen inntraff.

Utover konsekvensene som rammer deres politiske karrierer, vil skandalene også kunne være en massiv påkjenning for politikerne på det mer personlige planet (se f.eks. Duckert & Karlsen, 2017). Skrekkeksempelen som gjerne trekkes frem er den tragiske Tønne-saken, hvor tidligere helseminister Tore Tønne tok sitt eget liv etter å ha blitt tiltalt for grovt uaktsomt bedrageri av Økokrim. Mediedekningen av saken ble i etterkant sterkt kritisert (se f.eks. Bjerke, 2009).

Videre er det betimelig å stille spørsmål om hvordan de politiske partiene påvirkes av skandaler. Raknes (2023) mener at skandalene har stukket kjepper i hjulene for både Rødt og Arbeiderpartiet under oppladningen til høstens valg: «Rødts valgkamp sporet av fra starten, mens AP fikk i store deler av valgkampen et annet fokus enn de ønsket». I en undersøkelse i forkant valget oppga også en av tre høyt utdannende at alle habilitetssakene ville virke inn på hva de ville stemme (Arnesen, 2023). Hva sier forskningen om hvorvidt skandaliserte politikere faktisk har innvirkning på oppslutningen partiene?

Midtbø (2007) har sett på hvordan seks større skandaler i norsk politikk påvirket velgeroppslutningen til de aktuelle partiene. Han finner at de negative effektene er svake og kortvarige (s. 151). To mulige forklaringer presenteres: Enten at skandalene påvirker velgerne, men at antallet sympatisører og kritikere utligner hverandre, eller at velgerne rett og slett ikke berøres nevneverdig av skandalene (s. 151). På bakgrunn av funnene hos Midtbø, har statsviter Anders Todal Jenssen (2014) undersøkt problemstillingen «hvordan skandalene ikke påvirker oppslutningen om de skandalisertes partier til tross for at mange velgere synes å reagere sterkt mot normbruddene» (s. 101). I analysen finner Jenssen støtte for det som kalles partifavoriseringshypotesen:

«Publikums respons på en politisk skandale er avhengig av deres partipreferanse, sjansen for at en skandale overses, ignoreres og glemmes, er større når den aktuelle politikeren tilhører et parti en sympatiserer med» (s. 104).

Velgerne har altså lettere for å se gjennom fingrene med politikere fra «eget» parti. Når det gjelder skandalerammede politikere fra andre partier, identifiserer Jenssen en motsatt tendens: Skandalene ser ut til å forsterke negative oppfatninger velgerne har av andre partier. Jenssen

konkluderer med at «skandalene har en viktig effekt på opinionen, men [...] det dreier seg om en forsterkning og ikke en politisk «omvendelse»» (s. 111). Velgerne skifter ikke partiloyalitet i møte med skandaler, men motviljen deres mot andre partialalternativer kan bli enda sterkere befestet.

Til slutt har vi også spørsmålet om hva skandalene gjør med tilliten til det politiske systemet og politikerne generelt blant befolkningen. Dette er en problemstilling som jevnlig har vært tatt opp i den offentlige diskusjonen rundt alle skandalene som har inntruffet i 2023 og starten av 2024 (se f.eks. Flølo, 2023; Kleven et al., 2023; Valen, 2023; von der Fehr, 2023). Kan denne opphopningen av enkeltpolitikeres feilsteg skade den mer generelle demokratiske tilliten?

Med utgangspunkt i data fra nasjonale valg i 19 vesteuropeiske demokratier over perioden 1977-2007, har Kumlin og Esaiasson (2012) undersøkt politiske skandalers effekt på borgernes tilfredshet med det demokratiske systemet. De finner at skandalene har hatt en negativ effekt på den demokratiske tilfredsheten. Imidlertid peker de også på en såkalt «scandal fatigue»-tendens: Etter hvert som forekomsten av skandaler blir vanligere, minker også den negative effekten ved nye skandaler. Samtidig betinges dette av skandalens karakter. Skandaler som involverer flere partier har en større negativ innvirkning på den demokratiske tilfredsheten, og denne virkningen øker også ved nye skandaler av denne typen.

I norsk kontekst har Ivarsflaten og Bjånesøy (2024) i Norsk medborgerpanel kartlagt demokratisk tilfredshet og tillit i Norge over den siste tiårsperioden. Den demokratiske tilfredsheten holder seg stabilt høy over hele perioden. Det har derimot vært en nedgang i tilliten til Stortinget fra 2018 til 2023. Den negative trenden er enda tydeligere når det gjelder tilliten til politikere. I november 2023 var det 1 av 3 respondenter som oppga at de i liten grad eller ikke i det hele tatt hadde tillit til politikerne.

2.2. Krisekommunikasjon og imagegjenoppbyggelse

Kriser kommer i mange former og fasonger. Vi har naturkatastrofer som rammer eiendom, infrastruktur og menneskeliv. Vi har pandemier som stenger ned samfunn verden over. Og så har vi politikere som snubler inn i sjenerende situasjoner som setter dem selv, partiet, og potensielt hele politikerstanden i en tillitskrise. Det finnes et vidt spenn av hendelser og situasjoner som kan tvinge frem «krise»-ordet.

Det er skrevet mye om kriser, fra ulike fagmiljøer, og det finnes ikke en felles definisjon av krisebegrepet (jf. Coombs, 2023; Hafting, 2017). Helt grunnleggende kan begrepet «krise» stå

som betegnelse på uønskede hendelser av varierende alvorlighetsgrad (Kruke, 2017, s. 132). Timothy W. Coombs (2023), PR-forsker som er spesialist krisekommunikasjon, behandler kriser som et bredt konsept han velger å dele inn i tre underkategorier: Katastrofer, offentlige helsekriser og organisasjonskriser. Sistnevnte er typen som samsvarer best med de politiske krisene som er studieobjekt i denne oppgaven. Organisasjonskriser oppstår når en organisasjons interessenter oppfatter et brudd med deres forventninger til organisasjonen, og dette bruddet kan lede til negative utfall for organisasjonen og/eller interessentene (Coombs, 2023, s. 4). Coombs taler her om organisasjoner, men premisset om brudd med interessentenes forventninger vil være grunnleggende likt for kriser som rammer politiske partier og enkeltpolitikere.

En krise kan sies å være sosialt konstruert: Den defineres ikke av de rent faktuelle hendelsene, men av relevante aktørers oppfattelse av hendelsene (Salomonsen & 't Hart, 2020, s. 442). Dersom relevante aktører oppfatter det slik at en krise har funnet sted, vil aktørene handle deretter – og dermed er krisen reell i sine konsekvenser (Coombs, 2023, s. 4). Dette gjør nettopp kommunikasjonen rundt en krise til en svært viktig øvelse. Publikum har et informasjonsbehov, og å fylle dette behovet kan være viktig for å forebygge spekulasjon: «Mennesker er fortolkende dyr som forsøker å skape mening, ikke minst når man er kastet ut i noe som kan minne om en krise. Og rykter kan føre til feilaktige fortellinger og oppfatninger av det som foregår» (Frandsen & Johansen, 2017, s. 294). Spesielt i startfasen av krisen er det fare for at det oppstår et informasjonsvakuum: Det er da etterspørselen etter informasjon er størst, men tilgjengeligheten er minst (Løvik, 2015).

Keith Michael Hearit, en annen av de ledende fagpersonene innenfor krisekommunikasjon, skriver at trangen til å distansere seg selv fra uheldige hendelser er en side ved den menneskelige tilværelsen som kan spores langt tilbake i tid (2006, s. 2). Ifølge Hearit er det å stille seg selv i et flatterende lys en impuls som slår spesielt sterkt inn i møte med krisesituasjoner (2006, s. 2). I forsøket på å redde ansikt vil individer, organisasjoner og institusjoner ha en rekke ulike kommunikative strategier til disposisjon (Benoit, 1997; Benoit, 2020; Benoit, 2024; Hearit, 2006).

2.2.1. Skandale eller krise?

Ovenfor har jeg tatt for meg politiske skandalen. Hva skiller så begrepene «skandale» og «krise»? Ulike akademikere har forsøkt å definere skillelinjene mellom de to (for en gjennomgang, se Johansson & Vigsø, 2020). Johansson og Vigsø (2020) mener imidlertid at

dette er vanskelig. De peker på at begrepene er tett tilknyttet hverandre, gjerne overlappende, og at det er vrient – slik enkelte har forsøkt – å etablere et kronologisk forhold mellom begrepene, hvor det ene nødvendigvis er en utviklingsfase av det andre (s. 473). I noen tilfeller kan valg av begrep simpelthen synes å være betinget av forskningstradisjon (s. 471). Jeg kommer derfor ikke til å bruke mer plass på å diskutere forholdet mellom begrepene her, og vil i fortsettelsen behandle både «skandale» og «krise» som passende merkelapper for situasjonen de to politikerne står i.

2.2.2. Krisekommunikasjon som forskningsdisiplin

Frandsen og Johansen (2009) peker ut to tradisjoner innenfor forskningen på krisekommunikasjon: Den retoriske eller tekstorienterte tradisjonen, og den strategiske eller kontekstorienterte tradisjonen. Denne oppgaven tar sitt teoretiske utgangspunkt i førstnevnte tradisjon. Den retoriske tradisjonen studerer hvordan en person eller organisasjon kommuniserer for å beskytte image under en krise. Det er innholdet i krisekommunikasjonen som står i fokus. Her stilles det til rådighet typologier over ulike verbale forsvarsstrategier (Frandsen & Johansen, 2009, s. 332). Innenfor den retoriske tradisjonen er det William Benoit's teori om imagegjenopprettelse som vil ligge til grunn for analysen.

2.2.3. Benoit's teori om imagegjenopprettelse

Ifølge Frandsen og Johansen (2009) er den amerikanske professoren i kommunikasjon William Benoit å regne som den mest innflytelsesrike representanten for den retoriske tradisjonen. Benoit's mest sentrale bidrag til forskningen er utviklingen av en teori om imagegjenopprettelse.

Teorien om imagegjenopprettelse bygger Benoit på to grunnleggende antagelser. For det første er kommunikasjon en målrettet aktivitet. Det vil si at retorikk er et redskap som en aktør kan bruke for å oppnå ulike mål. For det andre er det å bevare et gunstig omdømme en nøkkelmålsetning ved kommunikasjon (Benoit, 2020; Benoit, 2024).

Benoit definerer image som den offentlige personaen til en person, gruppe eller organisasjon (2024, s. 2). Image konstrueres av hvert enkelt medlem av publikum på bakgrunn av deres holdninger til personen eller gruppen, men seksjoner av publikum som ligner hverandre utvikler gjerne overlappende holdninger (Benoit, 2024, s. 2). For øvrig kan det merkes at Benoit bruker image-begrepet sammen med andre beslektede begreper som omdømme, face og ethos (jf. Frandsen & Johansen, 2009). Det finnes også alternative definisjoner på image-begrepet. Jeg vil imidlertid ikke vie noe mer tid til diskusjon om begrepsbruken. I oppgavens

kontekst er det Benoits forståelse av image som vil legges til grunn, da det er hans teori om imagegjenoppbyggelse som utgjør det sentrale teoretiske grunnlaget.

Ifølge Benoit (2020) oppstår behovet for imagegjenoppbyggelse når individer eller organisasjoner opplever at imageet deres har blitt angrepet, eller at det er en overveiende risiko for det. Slike trusler forekommer hyppig i dagens samfunn fordi:

- 1) Vi lever i en verden preget av konkurranse om begrensede ressurser
- 2) Omstendigheter utenfor vår egen kontroll hindrer oss tidvis fra å overholde våre forpliktelser
- 3) Mennesker er ikke perfekte, og vil begå feil
- 4) Mennesker har ulike prioriteringer og verdier, noe som foster kritikk og konflikt

(Benoit 2020; Benoit, 2024)

En trussel mot image har to komponenter: En støtende handling og skyld (Benoit, 1997; Benoit, 2024). For det første må det foreligge en støtende handling, eller i det minste må noen oppfatte det slik. For det andre må den anklagede tilskrives skylden for handlingen. Her er oppfatninger viktigere enn de faktiske realitetene. Trusselen mot image er et faktum dersom publikum tror på at den anklagede er skyldig, uavhengig av om dette virkelig stemmer.

I møte med slike trusler mot image finnes det en rekke ulike strategier for imagegjenoppbyggelse. Disse strategiene kan brukes av enkeltpersoner så vel som større organisasjoner. Benoit (1997) påpeker at selv om det kan være forskjeller eksempelvis knyttet til de ressursene man har til rådighet, vil de grunnleggende verktøyene være de samme for individer og organisasjoner (s. 177).

Benoit beskriver fem overordnede gjenoppbyggelsesstrategier: Benektelse, ansvarsunndragelse, redusere oppfatningen av krenkelse, korrigerende handling, og bønn om tilgivelse (Benoit, 1997; Benoit, 2020; Benoit, 2024; Frandsen & Johansen, 2009). Innenfor de første tre av disse identifiserer han ulike undervarianter. Totalt teller listen 16 strategier. I det følgende vil disse presenteres med utgangspunkt i Benoits redegjørelse for typologien (Benoit, 1997; Benoit, 2020; Benoit 2024), samt Frandsen & Johansens (2017) beskrivelse av denne. Sistnevnte er også brukt som inspirasjon for undertegnede norske oversettelser. Masteroppgavene til Nordberg (2010), Tahir (2014), Bønsnæs (2021) og Taule (2021) har også vært konferert for samme formål.

Benoit opererte lenge med to varianter av benektelse (se eksempelvis Benoit, 1997; Benoit, 2006; Benoit, 2020). For det første kan den anklagede gjennom *simpel benektelse* rent ut benekte at anklagene stemmer; den støtende handlingen har ikke funnet sted, eller det stemmer ikke at det er den anklagede som har begått den. For det andre kan vedkommende forsøke å *flytte ansvar* ved å hevde at det var noen andre som hadde skylden for den støtende handlingen. I nyere tid har Benoit (2024) valgt å legge til to nye varianter av benektelse. Den første er å *avlede oppmerksomheten*, som han knytter til konseptet «Whataboutism». Dette går ut på å flytte fokus fra et problem ved å ta opp et annet problem. Den andre kaller han «straw denial», et begrep som bygger på argumentasjonsfeilen kjent som stråmannsargument, men som Benoit mener trenger en oppdatert (kjønnsløs) merkelapp. *Stråbenektelse* består i at den anklagede ignorerer den faktiske beskyldningen, og i stedet benekter en hypotetisk beskyldning som den anklagede selv har tilskrevet anklageren.

Den andre overordnede kategorien er strategier for å forsøke å unndra seg ansvaret for den støtende handlingen. Dette kan ta fire ulike former. Den første er å vise til en *provokasjon*. Den anklagede kan hevde at handlingen var en respons på en annen skadevoldende handling begått av noen andre. Den andre formen er å hevde *uunnngåelighet*, hvor den anklagede påstår at den støtende handlingen var uunnngåelig. Vedkommende kan argumentere for at hen manglet nødvendig informasjon eller kontroll over situasjonen til å forhindre det som hendte. For det tredje kan den anklagede hevde at det som skjedde var et *uhell*. For det fjerde kan den anklagede søke å rettferdiggjøre handlingen gjennom å vise til *gode hensikter*. Selv om utfallet ble uheldig, var de bakenforliggende intensjonene gode.

Hovedstrategien å redusere oppfatningen av krenkelse søker å moderere publikums negative følelser knyttet til den støtende handlingen, og har seks undervarianter. Den første er *forsterkning*, hvor den anklagede forsøker å styrke publikums positive følelser knyttet til vedkommende. Å fremheve egne gode kvaliteter og tidligere dydige handlinger kan virke som en motvekt til de negative følelsene knyttet til handlingen. *Differensiering* handler om å sette handlingen i perspektiv. Her posisjonerer den anklagede handlingen som mindre alvorlig enn andre, lignende handlinger. *Minimalisering* spiller ned handlingens konsekvenser. *Transcendens* kontekstualiserer handlingen ved å vektlegge at det var viktigere verdier enn dem handlingen bryter med som lå bak. En mer offensiv strategi er å *angripe anklager*. Den anklagede kan forsøke å redusere troverdigheten til anklager, og dermed også troverdigheten i anklagene. Til sist kan velge å tilby offeret en form for *kompensasjon* for å bøte på den støtende handlingen.

Den fjerde hovedstrategien er å tilby *korrigerende handling*. Her lover den anklagede å løse problemet eller tiltak for å forhindre at noe lignende hender igjen.

Den siste strategien er *bønn om tilgivelse*. Den anklagede kan velge å legge seg flat og beklage det som har hendt. Hensikten er å fremstille seg som en angrende synder. Benoit (2024) bemerker at dette er en kompleks strategi som kan komme til uttrykk på en rekke ulike måter: Ta ansvar, understreke skaden man har forvoldt, be om tilgivelse, innrømme manglende rettferdiggjørelse, eller tilstå at en skammer seg (s. 16).

Benoit har for øvrig valgt å utelate taushet fra typologien, da han vurderer dette som en nonverbal strategi (Frandsen & Johansen, 2009, s. 337).

Gjenopprettelsesstrategi	Varianter
Benektelse (<i>Denial</i>)	Simpel benektelse (<i>Simple denial</i>): Utførte ikke handlingen, handlingen har ikke skjedd, det er ikke tale om en skadevoldende handling
	Flytte ansvar (<i>Shift the blame</i>): Det var andre som utførte handlingen/hadde skylden
	Avlede oppmerksomheten (<i>Deflect attention</i>): Flytte oppmerksomheten til et annet problem/en annen støtende handling enn den som diskuteres
	Stråbenektelse (<i>Straw denial</i>): Benekte en annen beskyldning enn den som faktisk fremsettes
Ansvarsunndragelse (<i>Evade Responsibility</i>)	Provokasjon (<i>Provocation</i>): Responderte på noen andres handling
	Uunngåelighet (<i>Deafisibility</i>): Mangel på informasjon eller kontroll over viktige faktorer i handlingen
	Uhell (<i>Accident</i>): Handlingen var ikke gjort med forsett, det var et uhell
	Gode hensikter (<i>Good intentions</i>): Handlingen skjedde i beste hensikt

Redusere oppfatningen av krenkelse <i>(Reduce Offensiveness)</i>	Forsterkning (<i>Bolstering</i>): Understreke sine egne gode egenskaper
	Minimalisering (<i>Minimization</i>): Spille ned handlingens konsekvenser, handlingen er ikke særlig alvorlig
	Differensiering (<i>Differentiation</i>): Handlingene er mindre alvorlig enn tilsvarende handlinger, det kunne vært verre
	Transcendens (<i>Transcendence</i>): Handlingen skyldes viktigere bakenforliggende hensyn
	Angripe anklager (<i>Attack Accuser</i>): Redusere troverdigheten til den som anklager
	Kompensasjon (<i>Compensation</i>): Kompensere ofre for handlingen
Korrigerende handling <i>(Corrective Action)</i>	Plan for å løse problemet eller forhindre at det hender igjen
Bønn om tilgivelse <i>(Mortification)</i>	Beklage for det som har hendt

Figur 1: Oversikt over Benoits typologi over strategier for imagegjenoppbyggelse (Benoit, 1997; Benoit, 2020; Benoit 2024; Frandsen & Johansen, 2009).

2.2.4. Hvilke imagegjenoppbyggelsesstrategier er mest effektive?

Det finnes altså en rekke strategier for hvordan en kan håndtere trusler mot eget image, men representerer alle like gode alternativ? Hva som sømmer seg, vil nødvendigvis være betinget av saksforhold i den enkelte krisen. Vi kan imidlertid merke oss at forskningen på feltet peker ut noen tendenser.

Benoit og Drew (1997) studerer hvilke imagegjenoppbyggelsesstrategier som ble oppfattet henholdsvis passende og effektive i gitte scenarier. Bønn om tilgivelse og korrigerende handling var de to strategiene som kom best ut i begge kategorier. Videre fant de at benektelse, provokasjon, minimalisering, og differensiering tilhørte de minst passende og effektive strategiene. De presiserer imidlertid at effekten av en strategi nødvendigvis vil kunne variere på bakgrunn av scenarioet, karakteren av den støtende handlingen, og selve

kvaliteten på bruken av strategi. Dette mener Benoit og Drew kan forklare varierende resultater innen ulike studier. De anerkjenner også en begrensning ved studien i at denne ikke vurderer tilfeller hvor flere strategier blir brukt sammen.

I nyere tid har Arendt et al. (2017) utført en metaanalyse av 110 artikler som studerer ulike forsøk på imagegjenoppbyggelse fra individer og organisasjoner. I denne metaanalysen identifiserer de mønstre fra hva forskningslitteraturen på imagegjenoppbyggelsesstrategier viser. De spør hvilke som oftest er vellykkede, hvilke som var de mest brukte, og hvilke som var de som sjeldnest lyktes. I tillegg peker de også ut noen faktorer som enten kan fungere formildende eller ha påvirkning i mer negativ forstand: Skyld eller uskyld, potensielle juridiske konsekvenser, hvor omfattende krisen er, og hvor raskt og tydelig tilsvaret til krisen kommer. Funnene på hvilke strategier var henholdsvis mest vellykkede, hyppigst benyttet, og minst vellykkede er oppsummert i tabellen som følger under. Det må nevnes at kategoriseringen av strategier baserer seg på både Benoits imagegjenoppbyggelsesstrategier og Timothy Coombs' kriseresponsstrategier, som forfatterne betegner som komplementære typologier. De samsvarer imidlertid i vesentlig grad med strategiene vi finner i typologien til Benoit.

Mest vellykkede strategier	<ol style="list-style-type: none"> 1) Korrigerende handling 2) Korrigerende handling og reduksjon av angrepets omfang 3) Korrigerende handling og forsterkning 4) Unndragelse av ansvar
Hyppigst brukte strategier	<ol style="list-style-type: none"> 1) Benektelse 2) Reduksjon av angrepets omfang 3) Korrigerende handling 4) Flytte ansvar
Minst vellykkede strategier	<ol style="list-style-type: none"> 1) Benektelse 2) Benektelse og reduksjon av angrepets omfang 3) Benektelse og unndragelse av ansvar

Figur 2: Effekten av imagegjenoppbyggelsesstrategier (Arendt et al., 2017).

Den mest vellykkede strategien er korrigerende handling. I tillegg til at bruk av denne strategien selvstendig har høyest suksessrate, er den også effektiv i kombinasjon med henholdsvis reduksjon av angrepets omfang og forsterkning. Det er interessant å merke seg at benektelse er den mest brukte strategien, men også den som oftest feiler. I 62% av tilfellene er denne strategien feilslått (Arendt et al., 2017, s. 523). Også reduksjon av angrepets omfang og unndragelse av ansvar, strategier som var blant de mer vellykkede, er de altså adskillig mindre effektive når de brukes i kombinasjon med benektelse. Arendt et al. skriver i sin analyse at det å benekte misgjerningen ikke viser at man tar ansvar, og gir dermed ikke en troverdig kriserespons (2017, s. 523).

Benoit (2024) slår fast at teorien om imagegjenoppbyggelse ikke legger frem en fasit for hvilke strategier som fungerer best. Effekten avhenger både av hvilke strategier som velges og hvordan de brukes, og hvilke verdier og virkelighetsoppfatninger som dominerer publikum. Benoit bemerker også at publikum sjelden kan regnes som en homogen gruppe. Et forsvar som overbeviser en del av publikum, kan ha helt motsatt effekt hos en annen (s. 19).

2.2.5. Imagegjenoppbyggelse gjennom tredjepart

Benoit (2024) åpner også for at en tredjepart kan drive imagegjenoppbyggelse på vegne av noen andre. Selv om selvforsvar er den mest vanlige formen for imagegjenoppbyggelse, hender det at andre personer, grupper eller organisasjoner tar en annen aktør i forsvar. I slike tilfeller vil det være noen aspekter som er annerledes enn ved et rent selvforsvar. På den ene siden vil en unnskyldning antagelig være mer effektiv om den kommer fra den som er skyldig i den skadevoldende handlingen. På den andre siden kan en tredjepart besitte større kredibilitet enn den anklagede selv gjør. Benoit anslår at en kombinasjon av selvforsvar og ekstern fra en eller flere tredjeparter kan være mer overbevisende enn selvforsvar alene.

3. Datamateriale og metode

Problemstillingen for oppgaven er: *Hvilke strategier for imagegjenoppbyggelse preget den innledende krisekommunikasjonen til henholdsvis Anniken Huitfeldt og Erna Solberg under deres skandaler høsten 2023, og hvilke likheter og forskjeller kan identifiseres?* For å studere denne problemstillingen har jeg valgt å utføre en tekstanalyse av det utvalgte datamaterialet. Oppgavens metodiske fremgangsmåte er dermed av kvalitativ karakter.

Opgaven er en komparativ casestudie. Den tar for seg to enkeltkasus i henholdsvis krisekommunikasjonen til Huitfeldt og krisekommunikasjonen til Solberg under deres respektive habilitetssaker. Formålet med case-studier er å både beskrive det situasjonelle og spesifikke ved et tilfelle, men også å mer grunnleggende forhold som er felles for utvalgte tilfeller (Ekström & Johansson, 2019, s. 18). Styrken til case-studier ligger i dype beskrivelser (Flyvbjerg, 2006). Komparative studier er studier som systematisk sammenligner minst to enheter (Grønmo, 2004, s. 384). Slike studier analyserer enhetene hver seg for å oppnå en helhetlig forståelse av hver enhet, med en videre intensjon om å identifisere trekk ved enhetene som kan sammenlignes (Grønmo, 2004, s. 385-386).

Valget av tilfellene Huitfeldt og Solberg er et strategisk utvalg av kasus. De to sakene deler noen grunnleggende trekk som gjør dem til velegnede studieobjekter for en komparativ analyse. I begge tilfeller har skandalen oppstått som følge av inhabilitet grunnet en ektefelles aksjehandel, som etter politikernes sigende har foregått uten deres kjennskap. Når sakene er såpass like i karakter er det interessant å studere hvilke likheter og forskjeller vi kan identifisere i hvordan de to politikerne velger å forsvare seg.

3.1. Datamateriale

Datamaterialet som er valgt ut for å studere oppgavens problemstilling består av to enheter. Begge disse enhetene er pressekonferanser, en fra hver av de to politikerne. Den første er pressekonferansen Anniken Huitfeldt innkalte til 30. august for å orientere offentligheten om habilitetsbruddene knyttet til ektemannens aksjehandling. Pressekonferansen åpner med at Huitfeldt leser en forberedt innledning. Deretter følger en seanse hvor de fremmøtte journalistene får mulighet stille spørsmål i plenum. Materialet som knytter seg til Erna Solberg er pressekonferansen fra 15. september hvor hun opplyste om ektemannens aksjehandel under årene hun var statsminister, og konsekvensene denne medførte for hennes habilitet. I likhet med Huitfeldt, innleder også Solberg pressekonferansen med en forberedt innledning før det åpnes for spørsmål fra pressen.

Valget av disse pressekonferansene som analyseenheter falt naturlig på bakgrunn av oppgavens problemstilling. Det gir muligheten til å undersøke politikernes strategiske valg i en lik setting, på det samme punktet i krisene. Riktignok har de måttet svare på enkelte spørsmål i tiden før pressekonferansene. I Huitfeldts tilfelle har hun allerede vært klar over habilitetsbruddet en god stund før hun holder pressekonferansen. 6. august spurte hun mannen om hans aksjehandel, og hun har gjort tiltak knyttet til inhabiliteten etter at hun fant ut av

dette. Krisehåndteringen er hun dermed allerede i gang med, men den mer omfattende krisekommunikasjonen kommer først inn her. Pressekonferansen er for så vidt ikke Huitfeldts første kommunikasjon til pressen om saken, da hun tidligere på dagen har informert avisen VG. I tillegg hadde hun allerede fått spørsmål om mannens aksjehandel to uker i forveien for pressekonferansen (jf. Flydal et al., 2023). For Solbergs del begynte hun å få spørsmål da deler av pressen fattet interesse for Sindre Finnes' aksjehandel i kjølvannet av Huitfeldts avsløring om sin ektemanns handel. Imidlertid markerer pressekonferansene tidspunktet hvor krisene blir et offentlig konstatert faktum, og hvor saken eskalerer i mediene. Det foreligger et informasjonsvakuum (jf. Løvik, 2015) i offentligheten som må fylles.

Pressekonferansene er også interessante å analysere ettersom dette formatet bærer med seg visse risikoer for krisekommunikatøren. Benoit (2006) viser til at det eksempelvis er vanlig for presidenter å benytte seg av forsvarstale som format for å imøtegå et angrep på image. Gjennom valget av tale har taleren full kontroll over situasjonen. Når settingen derimot åpner for spørsmål – som ved en pressekonferanse – oppgir taleren noe av kontrollen over situasjonen. Hen risikerer å bli spurt om emner hen helst vil unngå, og kan bli presset gjennom oppfølgingsspørsmål dersom de fremmøtte mener vedkommende ikke svarer godt nok for seg (Benoit, 2006, s. 291).

3.1.1. Innhenting av datamateriale

Jeg har hentet videopptak av begge pressekonferansene fra internett. Opptak fra pressekonferansen til Huitfeldt ligger tilgjengelig på nettsidene til VG (2023b).

Pressekonferansen begynner med en forhåndsforberedt innledning av henne selv, før det åpnes for spørsmål fra den fremmøtte pressen. Denne innledningen ligger ute i sin helhet på regjeringens hjemmesider (Huitfeldt, 2023). Jeg har valgt å benytte denne teksten, for så å transkribere den etterfølgende spørsmålsrunden. Sammensetningen av disse er gjengitt i Vedlegg 1. Opptak av pressekonferansen til Solberg er også hentet fra VG (2023a). Denne pressekonferansen har jeg transkribert i sin helhet (se Vedlegg 2).

Transkripsjonen har vært en grovtranskripsjon. Den overordnede hensikten ved transkripsjon er å «representere virkelige hendelser for å gjøre disse hendelsene tilgjengelige for et publikum til eget bruk» (Skovholt et al., 2021, s. 105). Formålet bak dette forskningsprosjektet er å sammenligne Huitfeldt og Solbergs bruk av strategier for imagegjenoppbyggelse. Det innebærer et fokus på innhold fremfor form. Følgelig vil det være løsere krav til transkripsjonens detaljnivå enn eksempelvis ved en samtaleanalyse, hvor

transkripsjonen skal representere samtalen slik den utspiller seg for deltakerne (jf. Skovholt et al., 2021). Transkripsjonen tar derfor form av en ordrett gjengivelse av det politikerne sier, men ekskluderer elementer som pauser, inn- og utpust, hosting, eller trykk på ord.

Under transkriberingen har jeg i tillegg valgt å utelate det som blir sagt av pressekonferansens ordstyrer, samt journalistenes introduksjoner av seg selv, da dette ikke er relevant innhold i henhold til min oppgave. Jeg har også valgt å ikke transkribere pressekonferansene tro til eventuelle dialekter hos talerne, men heller gjengi disse i sin helhet med bokmål som skriftspråk. I denne sammenhengen vurderer jeg ikke variasjoner i dialekter ikke som et vesentlig forhold å inkludere, så fremt transkripsjonen gjengir det språklige innholdet i datamaterialet korrekt. Jeg har heller ikke oppfattet noen utfordringer ved denne oversettelsen.

En utfordring ved transkriberingen av pressekonferansen til Solberg oppstod som følge av de tekniske forholdene ved gjennomføringen. I plenumsutspørringen benyttet ikke journalistene mikrofon. Derfor har det til tider vært vanskelig å skille ut hva som faktisk blir sagt, spesielt når journalistene prater utydelig eller det er bakgrunnsstøy. Enkelte steder er det ord eller deler av setningen jeg ikke har klart å tyde. Der dette er tilfellet er det oppgitt i transkripsjonen. Dette blir da nødvendigvis en svakhet ved transkriberingen. Jeg mener imidlertid at dette forekommer i såpass liten grad at det ikke utgjør en stor svakhet. Det gjelder kun enkelte spørsmål fra journalistene, og i tilfellene det gjelder har det vært relativt enkelt å tolke hva som er meningsinnholdet utfra den tekstuelle konteksten i de resterende delene av spørsmålet og det etterfølgende svaret fra Solberg. Dette har ikke vært et problem ved transkriberingen av pressekonferansen til Huitfeldt, da det her ble brukt mikrofon blant journalistene under spørsmålsrunden.

3.2. Om metoden

Oppgaven er en komparativ casestudie som benytter tekstanalyse som metode. Tekstanalyse er en samlebetegnelse på kvalitative studier av tekster (Østbye et al., 2023). Kvalitative forskningsmetoder knyttes gjerne til et fortolkende paradigme (Tjora, 2012). Metodene egner seg for å produsere dypere beskrivelser, forståelser og tolkninger av fenomener gjennom deres egenskaper og karaktertrekk (jf. eksempelvis Repstad, 2007; Silverman, 2019; Tjora 2012).

Tekster formidler kunnskap og innsikt om verden, og kan prege hvordan vi tenker, handler og forstår virkeligheten (Veum & Skovholt, 2022, s. 11). De kan fungere som vinduer mot den verden som ligger bortenfor vår umiddelbare nærhet: «Ved å tolke og filtrere informasjon fra tekster fester vi grepet om informasjon som er bortenfor de nærmeste omgivelsene og vårt

eget sanseapparat» (Bratberg, 2021, s. 11). Når tekster er så betydningsfulle for vår virkelighetsforståelse, er det naturligvis et hensiktsmessig foretakende å studere hva tekstene – mer eller mindre uomsvøpt – kommuniserer. Gjennom tekstanalyse kan vi søke å avdekke teksters betydning på et underliggende, eller latent, nivå (jf. Østbye et al., 2023).

Med tekster forstås i denne sammenheng ikke kun det skrevne ord. En tekst kan defineres som et system av meningsbærende tegn (Ledin & Moberg, 2019, s. 194). Vi snakker da om et utvidet tekstbegrep som inkluderer skrift, bilde, film og tale (Østbye et al., 2023, s. 82).

Valget av en tekstanalyse med et rent fokus på ordenes innhold innebærer åpenbart en selektiv vektlegging av noen momenter fremfor andre. Det analytiske blikket er på innholdet selve innholdet i krisekommunikasjonen, og ikke formidlingen. Det hadde vært mulig å ta en mer multimodal tilnærming til analysen. Det kunne være interessant å studere forhold knyttet til selve fremførelsen av budskapene, eksempelvis gjennom kroppsspråk, vekting av ord, eller hvordan aktørene fremstår følelsesmessig påvirket underveis. For eksempel har Solberg under sin pressekonferanse blant annet blitt beskrevet som «tydelig preget» (Noem et al., 2023), «såret» (ABC Nyheter, 2023) og «på gråten» (Jetmundsen & Gundersen, 2023) i forskjellige medier. Spesielt er det ett punkt når hun snakker om hvor vondt det er for henne å være så hard mot ektemannen som lett kan feste seg i tilskuerens minne. VG velger for eksempel å trekke dette frem allerede i ingressen til sin sak om pressekonferansen: «Solberg er på gråten og stemmen hennes svikter når hun snakker om ektemannens «tillitsbrudd»» (Lægland et al., 2023). Huitfeldt virker også tidvis preget under sin pressekonferanse – dog kanskje noe på grunn av en ubeleilig forkjølelse. Dette kunne være interessante momenter å studere i et forskningsprosjekt. Jeg har imidlertid valgt en rent innholdsfokusert tilnærming ettersom dette er mest formålstjenlig for å besvare min problemstilling.

3.2.1. Vitenskapsteoretisk plassering av prosjektet

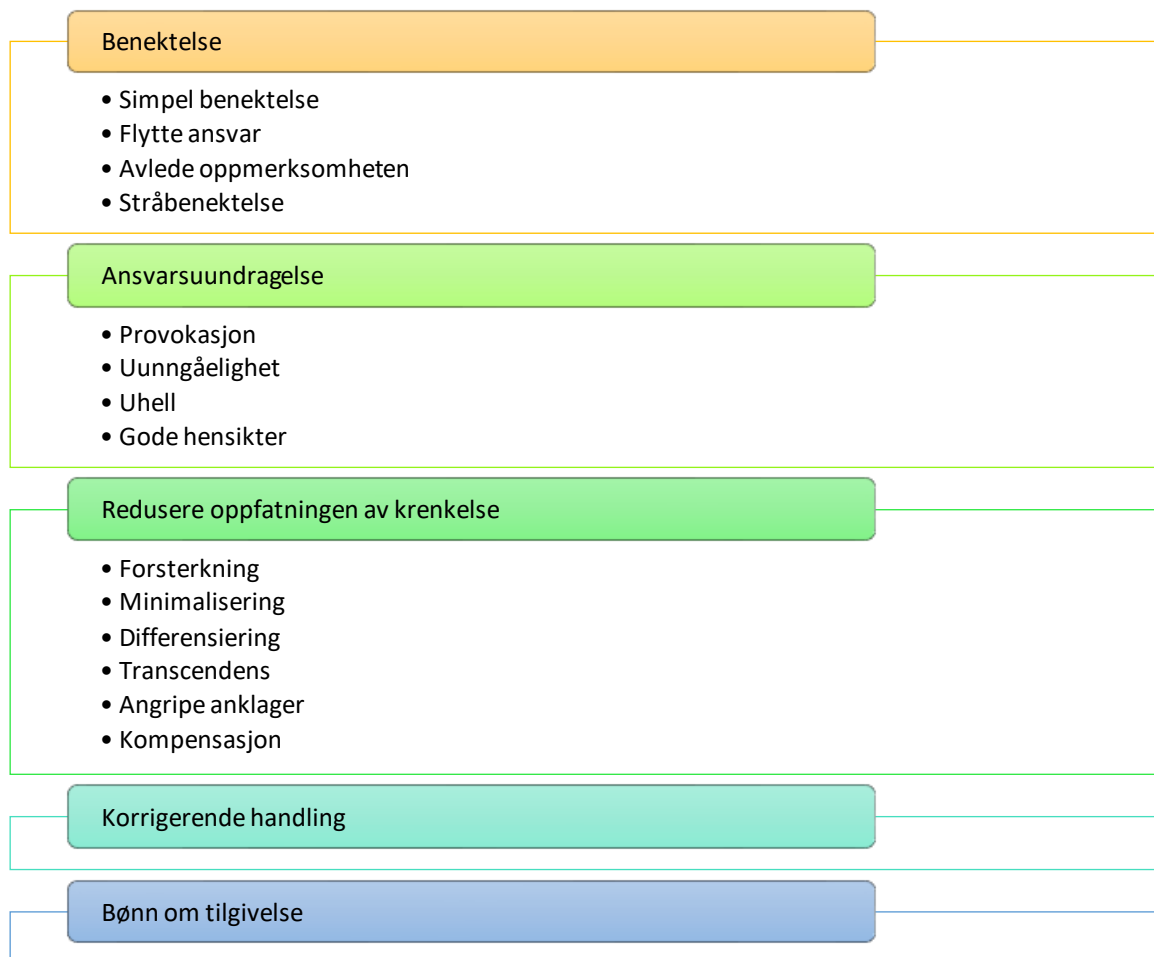
Fremgangsmåten i dette forskningsprosjektet kan knyttes til et sosialkonstruktivistisk vitenskapssyn. Prosjektets befatter seg med å skape innsikt gjennom forståelse og tolkning. Det svarer godt til et sosialkonstruktivistisk syn om at «den sosiale verden er grunnleggende subjektiv og avhengig av å tolkes for å forstås» (Bratberg, 2021, s. 25-26). I den kontekst er det relevant å studere hvordan virkelighetsoppfatninger «skapes, opprettholdes og bestrides gjennom språk» (Bratberg, 2021, s. 26). Benoit mener selv at den sosiale virkeligheten skapes gjennom kommunikasjon (2020, s. 111). I denne konteksten har sannheten betydning, men den er også prisgitt våre diskurs-skapte forståelser av verden (Benoit, 2020, s. 112).

3.2.2. Analysemodell

Fremgangsmåten for analysen av det angitte datamaterialet er av deduktiv karakter. Det vil si at den tar utgangspunkt i eksisterende teoretiske perspektiver (jf. Thagaard, 2013, s. 197).

Tekstanalytiske metoder kjennetegnes av nærhet mellom teori og prosedyre (Østbye et al., 2023, s. 80). Dette gjelder også for fremgangsmåten ved min analyse. Denne vil ta utgangspunkt i typologien over imagegjenoppbyggingsstrategier fra Benoit som er presentert i oppgavens teorikapittel, og som kan finnes sammenfattet med korte forklaringer i Figur 1.

Analysen vil kartlegge krisekommunikasjonen gjennom analysekategorier som svarer til strategiene i Benoit's typologi. En oversikt følger i Figur 3 under.

Figur 3: Analysemodell basert på Benoit's typologi over strategier for imagegjenoppbyggelse.

Den tydelige teoretiske forankringen til studiens analysemodell kan anses som en metodisk styrke ved forskningsprosjektet. På den andre siden er det ved denne sterkt deduktive fremgangsmåten muligens en risiko for en «overkategorisering», eller en tvungen tilpasning

av materialet til de angitte kategoriene. Imidlertid vil jeg fremheve at dette er en anerkjent og velprøvd teoretisk modell innenfor forskningsdisiplinen krisekommunikasjon.

3.3. Refleksjoner rundt forskningens kvalitet

Formålet med oppgaven er å skape innsikt i hvordan Huitfeldt og Solberg forsøker å beskytte eget image mot truslene de står ovenfor. Det er altså en studie som søker å beskrive et fenomen i dybden. En kvalitativ fremgangsmåte som tekstanalyse bør derfor være velegnet.

I forbindelse med vurderinger rundt kvaliteten på forskning er det gjerne tre kriterier som trekkes frem: Reliabilitet, validitet og generaliserbarhet (Tjora, 2012). Alternative betegnelser for de to førstnevnte er pålitelighet og gyldighet, mens det i sammenheng med sistnevnte også snakkes om overførbarhet (Thagaard, 2013; Tjora, 2012).

3.3.1. Reliabilitet

Reliabilitet handler altså om forskningens pålitelighet. Forskingen vil ha større troverdighet dersom den er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte (Thagaard, 2013, s. 201). Ifølge Tjora (2012) kan reliabiliteten styrkes ved at forskeren gjør rede for interne forhold i undersøkelsen. Slike forhold kan eksempelvis være inkluderingen av sitater, utvelgelsen av informanter, eller teoretiske perspektivers innflytelse på forskningsdesign og analyse.

Målet er at studiens interne forhold fremstår transparente for leseren gjennom det som frem til nå er lagt frem i oppgavens teori- og metodekapittel. Forskningsprosjektets datamateriale består av de to pressekonferansene. I analysen inkluderes rikelig med utdrag fra disse for å underbygge poeng og slutninger som tas videre i drøftingen. Transkripsjonen av pressekonferansene ligger også vedlagt i oppgaven. Dermed er det mulig for leseren selv å vurdere den utvelgelsen som er gjort av sitater. Når det gjelder teoretiske perspektivers innflytelse på forskningsdesign og analyse, er disse tydelig forankret i Benoits teori om imagegjenopprettelse.

I forbindelse med vurderingen av forskningens pålitelighet ligger det også et spørsmål om forskerens tilknytning til det som forskes på. Tjora beskriver hvordan det innenfor kvalitativ forskning er en akseptert oppfatning at komplett nøytralitet ikke kan eksistere, men at forskerens eget engasjement i tematikken kan anses som «støy» som kan virke inn på forskningens resultater (2012, s. 203).

Hva angår min egen tilknytning og engasjement i tematikken i forskningsprosjektet, befinner jeg meg som forsker i en klart distansert posisjon fra forskningsobjektene. Samtidig kan en si

at enhver med noe interesse for den norske offentligheten og den politiske arenaen, vil i noen grad ha et forhold til sakene. I teorien kan da politiske preferanser og holdninger til de individuelle politikerne kunne farge mine tolkninger i positiv eller negativ favør. Som nevnt i teorikapittelet, påvirkes gjerne våre oppfatninger av skandalerammede politikere av våre politiske sympatier (jf. Jenssen, 2014). Her vil jeg bemerke at den primære ambisjonen ved forskningsprosjektet ikke er å evaluere krisekommunikasjonen til de to. Det overordnede formålet er å bygge innsikt i hvordan de to politikerne søker å verne om eget image i møte med krisen, og hvilke likheter og forskjeller vi kan identifisere mellom dem. Riktignok skal det erkjennes at analysen og diskusjonen tidvis kan ha et noe kritisk evaluende preg. Eksempelvis faller dette naturlig der politikerne møter utfordringer fra journalistene på sine fremstillinger av det som har hendt.

Overordnet sett vil undersøkelsen hente pålitelighet fra den tydelige teoretiske forankringen til analysemodellen. I de tilfellene hvor mine egne tolkninger får større spillerom innenfor dette rammeverket, vil også omfanget av utdrag fra datamaterialet samt de vedlagte transkripsjonene danne grunnlag for at en kritisk leser kan gjøre egne vurderinger av de tolkningene som er presentert.

3.3.2. Validitet

Validitet knytter seg til grunnlaget for og gyldigheten av forskerens tolkninger (jf. Thalaand, 2013; Tjora, 2012; Østbye et al., 2023). Østbye et al. mener det er vanskelig å gi en fullstendig dekkende definisjon av validitet, men formulerer selv forklaringen av begrepet som «det å måle det en sikter mot å måle» (2023, s. 28). Det handler om relevansen av data og analyse sett opp mot prosjektets problemstilling (Østbye et al., 2023, s. 28). Dette er spørsmål som metodekapittelet i sin helhet er ment å adressere, så jeg vil ikke gå noe nærmere inn på dette her.

3.3.3. Generaliserbarhet

Benoit (2006) bemerker selv at casestudier på imagegjenopprettelse ikke lar seg lett generalisere. Likevel fastslår Tjora at generalisering, i en eller annen form, er en målsetning innenfor majoriteten av samfunnsforskning (2012, s. 207). I kvalitative studier kan ambisjonen om generaliserbarhet oppfylles ved at «den tolkning som utvikles innenfor rammen av et prosjekt, også kan være relevant i andre sammenhenger» (Thagaard, 2013, s. 210).

Tjora (2012) viser til tre mulige former for generalisering i kvalitativ forskning: Naturalistisk generalisering, moderat generalisering og konseptuell generalisering. Naturalistisk generalisering muliggjøres ved at beskrivelsene av forskningssituasjonen er tilstrekkelig detaljerte til at andre forskere selv kan vurdere studiens overførbarhet til andre kasus (s. 208; 209). Moderat generalisering knytter seg til at forskeren selv systematisk beskriver «i hvilke situasjoner (tider, steder, kontekster og andre variasjoner) resultatene vil kunne være gyldige» (s. 208). Konseptuell generalisering skjer ved at forskningen utvikler konsepter eller teorier som vil være relevante for andre tilfeller enn det som studeres (s. 209). Tjora skriver i denne konteksten at teorier og tidligere forskning brukes for å understøtte generaliserbarheten (s. 215).

Selv om dette forskningsprosjektet ikke utvikler egen teori, vil det være konseptuell generalisering som det er mest relevant å snakke om her, studiens teorinærhet tatt i betraktning. Studien er tydelig grunnet i det teoretiske konseptet om imagegjenoppbyggelse som er utviklet av Benoit. Casestudier kan være nyttige nettopp for det formål å teste teori. Østbye et al., skriver at vi eksempelvis kan velge ut kasus som ser ut til å stemme overens med teorien, og «undersøke om de prosessene som har brakt casen tilsynelatende i samsvar med teorien, er de faktorene som inngår i teorien» (2023, s. 293). De to kasusene som jeg har plukket ut, er valgt på bakgrunn av en oppfatning om slikt samsvar.

4. Analyse og diskusjon

I dette kapitlet vil jeg analysere krisekommunikasjonen til Huitfeldt og Solberg gjennom deres bruk av imagegjenoppbyggelsesstrategier. Analysen vil kartlegge strategibruken til de to politikerne hver for seg. Samtidig vil jeg også inkludere noe diskusjon og tolkning underveis der dette faller naturlig. I neste kapittel følger en mer overordnet komparativ drøfting. Analysen er strukturert etter underoverskrifter som svarer til de ulike strategiene for imagegjenoppbyggelse som kan identifiseres i politikernes forsvar. I noen tilfeller vil jeg behandle flere strategier sammen på grunn av dynamikken dem imellom.

Underveis i analysen vil jeg presentere utdrag fra pressekonferansene. Linjenummer fra transkripsjonen følger da i parentes. I noen tilfeller har jeg valgt å utheve deler av sitatene for å markere interessante momenter.

Som tidligere nevnt kan vi skille mellom politikkskandaler og politikerskandaler (jf. Midtbø, 2007). Raknes (2023) har valgt å karakterisere skandalene til Huitfeldt og Solberg som en blanding av de to, ettersom det private økonomiske normbruddet var et brudd med den politiske rollen de forvaltet. Jeg stiller meg bak denne vurderingen. Videre dreier det seg om begge tilfeller om habilitetssaker, som kan sorteres under kategorien «maktskandaler» (Hammerstad, 2020; Midtbø, 2007). Huitfeldt og Solberg har vært delaktige i saksbehandling og vedtak hvor de egentlig har vært inhabile. De er høyprofilerte politikere i to av landets aller fremste politiske roller, som har brutt med den demokratiske tillitten de er satt til å forvalte. Det er svært alvorlige saker, og følgelig står de overfor kritiske trusler mot deres image.

4.1. Anniken Huitfeldts bruk av strategier for imagegjenoppbyggelse

Den trusselen mot eget image som Anniken Huitfeldt møter grunner altså i at hun har vært inhabil i behandling av saker i Utenriksdepartementet og regjering som følge av aksjeeierskapet til ektemannen Ola Flem. De mest sentrale strategiene Huitfeldt bruker i sitt forsøk på imagegjenoppbyggelse er å flytte ansvar og å hevde uunngåelighet. Innad i dette inngår også et tilfelle av simpel benektelse. Videre bruker hun også strategiene korrigerende handling, minimalisering, bønn om tilgivelse og forsterkning. De to sistnevnte benyttes også i et samspill. Jeg har i tillegg valgt å inkludere noen momenter Huitfeldt tar et aktivt valg om å ikke gjøre bruk av. Til slutt er det også interessant å se på hvordan hun forsvarer en tredjepart, ektemannen, gjennom å fremme hans gode hensikter.

4.1.1. Flytte ansvar, uunngåelighet og simpel benektelse

Helt sentralt i Huitfeldts forsøk på imagegjenoppbyggelse kan vi identifisere en kombinasjon av de to strategiene flytte ansvar og uunngåelighet. Jeg har valgt å behandle bruken av disse sammen fordi Huitfeldts forsvar knytter dem inn i hverandre. I tillegg inngår et enkelttilfelle av simpel benektelse i dette. Benektelsen knytter seg ikke til inhabiliteten som den støtende handlingen, men til spørsmålet om hvorvidt hun selv har valgt å være uvitende om ektemannens aksjeeierskap. Dette flettes inn sammen med analysen av bruken uunngåelighet og flytting av ansvar, ettersom benektelsen av dette forholdet blir et essensielt premiss for bruken av de andre strategiene.

Kjernen i Huitfeldts beskrivelse av krisen kan i korte trekk oppsummeres slik: «Jeg har ikke visst at jeg har vært inhabil i behandlingen av saker, fordi mannen min ikke har delt den

nødvendige informasjonen med meg». Disse faktorene legger hun frem i den forhåndsforberedte innledningen på pressekonferansen:

Jeg har **inntil nylig ikke vært kjent med verken omfanget eller hvilke aksjer** han har handlet i. (6)

Han tenkte at for å være ryddig og aktsom, ønsket han å ha et «vanntett» mellom oss når det gjaldt aksjehandel. I praksis har det betydd at han **ikke har fortalt meg** om sine kjøp og salg av aksjer. (59-61)

Hadde jeg kjent til omfanget av hans aktivitet hadde jeg bedt han holde seg unna handel med aksjer. (96-97)

Den tolkningen av situasjonen som fremsettes her, er at Huitfeldt ikke kunne ha handlet annerledes ettersom hun ikke satt på den nødvendige informasjonen. Som hun presiser i linje 96-97; hadde hun visst om dette, hadde hun handlet for å forhindre den problematiske situasjonen i å oppstå. Det impliseres altså at hun ikke kan lastes for den støtende handlingen – at hun har behandlet saker hun har vært inhabil i – da dette har vært utenfor hennes kontroll grunnet mangelen på kunnskap.

I begrunnelsen for hennes uvitenhet ligger også en flytting av ansvar. Huitfeldts uvitenhet springer nemlig ut av ektemannens beslutning om å ikke være åpen med henne:

Han har foretatt en rekke kjøp og salg av aksjer som han ikke har informert meg om. (243)

I utgangspunktet kan da Flem tilskrives ansvaret for at krisen har oppstått i første omgang. Det er ektemannen som har satt Huitfeldt i en inhabil posisjon gjennom valget om å handle enkeltaksjer. Samtidig har han også tatt et aktivt valg om å ikke informere henne om dette. Han har altså vært aktivt og bevisst handlende når han har forårsaket Huitfeldts uvitenhet. Hun forteller at ektemannens idé har vært å ikke fortelle henne om aksjehandelen for å opprettholde det hun kaller «vanntette skott»:

Så da han så håndboka så var det hans slutning at vi ikke kunne ha noe uklare dialoger om disse spørsmålene, så det var aldri noen ganger slik at han informerte meg om denne handelen. (133-135)

Huitfeldt beskriver hvordan han har fremholdt med denne strategien selv når det hadde falt naturlig å diskutere problemstillingen:

P4: Når dette her er selskaper som gjerne har vært involvert i saker hos regjeringen, og som du sier, på ditt bord. Hvorfor ble det aldri da tatt opp av mannen din rundt middagsbordet når dette her også var selskaper som blir mye omtalt i media, og så videre?

AH: Det var det han tenkte da. «For å unngå innsideproblematikk, så er det viktig at Anniken ikke veit».

P4: Sånn at han skulle holde på med dette her på egenhånd?

AH: Ja, det var det han ønsket for å ta sine aktsomhetsregler basert på det som sto i håndboka.

(227-234)

Huitfeldts redegjørelse for ektemannens motiver er et moment som jeg vil komme tilbake til senere. Det samme gjelder Huitfeldts flytting av ansvar. Hun moderer nemlig på sett og vis dette. At det er ektemannen som har begått den handlingen som ligger til grunn for at problemet har oppstått, levnes det liten tvil om i redegjørelsene hennes. Han har handlet enkeltaksjer i et større omfang, han har gjort et bevisst valg om å ikke fortelle henne om dette, derfor har hun blitt satt i en situasjon hvor hun har vært inhabil. Samtidig er Huitfeldt veldig tydelig på at det er hun som har ansvaret for dette. Dynamikken mellom skyldspørsmålet og plassering av ansvar er et fascinerende moment som vil utdypes nærmere senere.

Et viktig aspekt ved Huitfeldts forklaring er at hun ikke benekter at hun har hatt kjennskap til at Flem faktisk har handlet aksjer. Det er omfanget og hvor han har hatt aksjer hun sier at hun ikke har visst om:

Jeg har også før jeg ble statsråd **vært kjent med at mannen min eide noen aksjer**. Da det denne sommeren har vært flere saker som handler om habilitet for statsråder, spurte jeg mannen min 6. august om hans kjøp og salg av aksjer.

Under samtalen får jeg vite at han har kjøpt og solgt aksjer i **et langt større omfang og verdi enn det jeg hadde trodd**.

(25-29)

Huitfeldt hevder altså ikke at hun er fullstendig ukjent med at ektemannen har hatt aksjer. Det faktum at han har hatt enkeltaksjer er heller ikke essensen problemet, mener hun. Problemet slik hun fremstiller det er heller knyttet til omfang og plassering av disse, som er forhold Flem ikke har informert henne om:

Dagbladet: *Du sier at 6. august så fikk du vite at dette var i langt større omfang enn det du hadde trodd. Men det vil jo si at du visste at han kjøpte og solgte aksjer, men at det ikke var så mange da, i den tiden du har vært utenriksminister. Stemmer det?*

AH: Ja, det var et betydelig større omfang enn det jeg var klar over. Jeg visste at han hadde noen enkeltaksjer. Men du kan si at, mine råd var basert på at kanskje antallet var et par handler. Så er det da vesentlig større, da.

(182-187)

Jeg gjorde det jeg kunne for å forstå håndboka, formidle det til han. Men hvis, det er jo litt annerledes hvis man tenker at en ektefelle har et par handler, hvis man tenker på at det er veldig mye mer omfattende. (197-199)

Her peker Huitfeldt på at hun har gjort tiltak for å oppfylle sin plikt etter habilitetsreglene, i form av at hun har prøvd å gi ektemannen en innføring i regelverket. I ettertid har disse tiltakene vist seg å ikke stå i passende forhold til hva som har vært realitetene, noe hun igjen tilskriver sin egen uvitenhet om det faktiske omfanget av handel.

Denne forklaringen gir imidlertid Huitfeldt en ny utfordring fordi den den inviterer til kritiske oppfølgingsspørsmål: Dersom hun visste at aksjehandelen fant sted, burde hun ikke undersøkt omfanget nærmere? Var uvitenheten hennes faktisk selvvalgt? Kunne hele denne situasjonen egentlig vært unngått? Nettopp dette blir et kritisk punkt i hennes forklaring, og under pressekonferansen er det et par seanser hvor hun blir presset hardt på dette av journalistene. Vi kan se antydningene til at dette er noe Huitfeldt kommer til å prøves på allerede ved første spørsmål under plenumsutspørringen, når TV2 spør hvilke enkeltaksjer hun kjente til at mannen handlet. Hun presiserer da at hun ikke hadde kjennskap til hvilke aksjer det gjaldt:

Jeg **var ikke kjent med** noen enkeltaksjer som han handlet med. Ikke da jeg tiltrådte, og heller ikke før. [...] **Vi snakket aldri**, heller ikke tiden før jeg ble utenriksminister, om hvilke enkeltaksjer han hadde. (110-111, 114-115)

Vi har sett at Huitfeldt er konsekvent i å påberope seg uvitenhet, som hun også gjør her. Utfordringen knyttet til dette er erkjennelsen av at hun faktisk visste at mannen hadde noen enkeltaksjer. Det reiser spørsmål om hvorfor hun ikke valgte å undersøke hvilke aksjer det faktisk gjaldt. På et punkt spør Dagbladet om det har vært et aktivt valg fra hennes side å være uvitende:

Er ikke dette en aktiv handling fra deg, som har gjort at du er uvitende? Det at du ikke har sørget for at, at du ikke får vite?

AH: Nei, altså uvitende inhabil gjør meg ikke mindre inhabil. Og det understreket jeg vel også i min innledning.

Dagbladet: *Ja, men det har ikke vært et aktivt valg fra deg, å være uvitende?*

AH: Nei.

Dagbladet: *Okei.*

(220-226)

Her bruker Huitfeldt simpel benektelse når hun benekter beskyldningen om at det har vært et aktivt valg fra hennes side å være uvitende. Dette er kritisk punkt i hennes forklaring. Som jeg vil komme tilbake til, erkjenner Huitfeldt at hun ikke har vært nøye nok i håndteringen av habilitet knyttet til ektemannens aksjer. Likevel kan det fungere formidlende på imagetrusselen dersom publikum aksepterer at hun bare har vært slepphendt, og at det ikke ligger tvilsomme hensikter bak feilen. Hvis det derimot skulle vise seg at Huitfeldt aktivt har besørget egen uvitenhet – kanskje for å slippe å ta tak i problemstillingen, kanskje for å kunne påberope seg det, alt ettersom hvilken godvilje vi legger i tolkningen – stiller dette henne i et særdeles dårlig lys. Handlingen fremstår da vesentlig mer støtende, og vil representere en adskillig større trussel mot imaget hennes. Det ville også effektivt spenne ben under bruken av både uunngåelighet og flytting av ansvar som imagegjenopprettelsesstrategier.

Dagbladet presser henne ikke videre på dette umiddelbart, men pressekorpset slår seg ikke til ro med forklaringen hennes. I det følgende utdraget fra pressekonferansen er det en journalist fra Nettavisen som sår tvil ved troverdigheten i Huitfeldts forklaring:

Nettavisen: *Hvor troverdig synes du selv det virker at du først tar opp dette med din mann på vei hjem fra ferie 6. august? Når habilitetssakene har rullet i regjeringen siden før sankthans?*

AH: Det var jo da jeg spurte om hans aksjeinnehav. Det er ikke vanligvis at vi snakker veldig mye om det. Han har jo en annen jobb. Han er jo prosjektleder. Innen IT. Og det er på vei hjem fra ferie at jeg spør hvordan det er med hans enkeltaksjer.

Nettavisen: *Men hvordan er det mulig at dere ikke, at ikke du har snakket med han om dette tidligere? Når habilitet har vært så høyt oppe på dagsordenen?*

AH: Ja, altså, habilitet har vi jo snakket om til de andre sakene. De man kjenner. Og det var jo også tema fra første dag jeg kom inn i departementet. Hvilke personer er

jeg inhabile ovenfor, at jeg foretar habilitetsvurderinger. Så habilitetsproblematikken er jo noe vi hele tiden har...

Nettavisen: *Også har det ikke ringt noen bjeller rundt selskapet til din mann?*

AH: Det var da jeg spurte han, stilte spørsmål om hans aksjeinnehav.

Nettavisen: *Men dette er vanskelig å forstå.*

AH: Ja. Men det er slik det var.

(247-262)

Her trekker journalisten inn den større konteksten knyttet til alle politikerkandalene den siste perioden. Det har vært flere habilitetssaker blant Huitfeldts kolleger i regjeringen over sommeren, og habilitet er følgelig et tema som har stått høyt på agendaen. Bør det ikke da også ligge langt fremme i Huitfeldts bevissthet, spesielt når hun vet at mannen handler aksjer? Huitfeldt svarer på spørsmålet i generelle termer: Ja, hun og mannen har snakket om habilitet – men mer knyttet til de andre sakene som har vært – og habilitetsproblematikken har vært «tema» allerede fra første dag hun tiltrådte stillingen. Likevel har hun altså ikke gått til det steget å spørre mannen mer konkret om aksjene hans før 6. august. Dette svaret fremstår åpenbart ikke tilstrekkelig overbevisende for journalisten, men Huitfeldt har ikke noe mer å tilføye enn at «det er slik det var».

Mot slutten av pressekonferansen sirkler også TV2 tilbake til det faktum at Huitfeldt visste at mannen hadde enkeltaksjer, men unnlot å finne ut av hvilke:

TV2: *Synes det er litt vanskelig å få tak i, du sier, gjentatte ganger, at du visste at din mann handlet enkeltaksjer. Det var du klar over?*

AH: Ja, men jeg var ikke klar over omfanget. Og jeg [...]

TV2: *Nei, men jeg er ikke opptatt av omfanget. Du visste at han handlet enkeltaksjer?*

AH: Ja, jeg visste at han hadde noen aksjer. Men jeg gikk ikke nærmere inn på det.

TV2: *Hvorfor ikke det?*

AH: Fordi... fordi at... Det skal jeg bare være ærlig på, jeg ble ikke spurt om det. Men det er bare mitt, og mitt fulle ansvar å skaffe meg total oversikt over hvilke aksjer han har.

(299-306)

Huitfeldt prøver igjen å anføre sin uvitenhet om omfanget, men journalisten er ikke interessert i dette. Det han er ute etter er begrunnelsen for hvorfor hun ikke agerte på kunnskapen hun faktisk hadde. Hun svarer da etter hvert med en innrømmelse av egen passivitet. I stedet for å begrunne denne videre velger hun å presisere at dette er hennes ansvar – en tendens jeg skal komme tilbake til. I fortsettelsen går journalisten derfor igjen tilbake til dette spørsmålet han egentlig ønsker svar på:

TV2: *Så spørsmålet her blir jo: hvordan i alle dager klarte du ikke å spørre om hva slags enkeltaksjer han hadde, når du visste at han hadde enkeltaksjer, og du vet i forbindelse med tiltredelsen at det å ha aksjer er et sensitivt tema?*

AH: Ja, det er jo der jeg trådte feil.

TV2: *Ja, men spørsmålet er, hvordan klarer du å trå feil på det?*

AH: Ja, der har jeg trådt feil [...]

(323-328)

Her ser det ut til at Huitfeldt lener seg over i en av de andre strategiene for imagegjenoppbyggelse: Bønn om tilgivelse. Hun forsøker å legge seg flat ved å innrømme at hun har trådt feil. Problemet med dette er at det stadig ikke besvarer spørsmålet journalisten gjentar, om hvorfor hun har gjort denne feilen. Derfor fortsetter seansen med at han forsøker å tvinge frem et mer konkret svar ut av Huitfeldt. I løpet av denne seansen mellom de to, stiller journalisten Huitfeldt spørsmål hele 11 ganger. Flere av disse er rene gjentakelser av det første spørsmålet han stilte. Seansen ender slik:

TV2: *Men det er ingenting, ingen bjelle i hodet ditt som ringer og sier sånn «jeg må finne ut hvilke aksjer det er» på noe tidspunkt?*

AH: Dette var et begrenset antall aksjer, slik jeg forstår det. Da jeg viser han håndboken, så viser jeg han også retningslinjene om at jeg må rapportere til min overordnede ved betydelig aktivitet på aksjemarkedet. Men det er altså ikke nok. Jeg burde fra første stund gjort meg kjent med hvilke aksjer han hadde.

TV2: *Ja, jeg skjønner det, men spørsmålet er hvorfor du ikke spør om hvilke enkeltaksjer det er. Hva er det som gjør at du ikke tenker på det når du sitter med den samtalen?*

(337-344)

Som vi ser, er journalisten fremdeles ikke tilfreds med svarene til Huitfeldt. Dette blir imidlertid siste ord, da det settes punktum for plenumsutspørringen på dette punktet. Under både seansen med Nettavisen og TV2 holder Huitfeldt på uunngåelighets-strategien ved å hevde sin uvitenhet: Hun var under en feilaktig oppfatning av at omfanget var såpass lite at det var uproblematisk. Det fremstår imidlertid som en risikabel strategi når hun samtidig innrømmer kjennskap til det faktum at mannen hadde aksjer. Det peker i retning av en valgt passivitet fra hennes side. Inntrykket av dette blir ytterligere styrket av at hun tilsynelatende unnviker å svare på pressens spørsmål om begrunnelse. En av uttrykksformene for bønn å tilgivelse-strategien er å innrømme at man ikke kan rettferdiggjøre sine handlinger (jf. Benoit, 2024). Det er imidlertid tvilsomt om det er det hun egentlig gjør her. Måten hun fortsetter å produsere svar, men konsekvent ikke besvarer det som faktisk er spørsmålet, gir heller inntrykk av at Huitfeldt muligens ikke vil innrømme at hun ikke kan rettferdiggjøre dette.

4.1.2. Korrigerende handling

Ifølge den tidslinjen hun selv presenterer, ble Huitfeldt først oppmerksom på de mulige habilitetsproblemene da hun spurte mannen om aksjehandelen hans 6. august. Når hun da velger å orientere pressen 30. august, har hun hatt rikelig med tid til å ta affære allerede. Dette gjør hun rede for hvordan hun har gjort i den innledende talen:

Med denne informasjonen skjønnte jeg at jeg er inhabil i en rekke saker, og jeg ba mannen min om å fryse all aksjehandel. Det gjorde han umiddelbart. Så fort jeg fant ut hvilke selskaper han hadde aksjer i, gjorde jeg det klart at all aktivitet i departementet med direkte eller indirekte berøring til disse selskapene, skulle fryses. For å sikre at vi hadde en grundig vurdering av denne saken, ba Utenriksdepartementet på min oppfordring, Lovavdelingen gjøre en vurdering av hvordan jeg har håndtert spørsmål knyttet til min habilitet. (31-37)

Etter råd fra UD ba jeg min mann selge alle de børsnoterte aksjene sine. Det gjorde han 22. august. (102-103)

Gjennom sin innledende forklaring fremmer Huitfeldt hvordan hun umiddelbart har tatt initiativ til å korrigere problemet. Denne passer hun også på å vektlegge når hun får spørsmål om hva hun tenkte da det mulige alvoret i saken ble klart for henne:

Jeg tenker slik jeg vanligvis gjør når jeg ser at noe kan bli problematisk. Da går jeg rett til embetsverket. Så det var jo kun noen timer senere at jeg da gikk rett til departementsråden i utenriksdepartementet, Torgeir Larsen, for å spørre. (145-147)

Det synes også som Huitfeldt mener hun langt på vei har rettet opp i det umiddelbare habilitetsproblemet allerede. Når hun får spørsmål fra VG om hun kommer til å be lovavdelingen i UD om å gjøre vurderinger av konkrete saker hun kan ha vært inhabil i, avfeier hun dette:

Jeg kommer ikke til å be om det nå, for nå har han solgt seg ut av all type handel med børsnoterte aksjer. (168-169)

Dette gir inntrykk av at Huitfeldt ser selve inhabilitetssituasjonen som tilstrekkelig korrigert. Saken i sin helhet er kanskje ikke ute av verden, men hun gjør det klart at hun mener at hun allerede har gjort det som kreves for å rette opp i det påtrengende problemet. Mannen har solgt seg ut, og hun er derfor ikke lengre i en posisjon hvor hun risikerer inhabilitet. Det neste spørsmålet blir da hva hun tenker å gjøre fremover. Selv om Huitfeldt nå har gjort grep knyttet til habilitetssituasjonen, har det oppstått et grunnleggende spørsmål om tillit til hennes utøvelse av rollen som utenriksminister. Som jeg tidligere har vært inne på, er Huitfeldt veldig bestemt på å formidle at ansvaret for at denne krisen har oppstått ligger hos henne. Hvordan akter hun så å ta dette ansvaret?

På et punkt spør NRK om ikke det mest ryddige ville være at Huitfeldt trakk seg som utenriksminister. Dette er Huitfeldt uenig i, og presenterer en alternativ forståelse av å ta ansvar:

Jeg synes ikke det. Jeg ønsker å gjøre det jeg kan for å rydde opp. Fra første dag jeg fikk kunnskap om dette, så ønsket jeg full åpenhet. Jeg beordret for det første frys i all handel med aksjer. Jeg ba deretter om gjennomgang av alle selskaper han har drevet kjøp og salg med siden han, siden jeg tiltrådte som utenriksminister. Jeg ba lovavdelingen gjøre en vurdering. Og spesielt knyttet til dette med at vedtakene fortsatt er gyldig. Og jeg regner med at jeg også blir innkalt til kontrollkomiteen, og vil redegjøre for denne situasjonen da. (283-288)

Premisset hun legger til grunn her er at det er rett at hun forblir i sin stilling for å kunne rydde opp i rotet som har oppstått på hennes vakt. Hun tar ikke ansvar ved å gå av, hun tar ansvar ved å bli sittende. For å forsvare dette gjentar hun hva hun allerede har gjort i prosessen for å rette opp i problemet, og at hun videre er beredt til å stille i kontrollkomiteen for å svare for seg. Hun både etablerer handlekraft gjennom tidligere korrigerende handling og presenterer en lovnad om fremtidig korrigerende handling.

4.1.3. Minimalisering

Huitfeldt gjør også noe bruk av strategien minimalisering, konkret knyttet til gyldigheten av vedtakene hun har gjort i rollen som utenriksminister:

Siden jeg ikke kjente til min manns konkrete investeringer, har inhabiliteten ikke påvirket mine vurderinger eller avgjørelser. Derfor er sakene jeg har behandlet likevel gyldige. (12-13)

Lovavdelingen finner likevel at avgjørelser jeg har fattet, både i UD og regjeringen, vil være gyldige fordi jeg ikke har hatt kunnskap om min manns aksjer. (84-85)

Det som var det aller viktigste for meg, det var jo å se om vedtakene er gyldig. Om dette får konsekvenser for de vedtakene som er gjort, både i regjering, i departementet, eller i statsråd. Og det var det ikke. (176-178)

Dette kan ses som en form for minimalisering ettersom det reduserer skaden av handlingen. Det viser oss at konsekvensene kunne ha vært verre. Huitfeldt bruker imidlertid ikke denne strategien for å aktivt spille ned alvoret av saken. Inhabiliteten er utvilsomt alvorlig nok i seg selv, og dette erkjenner hun. Likevel ville situasjonen vært enda mer problematisk dersom inhabiliteten hadde medført en rekke ugyldige vedtak. Det ville forutsette et større opprydningsarbeid, og handlingen til Huitfeldt ville fremstått desto mer støtende. Her er det igjen uvitenheten hennes som er formildende og som er utslagsgivende for at konsekvensene av den støtende handlingen ikke er verre.

4.1.4. Forsterkning

Gjennom pressekonferansen kan vi se tydelige tendenser til at Huitfeldt forsøker å forsterke egen karakter. For eksempel fremstår det veldig viktig for henne å understreke hvor opptatt av og alvorlig hun tar problemstillingene rundt habilitet:

Jeg vil først understreke at jeg har vært opptatt av å følge regelverket og jeg trodde at jeg hadde vært aktsom. Etter 15 år som enten regjeringsmedlem eller leder av utenrikskomiteen, håndterer jeg jevnlig taushetsbelagte opplysninger. Jeg har alltid vært og jeg er svært nøye når det gjelder behandling av denne typen informasjon. (38-39)

Her henviser Huitfeldt til sin lange fartstid fra politiske lederstillinger som implisitt bevis for at hun ikke er lemfeldig med det regelverket som gjelder for politikere. Hun har lang erfaring med regelverket, og har tilsynelatende alltid vært ryddig på å håndtere dette rett frem til nå. Dette kan styrke inntrykket av at hun grunnleggende sett er en ryddig og aktsom person. Det

bygger hun også opp under når hun understreker at det er hennes ryggmargsrefleks å gå tjenestevei når hun støter på problematiske forhold:

Jeg tenker slik jeg vanligvis gjør når jeg ser at noe kan bli problematisk. Da går jeg rett til embetsverket. (145-146)

I tillegg er Huitfeldt opptatt av å fremme en åpen utredning av saken:

Jeg ønsket en full gjennomgang av saken. Jeg ville at all informasjon og eventuelle problemstillinger knyttet til habilitet skal på bordet. Selv om vi har et godt regelverk, er det viktig for meg at vi hele tiden belyser de situasjonene som kan føre til inhabilitet. (65-67)

Jeg ønsker ryddighet og full åpenhet om denne saken. (99)

For det første viser Huitfeldt her at hun ikke ønsker å underspille alvorret i situasjonen. Tvert imot er det viktig for henne at saken blir best mulig belyst. Dette tjener igjen et inntrykk av at hun ikke har noe å skjule. Når hun vektlegger dette ønsket om åpenhet vil publikum ideelt sett gå inn med en oppfatning ærlig og redelig karakter i vurderingen hennes håndtering av krisen.

4.1.5. Bønn om tilgivelse

I løpet av pressekonferansens innledning bruker Huitfeldt ved flere tilfeller strategien bønn om tilgivelse:

Jeg er svært lei meg for at jeg har satt meg selv i denne situasjonen. Jeg ønsker full åpenhet og jeg ønsker å rydde opp. (15-16)

Jeg beklager dypt at jeg har gjort feil knyttet til habilitet. (19)

Jeg beklager de feilene jeg har gjort. (98)

Jeg tar fullt ansvar for at denne situasjonen har oppstått. Det er jeg som er utenriksminister, og det er jeg som har det øverste ansvaret. I denne saken har jeg trådt feil. Det er jeg veldig lei meg for. (104-106)

Huitfeldt innrømmer at hun har gjort feil, erkjenner eget ansvar, og beklager for det som har hendt. Når det gjelder hennes erkjennelse av ansvar kan dette også knyttes til bruken av en annen strategi, som jeg vil utrede i det følgende.

4.1.6. Forsterkning og bønn om tilgivelse

Vi har så langt sett eksempler på at Huitfeldt bruker strategiene forsterkning og bønn om tilgivelse hver for seg. Som nevnt tidligere, er forholdet mellom ektemannens skyld og Huitfeldts ansvar en interessant dynamikk i redegjørelsen hennes. Tidlig i innledningen hennes presiserer hun at det er hennes plikt å ha tilstrekkelig oversikt over mannens økonomiske aktivitet:

Jeg har inntil nylig ikke vært kjent med verken omfanget eller hvilke aksjer han har handlet i. Det burde jeg ha visst. Jeg har ikke oppfylt min plikt etter habilitetsreglene til å skaffe meg opplysninger om min manns økonomiske aktiviteter. (6-8)

Dette følger hun opp ved å gjennomgående slå fast at situasjonen hun nå står i er hennes eget ansvar:

Som utenriksminister har jeg **det hele og fulle ansvaret** for å jevnlig sjekke min egen habilitet. Og det er **mitt ansvar** å sikre at mannen min løpende gir meg nok informasjon til at jeg kan vurdere min habilitet. (90-92)

Jeg tar fullt ansvar for at denne situasjonen har oppstått. Det er jeg som er utenriksminister, og det er **jeg som har det øverste ansvaret**. I denne saken har jeg trådt feil. (104-105)

Å ta ansvaret for krisen er en av formene for bønn om tilgivelse. Dette er Huitfeldt nærmest overtydelig på at hun gjør. Samtidig er ikke det ensbetydende med at hun i påtar seg skylden for det som har skjedd. I praksis flytter hun ansvaret for den støtende handlingen over på mannen, som tidligere vist. Når Huitfeldt forteller om ektemannens handlinger og vurderinger, følges dette ofte av en presisering av hennes overordnede ansvar:

Det står ikke direkte i håndboka, men det følger jo av håndboka at jeg må til enhver tid ta ansvar for egen habilitet. Så jeg viste han aktsomhetsreglene, og derfor så er det **ikke han som bærer ansvar for dette. Det er kun meg**. (192-194)

Ja... altså, da jeg fikk vite om omfanget, så var det jo klart at da forsto jeg at dette raskt kunne utløse inhabilitet. Men det er jo **bare jeg som bærer ansvaret** for at vi havnet i den situasjonen som det vi har gjort. (236-238)

Ja, han hadde lest håndboka. Han visste hva som sto. Han misforsto nok den, men det er jo **bare en som bærer ansvaret for det, og det er meg**. Det er jeg som har **det fulle og hele ansvaret** for at han tok den avgjørelsen, selv om jeg ikke var kjent med dette. (120-123)

Hjørnesteinen i Huitfeldts fortelling er at mannen har satt henne i en posisjon hvor hun har vært uvitende inhabil. Dette på tross av at hun har forsøkt å sette ham inn i regelverket. Likevel hekter hun jevnlig på dette forbeholdet i den fortellingen: «Det er hans feil, men det er mitt ansvar». Det er et grep som forekommer så hyppig og oppskriftsmessig at det fremstår både bevisst og strategisk. Et spesielt tydelig eksempel får vi når Nettavisen graver i denne dynamikken:

Nettavisen: *Også sier du at du har det hele og fulle ansvaret for at dere har trådt som ektepar. Men hvor forbannet er du på mannen din?*

AH: Altså... At han har sett håndboka, lest håndboka. Jeg har gitt ham all informasjon om håndboka. Og han har gjort sine vurderinger knyttet til dette. Og det har ført til vurderinger som har gjort at jeg har havnet i en habilitetssituasjon. Og det er det kun en som bærer ansvaret for. Og det er meg.

(265-270)

Dette sitatet fremstår nærmest paradoksalt. Journalisten forsøker å få Huitfeldt i tale om hva hun faktisk føler om det mannen har gjort. Huitfeldt begynner med å summere opp handlingsforløpet på et vis som etter alle solemerker peker dithen at mannen har opptrådt klanderverdig. Likevel ender hun på nytt i konklusjonen om at det kun er hun som bærer ansvaret. Ganske tydelig fremstår dette som et forberedt strategisk grep fra Huitfeldt. Da blir spørsmålet hva som kan være hensikten bak dette.

En nærliggende tolkning er at dette er en form for forsterkning. Ved å påta seg ansvaret bygger Huitfeldt egen karakter. Ektemannen har kanskje handlet feil, men hun vil ikke – hvert fall ikke rett ut – skyld på ham. Det kan tjene et inntrykk av at hun har integritet og ikke skyr unna ansvar. Riktignok er gyldigheten av dette narrative avhengig av at publikum aksepterer at Huitfeldts passivitet knyttet til egen uvitenhet ikke peker mot at hun har opptrådt uredelig. Nettopp dette er en av de største truslene mot Huitfeldts image.

4.1.7. Mulighetene Huitfeldt ikke griper: Vanskelig regelverk og urimelige begrensninger

Frem til nå har jeg trukket frem de strategiene som Huitfeldt bruker i møte med trusselen mot eget image. Samtidig er det også interessant å se på de forsvarsmulighetene hun gjør et aktivt valg om å ikke benytte seg av. Ved et par tilfeller stiller journalistene spørsmål som serverer Huitfeldt noen potensielt formildende omstendigheter rundt krisen. Nettavisen tar opp muligheten for at regelverket rundt habilitet kan være vanskelig:

Nettavisen: *Helt til slutt, hvor vanskelig synes du habilitetsreglene er?*

AH: Ja, det kan jo av og til være komplekst å forholde seg til habilitetsreglene. Men på dette punktet, så burde jeg fra første stund fått all informasjon om hans aksjeinnehav.

(271-273)

Implisitt tilbyr journalisten her Huitfeldt en mulig unnskyldning for å ta noe av brodden av den støtende handlingen. Om regelverket er vanskelig å forstå, vil det være en formildende omstendighet. Huitfeldt velger imidlertid å ikke gripe denne muligheten.

NRK stiller så spørsmål ved om regelverket kan oppfattes som en urimelig streng begrensning for ektefellene til statsrådene:

NRK: *Synes du det er rimelig, med tanke på de begrensningene det også legger på en statsråds ektefelle, eller synes du det er... krevende å skulle stå i en situasjon hvor din manns yrkesutøvelse blir så begrenset av ditt verv?*

AH: Ja, altså, hans yrkesutøvelse er jo akkurat som før. For han jobber med... Prosjektleder, prosjektleder innenfor IT. Og det kan jo han fortsette akkurat på samme måte som før, til tross for min jobb. Men det er jo måten han da sparer til egen pensjon, og hvordan han forvalter de pengene han tjener fra dette selskapet, som selvfølgelig blir sterkt begrenset av min jobb. Ja.

NRK: *Ja, og synes du det er rimelig [...]*

AH: Ja, det synes jeg er rimelig.

(289-298)

Her tilbys Huitfeldt en mulighet til å snu forsvar til angrep, igjen ved å kritisere regelverket. Nok en gang velger hun å ikke gripe denne muligheten.

Begge disse eksemplene peker på faktorer som kunne tale for at Huitfeldt bør dømmes mindre strengt. Dersom hun hadde valgt å spille videre på noe av dette, kunne det muligens passe inn under strategien om avlede oppmerksomheten. Fremfor å fokusere på det problematiske ved at hun har vært inhabil, kunne Huitfeldt ha flyttet oppmerksomheten til diskuterbare sider ved habilitetsregelverket.

I teorien kunne ha noe å tjene på dette. Samtidig er det også en risiko involvert her. Dersom hun hadde valgt å diskutere disse sidene ved regelverket, kunne det fremstå for publikum

nettopp som hun prøver å flytte fokuset vekk fra egne feil. Et slikt inntrykk ville slå tilbake på imaget hennes.

4.1.8. Tredjepartsforsvaret for mannen: Gode hensikter

Jeg har allerede vært inne på dynamikken i Huitfeldts forsvaret mellom mannens skyld og hennes ansvar. Selv om Huitfeldt jobber metodisk for å være mest mulig tydelig på at hun tar ansvaret for det som har skjedd, er kjernen i forsvaret hennes at det er mannen som har gjort henne uvitende inhabil. Hun bruker altså strategien å flytte ansvar. Huitfeldt tar på seg ansvaret, men levner likevel liten tvil om at mannen har vært den handlende aktøren som har forårsaket situasjonen. Samtidig er det verdt å merke seg hvordan hun omtaler mannen:

Han tenkte at for å være **ryddig og aktsom**, ønsket han å ha et «vanntett skott» mellom oss når det gjaldt aksjehandel. I praksis har det betydd at han ikke har fortalt meg om sine kjøp og salg av aksjer. (59-61).

Det var det han tenkte da. «For å unngå innsiddeproblematikk, så er det viktig at Anniken ikke veit». (230-231)

Han har foretatt en rekke kjøp og salg av aksjer som han ikke har informert meg om. Han gjorde det **for å være aktsom**. Han gjorde det for å unngå enhver innsiddeproblematikk. Men det ga jo meg i annen omgang en veldig stor habilitetsutfordring. (243-245)

I disse utdragene kan vi skjelve konturene av et tredjepartsforsvar på ektemannens vegne. For dette formålet trekker Huitfeldt på strategien å hevde gode hensikter: Selv om handlingene til Flem var gale, så var de gjort i beste mening. Intensjonen bak var å være «ryddig og aktsom». Han førte henne ikke bak lyset av egoistiske, moralsk tvilsomme grunner. Han gjorde det slik nettopp for å hindre at hun havnet i problemer – selv om dette ble resultatet.

4.2. Erna Solbergs bruk av strategier for imagegjenoppbyggelse

Den trusselen mot eget image som Erna Solberg står ovenfor er grunnleggende lik den Anniken Huitfeldt møter. Hun har deltatt i behandlingen av saker hvor hun egentlig har vært inhabil. I Solbergs tilfelle har dette vært under hennes periode som statsminister. For å imøtegå denne trusselen bruker Solberg flere strategier for imagegjenoppbyggelse. Mest sentralt står en kombinasjon de to strategiene å hevde uunngåelighet og å flytte ansvar. For å bøte på den problematiske situasjonen tilbyr hun korrigerende handling. I tillegg benytter hun strategiene minimalisering, simpel benektelse og forsterkning i løpet av pressekonferansen.

4.2.1. Uunngåelighet og flytte ansvar

I sentrum for Solbergs forsøk på imagegjenopprettelse står en kombinasjon av strategiene uunngåelighet og flytte ansvar. Solberg hevder at hun har vært uvitende om ektemannens aksjehandel:

Men det jeg kan altså si, **på grunn av aksjehandler jeg ikke kjente til**, er det tilfeller hvor jeg egentlig skulle ha meldt meg inhabil. (26-27)

På grunn av hennes manglende kjennskap til denne handelen har hun havnet i en situasjon hvor hun har deltatt i behandlingen av saker hun etter regelverket ikke skulle deltatt i:

Sindre har altså handlet langt mer enn han underveis har fortalt både meg og Statsministerens kontor. Og det er alvorlig fordi det innebærer at jeg egentlig har vært inhabil i enkelte saker som jeg har behandlet da jeg var statsminister. (6-8)

Men jeg har aldri meldt meg inhabil som følge av Sindres aksjeeierskap. Fordi **jeg har trodd at både jeg og Statsministerens kontor visste nok om hvor han hadde aksjer til å kunne vurdere min habilitet**, eller be om ytterligere informasjon dersom det skulle være nødvendig for å vurdere habiliteten. (13-16)

Dersom hun hadde vært klar over mannens aksjeeierskap, hadde hun meldt seg inhabil i de sakene det gjaldt. Imidlertid manglet hun den nødvendige informasjonen for å gjøre denne slutningen. Slik fremstilles den situasjonen hun har havnet i som uunngåelig fra hennes side. Det er kun nylig hun har blitt klar over de faktiske forholdene. Prosessen frem til denne innsikten kommer i kjølvannet av en nyhetssak fra E24 om konkrete handler mannen hadde gjort under hennes tid som statsminister, som ble publisert fredagen en uke i forkant av pressekonferansen:

Ettersom dette var helt nye opplysninger for meg på fredag, satt jeg, for å være både ærlig og direkte, med en dårlig følelse. (46-47)

Det totale omfanget av Sindres aksjehandel ble altså klart for meg på onsdag. (40)

Grunnmuren i Solbergs forsvar bygges altså på uvitenhet om aksjehandelen til Finnes. Den strategiske tilnærmingen i hennes fremstilling av dette er todelt. For det første posisjonerer hun feilgrepet som uunngåelig. For det andre flytter hun ansvaret for det beklagelige som har hendt over på ektemannen:

Men fordi vi er gift, har felles økonomi, så er det sånn at **de handlingene han har gjort**, har direkte påvirkning på hvordan jeg kan utøve mine oppgaver som politiker. (52-54)

I Solbergs redegjørelser levnes det liten tvil om mannens ansvar for situasjonen hun står i. De «handlingene han har gjort», aksjehandelen, har forårsaket problemet, og dette har han ikke vært ærlig med henne om:

Jeg ba han derfor om å lage en oversikt over alle handler i hele perioden jeg var statsminister. Den oversikten har han nå laget. Den viser at Sindre ikke har vært ærlig med meg, verken da jeg var statsminister, eller da jeg konfronterte han med dette etter at dere begynte å stille spørsmål. (47-50)

Solbergs uvitenhet stammer altså fra mannens uærlighet. Hun forteller at han både har vært bevisst på at han har handlet galt og også har gått langt for å skjule dette:

Det er nå klart at han likevel har drevet omfattende kortsiktig aksjehandel. Og **det har han gjort på tross av at han visste at han ikke skulle gjøre dette, og han visste hvorfor han ikke skulle gjøre det**. Han har sittet igjen med omtrent samme porteføljen ved årsslutt hvert år, når aksjonærregisteret oppdateres. **Dette er gjort for å skjule omfanget av handel for meg, og for omverden**. Det er et alvorlig tillitsbrudd. (35-39)

Men det er åpenbart at det er vanskelig hvis man ikke følger de reglene man faktisk har, har blitt informert om, og skjuler at det er et såpass stort handelsmønster. (246-247)

Men likheten er nok at de (Finnes og Flem, red.anm.) har ønsket å fortsette med en aktivitet de har gjort før. I min sammenheng, så har det vært uten at vi er blitt opplyst om det. Tvert imot, så har vel kanskje det vært et bilde av at man **har forsøkt å late som om man har fulgt de reglene som var**, og likevel hatt omfattende handling. (263-267)

I dette narrativet fremstilles Finnes som en svært aktiv aktør i å konstruere den problematiske situasjonen. Han har godt forståelse for at det han gjør er galt. Ikke bare gjør han det likevel, han begår også ny urett i forsøket på å dekke over det gale han gjør. Dette har han gjort for å kunne fortsette handlingen med aksjer, til tross for at han vet hvilken situasjon dette setter kona i. Solberg legger lite imellom når hun definerer det ektemannen har gjort som «et alvorlig tillitsbrudd». Det styrker bildet av at ansvaret for den støtende handlingen i bunn og

grunn ligger hos Finnes: Han har ført kona bak lyset, og hun betaler prisen for det gjennom sin uvitende inhabilitet.

Dersom publikum aksepterer at Solberg frem til har vært uvitende om ektemannens handler, blir det neste spørsmålet i hvilken grad hun selv må lastes for denne uvitenheten. Solberg velger å imøtegå dette spørsmålet på eget initiativ under den forberedte innledningen på pressekonferansen:

Burde jeg ha oppdaget dette tidligere? Det har jeg tenkt mye på det siste døgnet. Jeg mener oppriktig **at jeg ikke hadde grunn til å mistenke** en slik aktivitet som jeg nå vet har funnet sted. Jeg har for eksempel aldri lurt på om jeg burde be om å få se alle transaksjonene løpende. Både fordi han sa han hadde sluttet med kortsiktig aksjehandel, og fordi **aksjeporteføljen så om lag lik ut på slutten av året hvert år**. Alle kan vi selvfølgelig bli blendet av tilliten vi naturlig har til mennesker vi er glad i. Min klare oppfatning var hele tiden at **Sindre forsto utmerket godt at han ikke kunne handle i aksjer som før, og hvorfor han ikke kunne gjøre det**. Og han har jo også selv gjentatt akkurat dette flere ganger. (56-64)

Solberg mener det ikke er rimelig å forvente at hun burde ha avdekket handelen selv på et tidligere tidspunkt. Dette rettfærdiggjør hun gjennom mannens aktive innsats for å holde handelen skjult for henne. Hun var under oppfatning av at han forstod det regelverket som gjaldt, noe han selv også har bekreftet. Når da aksjeporteføljen så lik ut ved utgangen av hvert år – hvilket Finnes sørget for i den hensikt å unngå mistanke – var det ikke noen grunn for at hun skulle reagere. Dette forsvaret gjentar hun når NRK tar opp problemstillingen om en statsråds plikt i det første spørsmålet under plenumsutspørringen:

***NRK:** Ja, Erna Solberg, i et følelsesladd innlegg nå så snakker du om et tillitsbrudd fra din ektemann. Samtidig så lærte vi i Anniken Huitfeldt-saken at det er statsråden, altså du, som har en plikt til å orientere deg om hvilke aksjer din ektemann hadde. Har du gjort nok i denne perioden for å bli orientert om det?*

ES: Jeg mener at jeg har gjort nok, og at det ikke har vært noe grunnlag for at jeg skulle mistenke at det var masse handel rundt dette. Fordi at aksjeporteføljen hvert eneste år har vært omtrent den samme. Den har steget litt på noen aksjer. Og vi har vært orientert om hvilke aksjer han har eid i. At han da har hatt mye større handel innimellom, og derfor **skjult det, det han faktisk har gjort**. Det har jo gjort at det har vært umulig å mistenke. Og du kan si at, jeg mener **vi har gjort det vi kunne for å**

ha oversikt over det. Og det har ikke vært grunnlag for å tenke at det skulle være noe annet, basert på hvordan aksjonærregisteret har sett ut hvert år.

NRK: Men ditt ansvar, Erna Solberg, har du latt deg orientere nok om dette?

ES: Altså, mitt ansvar er at jeg skulle være orientert. Og det ansvaret må jo jeg ta, at jeg ikke har vært. Men som jeg sier, **det har heller ikke vært et grunnlag for meg å se at, å mistenke**. Jeg har trodd at jeg har hatt god oversikt over hvilke aksjer Sindre til enhver tid har hatt, og at det i stor grad har vært i de samme selskapene, at det har vært i de samme selskapene, og at han har informert når han har gjort større endringer.

(88-105)

Solberg hevder igjen hun har gjort det som kan kreves av henne; det vil være urimelig å forvente at hun skulle ha oppdaget dette med tanke på mannens innsats for å forhindre det. Når NRK presser henne videre på hennes ansvar for å være orientert, vedgår hun at hun må ta ansvaret for at hun ikke har vært det. Å ta ansvar er et grep som i utgangspunktet kan falle inn under den overordnede strategien bønn om tilgivelse. Imidlertid velger hun umiddelbart å spille ned eget ansvar når hun gjentar at det ikke var grunnlag for å henne å mistenke det som fant sted. Solberg selv har gjort det hun kunne og trodde at alt var i orden; det problematiske som har hendt var å regne som uunngåelig fra hennes side når mannen opererte som han gjorde. Selv om hun erkjenner at ansvaret er hennes, impliserer hun langt på vei at ansvaret for den støtende handlingen ligger hos ektemannen.

Tidlig i utspørringen konfronterer TV2 Solberg på at hun sier hun kan ha vært inhabil i saker som angår Norsk Hydro, når hun hadde kjennskap til at mannen eide aksjer i selskapet, med henvisning til at Finnes har fortalt mediene dette tidligere. Solberg erkjenner dette, men hevder at det er mangel på kjennskap til omfanget som er problemet:

Ja, men vurderingen, som vi også har svart til DN, er jo at da var aksjeandelen så liten at det ikke ville innføre, medføre inhabilitet. Altså, **det har med størrelsen på eierskap å gjøre**. Det blir annerledes når det har vært handlet og annet i, i stor grad, i Hydro-aksjer. (109-111)

Her er det altså uvitenhet om den faktiske størrelsen på eierskapet som er Solbergs forsvar. Hun var under oppfatningen av at omfanget var såpass lite at det ikke ville medføre et habilitetsproblem, men realitetene viste seg å være annerledes. Under den resterende delen av pressekonferansen blir hun ikke presset noe videre på dette.

4.2.2. Korrigerende handling

Det første steget på veien for å korrigere problemet som har oppstått, har vært å kartlegge det. Solberg viser til at hun begynte denne prosessen da hun ba ektemannen lage etter at de første aksjehandlene ble kjent:

Det var nyhetssaken i E24 sist fredag om 22 konkrete handler som ble foretatt de siste 4 månedene jeg var statsminister som gjorde at jeg ba Sindre lage en oversikt over alle sine handler. (41-43)

I Solbergs tilfelle ligger den støtende handlingen noen år tilbake i tid, og den knyttet seg til en posisjon hun ikke lengre besitter. Habilitetsbruddet hendte under periodene hun var statsminister, en post hun forlot etter stortingsvalget i 2021. Samtidig har vi et plausibelt scenario hvor hun kan være tilbake i statsministerboligen allerede etter valget i 2025. Derfor blir et av de sentrale spørsmålene hvordan Solberg kan tilby korrigerende handling for dette fremtidige scenarioet: Kan hun vise til en plan for å forhindre at det samme problemet oppstår på nytt?

Et tredje spørsmål er hvordan jeg skal kunne forsikre meg om at jeg kan gjøre reelle habilitetsvurderinger hvis jeg blir statsminister på nytt etter stortingsvalget i 2025. Dersom jeg blir statsminister i 2025, så kan Sindre ikke handle aksjer eller finansielle instrumenter, men må plassere sparepengene sine i fond eller på sparekonto.

(77-80)

Det er imidlertid ikke tilstrekkelig at Solberg lover tiltak for å forhindre at dette hender igjen. Kjernen i forsvaret hennes er at mannen har løyet for henne, og har jobbet aktivt for å skjule dette. Har vi noen garanti for at han ikke bare vil handle på samme vis på nytt? Solberg lover derfor også tiltak for å kunne kontrollere at de opprinnelige tiltakene faktisk fungerer:

Og så er jeg inneforstått med at basert på dette, så må dette også kunne kontrolleres. Og at det må være åpenhet om resultatene av denne kontrollen. Jeg vil derfor sørge for åpenhet om Sindres eierskap, og jeg er blitt enig med Sindre om at Statsministerens kontor vil da få tilgang til Sindres VPS-konto.

(80-83)

Under plenumsrunden stiller Dagbladet spørsmål om hvilke konsekvenser saken bør få:

Dagbladet: *Du beskriver at din ektemann bevisst har omgått reglene, ved å sørge for at porteføljen ser lik ut ved nyttår hvert år. Hva bør konsekvensene for ham og deg være, av sånn bevisst omgåelse av dette regelverket?*

ES: Nei, det betyr jo at man må rett og slett ha innsyn, som jeg sier, i VPS-kontoen, hvis jeg skulle bli statsminister igjen. At Sindre for det første ikke kan handle. Og for å være sikker på at han ikke omgår det, så dreier det seg om, om at man gir Statsministerens kontor innsyn i hans VPS-konto, og alle aksjehandlene registreres.

(125-131)

Solberg peker tilbake på det hun allerede har sagt om at Finnes ikke får handle aksjer lengre, og at dette må kontrolleres. Dette er en interessant tolkning av spørsmålet. Formuleringen til journalisten kan naturlig tolkes i kritisk mening: Hvilke konsekvenser bør dette ha for Solbergs politiske karriere? Solberg vrir imidlertid spørsmålet om konsekvenser tilbake til hvordan de praktisk vil håndtere situasjonen dersom hun igjen blir statsminister. Hun svarer ikke på hvorvidt saken bør ha noen konsekvenser for henne personlig, kun hvilke det eventuelt vil måtte ha for ektemannen og kontrollen av hans foretagende.

I tillegg til det som går på å korrigere egen situasjon, får Solberg og spørsmål om hva hun vil gjøre for å undersøke om lignende kan ha hendt statsrådene hennes fra perioden som statsminister:

Vi vil jo selvfølgelig minne alle på at de bør gå gjennom og se, fra, rundt aksjehandel. Det har vært de enkelte, som har vært kvittert ut og sett på. Det har vært enkelte statsråder som også har tatt kontakt rundt sine aksjer. Men, men for statsrådenes del, at de har, om de har hatt ektefeller. Det må vi jo nå ta tak i og spørre om det har vært ektefeller som har handlet i mye større grad. (119-124)

I svaret referer Solberg hvordan de allerede har tatt tak i habilitetsproblemstillingen hva angår statsrådenes egne aksjer. Imidlertid demonstrerer hennes egen sak – og for øvrig også Annikken Huitfeldts – at det kan være behov for å også gå ektefellers aksjer nærmere i sømmene. Det er en problemstilling hun anerkjenner, og antyder også at korrigerende handling vil komme, om enn gjennom den meget vage formuleringen «vi må jo nå ta tak i og spørre».

4.2.3. Minimalisering

Solberg kan ses å bruke minimalisering når hun fastslår at de vedtakene hun har vil være gyldig på tross av hennes inhabilitet:

Det er heller ikke grunn til å tro at noen vedtak fattet av min regjering vil være ugyldige på grunn av disse handlingene. Rett og slett fordi jeg har vært ukjent med omfanget av aksjehandelen. (23-25)

[...] fordi at veldig mange av de selskapene her har jo ikke regjeringens politikk så mye å gjøre med. Dette er store selskaper som, som er, som på en måte ikke er direkte... i statlig engasjement eller enkeltvedtak. (190-193)

Det er jo et enstemmig Storting som har vedtatt. Og da vil uansett Forvaltningslovens regler om at, at, altså min, min inhabilitet har ikke vært avgjørende i denne sammenhengen. Fordi at her er det jo et bredt flertall i Stortinget som faktisk har vedtatt loven, så det er et gyldig vedtak. (213-216)

I utdragene ovenfor grunngir hun vedtakenes gyldighet gjennom ulike forhold: Uvitenhet om hvor ektemannen hadde aksjer, liten direkte statlig påvirkning på de aktuelle selskapene, og at bred politisk enighet har ført til at hennes rolle i behandlingen ikke har vært avgjørende. Selv om dette ikke tar alvoret ut av saken, toner det ned de praktiske konsekvensene av den støtende handlingen. Det kan da tenkes å være et forsøk på å minimere hvor støtende publikum oppfatter handlingen.

4.2.4. Simpel benektelse

Vi kan finne et par eksempler på simpel benektelse. Solberg benekter ikke det forhold at hun har vært inhabil i behandlingen av saker under tiden som statsminister. Imidlertid reises det også en annen problemstilling, knyttet til mulig innsidehandel. Kan Finnes ha hatt tilgang til innsideinformasjon mens han har handlet? Det ville i så fall øke sakens alvorlighetsgrad betraktelig. Dette spørsmålet adresserer hun selv i innledningen sin:

Et annet spørsmål er om Sindre kan ha handlet basert på innsideinformasjon. I regjeringen behandler vi mange saker hvor informasjon er underlagt regler for hva man kan si til andre. Det gjelder saker som er gradert, innsidesaker og annet. Sånn informasjon behandler vi med det ytterste alvor. **Jeg er helt sikker på at Sindre aldri har fått innsideinformasjon fra meg.** Er det mulig at Sindre kan ha sett papirer eller annet jeg har hatt med hjem? I de 8 årene jeg var statsminister, så bodde vi sammen i statsministerboligen. I den er det både et eget kontor og andre rom jeg ofte brukte til møter, både med statsråder og medarbeidere. Sånn sett er det selvfølgelig ikke mulig å kategorisk utelukke at han kan ha fanget opp noe. Men jeg kommer, selv med den kunnskapen jeg nå har, ikke på noe som antyder at han har hatt innsideinformasjon. **Jeg diskuterer ikke sensitive saker i regjeringen, og jeg deler ikke**

innsideinformasjon med Sindre. Og jeg har vært særlig bevisst på det siden han jobber i Norsk industri.

(65-76)

Solberg bruker her simpel benektelse når hun avviser at Finnes har mottatt innsideinformasjon. Hun moderer riktignok denne benektelsen til kun å omfatte informasjon han har fått fra henne når hun ikke vil «kategorisk utelukke» at ektemannen kan ha «fanget opp noe». Imidlertid gir hun uttrykk for at hun mener dette ikke har hendt, og i tilfelle er det i så fall en uintendert konsekvens av at de bor sammen i statsministerboligen, ikke noe hun selv rimelig sett kan stilles til ansvar for.

Etter et spørsmål fra VG som blant annet går på mulighetene for en siktelse fra Økokrim, gjentar Solberg benektelsen:

Jeg er som jeg sier sikker på at jeg ikke har gitt noen innsidesaker, altså til, eller, innsideinformasjon til min mann. For det har jeg vært veldig opptatt av, særlig fordi at han jobbet i Norsk Industri. Og det betyr at i hans vanlige hverdag så vil det være mye diskusjon om nettopp selskaper og annet. (181-184)

Mot slutten av pressekonferansen tar også Aftenposten opp tråden rundt mulig innsideinformasjon:

Aftenposten: *Du har jo avvist kategorisk dette med at du har gitt han innsideinformasjon, men... Hvor sikker kan du være på det når du ikke har kjent til omfanget, hva han har eid, og dette har pågått i over 8 år?*

ES: Fordi jeg vet at jeg ikke har diskutert saker som kunne medføre innside med min mann. Og det ville vært uansett om han hadde handlet eller ikke. Og det har vært begrunnet i at han også jobber i Norsk Industri. Og det er unaturlig for meg å diskutere i prosesser og ting ikke var kjent, med min mann spørsmål som har vært viktig for medlemsbedrifter i denne organisasjonen han har jobbet i.

(276-283)

Som belegg for den kategoriske benektelsen av mulig innsideinformasjon vektlegger Solberg særlig den stillingen mannen har hatt i Norsk Industri. På grunn av dette forholdet har hun vært varsom med å diskutere informasjon av denne typen i utgangspunktet, uavhengig av mannens ukjente aksjehandel.

Under plenumsrunden spørres det også om et annet forhold hvor Solberg svarer med simpel benektelse. Dagbladet stiller spørsmål timingen for denne innrømmelsen av inhabilitet. Journalisten trekker frem konteksten hvor Solbergs motstandere i valget har fått valgkampen preget av skandaler. I sammenheng med dette spør journalisten Solberg om det hadde vært mulig å legge frem denne informasjon før valget. Implikasjonen som ligger her, er at det kan se ut som et strategisk valg fra Solbergs side å vente med å informere offentligheten om aksjesaken til etter valget var overstått. Solberg benekter dette:

Nei. Dette var som sagt noe jeg ble veldig bekymret for på fredag etter E24 sin avsløring om handler. Og det var derfor vi ba om å få ut liste. Og dette er jo 10 år tilbake, så det er jo både ligninger, det er lista, og det skal sammensettes sånn. Så omfanget totalt sett, har jo ikke jeg hatt kunnskap om før på onsdag, når vi fikk sett helheten i, og hva som hadde skjedd av handler. (135-139)

Solberg avviser med dette implikasjonen som Dagbladet legger frem. Igjen rettferdiggjør hun dette med at hun først nylig ble oppmerksom på det mulige problemet. I tillegg vektlegger hun at det å kartlegge forholdene har vært et omfattende arbeid. Derfor tok det ytterligere tid før hun med sikkerhet kunne fastslå omfanget av den støtende handlingen. På dette grunnlaget avfeier Solberg muligheten for at de problematiske forholdene kunne vært lagt frem tidligere.

4.2.5. Forsterkning

Solberg legger også en innsats i å styrke egen karakter i møte med trusselen mot sitt image. Blant annet presiserer hun både at saken er alvorlig og de viktige verdiene habilitetsreglene tjener i samfunnet:

Og det er alvorlig fordi det innebærer at jeg egentlig har vært inhabil i enkelte saker som jeg har behandlet da jeg var statsminister. Og habilitetsreglene er viktige for å ivareta tilliten til at alle beslutninger vi fatter er de riktige. At beslutningene fattes på å gagne fellesskapet, og ikke av private hensyn. (7-10)

Hun avslutter også innledningen på pressekonferansen med igjen å understreke sakens alvor og hensynene som ligger bak regelverket:

Til slutt så vil jeg igjen få lov til å understreke at dette er en alvorlig sak. Det er det alltid når politikere fatter vedtak i saker de egentlig ikke skulle hatt befatning med. Og jeg mener det er viktig at vi er strenge på dem, sånn som vi er i Norge, sånn at folk kan ha tillit til at beslutningene vi fatter er til fellesskapet beste. (84-87)

Solberg tegner et bilde av seg selv som en redelig og altruistisk politiker som tjener samfunnet og fellesskapet. Vektleggingen av alvoret i saken demonstrerer at hun ikke tar lett på det problematiske i situasjonen. Når hun snakker om reglene og hvorfor de er så viktige, kan det ses som et forsøk på å distansere henne fra en mulig oppfatning av politikere som en egoistisk elite med et løssluppet forhold til regelverket der det måtte gagne dem selv. Når hun taler for at det er viktig at man er strenge på reglene, kan det også bidra til å styrke inntrykket av at hun ikke vil forsøke å feie denne saken under teppet, til tross for at den er ubehagelig for henne selv. Riktignok konstruerer hun samtidig en viss språklig distanse til seg selv gjennom bruken av «de» og «dem» fremfor «vi» og «oss». Det er ikke «vi» politikere som har fattet vedtak hvor vi var inhabile», det er «de».

Videre henviser Solberg til historikken og den erfaringen hun har med å håndtere habilitetsrutiner i regjering. Det viser at dette tross alt er regler hun kjenner godt og vanligvis handler i overensstemmelse med:

Jeg har selv, sånn som de aller fleste andre politikere må gjøre, fra tid til annen, meldt meg inhabil i en rekke saker når jeg har vært statsminister. Det er faktisk en naturlig og selvsagt del av det å sitte i regjering. (11-13)

I regjeringen behandler vi mange saker hvor informasjon er underlagt regler for hva man kan si til andre. Det gjelder saker som er gradert, innsidesaker og annet. Sånn informasjon behandler vi med det ytterste alvor. (65-68)

Tidligere har jeg vist til hvordan Solberg benekter at hun har gitt mannen tilgang på innsideinformasjon, blant annet med henvisning til hans stilling i Norsk Industri. I dette ligger det også en form for forsterkning:

Jeg diskuterer ikke sensitive saker i regjeringen, og jeg deler ikke innsideinformasjon med Sindre. Og jeg har vært særlig bevisst på det siden han jobber i Norsk Industri. (74-76)

Og det har vært begrunnet i at han også jobber i Norsk Industri. Og det er unaturlig for meg å diskutere i prosesser og ting ikke var kjent, med min mann spørsmål som har vært viktig for medlemsbedrifter i denne organisasjonen han har jobbet i. (280-283)

I disse utdragene demonstrerer Solberg at det alltid har falt henne naturlig å handle med habilitetshensyn i bakhodet. Hun er en ansvarlig politiker som er bevisst på problemstillingene og har tatt sine forhåndsregler.

Når Nettavisen spør henne om hun har vært naiv i henhold til habilitetsvurderinger knyttet til aksjehandel, svarer Solberg:

Jeg har ikke vært naiv i forhold til habilitetsvurderingene, men jeg har kanskje vært naiv i forhold til at jeg har trodd på min mann. (252-253)

Kan du si at, naivitet, altså... Det er ingen grunn til å tro at den man er glad i og bor sammen med, ikke er åpen og ærlig for deg. Det tror jeg vi alle har opplevd i livet. (256-258)

Dette kan ses å tjene Solbergs karakterbygging i situasjonen ved å menneskeligjøre henne. Å være naiv ville ikke være noen personlig styrke for en politiker. Derimot er det å være tillitsfull i nære relasjoner noe de fleste av oss vil betegne som en god menneskelig kvalitet vi må tillate de folkevalgte som representerer oss. Kan man egentlig laste et menneske for å stole på at ektemannen ikke ville lyve for en om noe så alvorlig?

5. Sammenligning og drøfting

Forrige kapittel har kartlagt strategiene hver av de to politikerne har benyttet seg av i møte med truslene mot sine image. I dette kapitlet er fokuset komparativt. Jeg vil først identifisere likheter i forekomst og bruk av strategier under Huitfeldt og Solbergs pressekonferanser, sammen med noen drøftende betraktninger der dette er interessant. Deretter vil jeg drøfte de mest fremtredende ulikhetene i deres forsøk på imagegjenopprettelse.

5.1. Strategiene som forekommer hos begge politikere

Saksforholdene i Huitfeldt og Solbergs habilitetsbrudd fremstår i det store og hele nokså like. I begge tilfellene springer krisen ut av en ektefelle som har satt en politiker i maktposisjon uvitende inhabil gjennom sin aksjehandel. I begge tilfellene har ektemennene, ifølge politikerne selv, holdt handelen skjult med overlegg. Det viser seg også at flere av strategiene for imagegjenopprettelse går igjen hos begge.

5.1.1. Minimalisering

Begge de to politikerne benytter seg i noen grad av minimalisering. Bruken deres av denne strategien er relativt identisk, og knytter seg til gyldighetene av vedtakene de har vært med å behandle når de har vært inhabile. De demonstrerer at konsekvensene av handlingen kunne vært verre. Ideelt sett kan dette redusere hvor krenkende publikum oppfatter handlingen.

Så bør det presiseres at de to ikke lener forsvaret sitt tungt på denne strategien. Ingen av dem gjør noe større, konsekvent forsøk på å spille ned alvoret av saken som helhet. Tvert imot er begge påpasselige med å understreke alvoret i situasjonen. En mulig forklaring for dette er at det sannsynligvis vil være lite å vinne, men desto mer å tape på å bruke minimalisering ekstensivt. At folkevalgte representanter som skal ta viktige beslutninger til fellesskapets beste – en statsminister og en utenriksminister attpåtil – er inhabile i utøvelsen av det mandatet de er gitt, bryter med folkets tillitt og grunnleggende demokratiske verdier. Alvoret i situasjonen er vanskelig å benekte. Dersom Huitfeldt og Solberg hadde kommet i skade for å gi inntrykk av at de forsøkte å underspille alvoret, ville det kunne reflektere svært dårlig på deres karakter. Det kunne skadet imaget deres ytterligere fremfor å reparere det.

5.1.2. Forsterkning

Både Huitfeldt og Solberg virker å se behovet for å styrke egen karakter i møte med trusselen mot imaget deres. Som nevnt ovenfor, er begge opptatt av å understreke at de behandler det som har hendt med det største alvor. Det kan tolkes som forsøk på å av dem som rettskafne og redelige politikere. Begge trekker også frem den erfaringen de har med å håndtere regelverket for habilitet, bevisstheten de har rundt dette, og hvor nøye de har vært med habilitetsproblematikken. Solberg spiller også på mer mellommenneskelige kvaliteter når hun trekker frem den tilliten det er normalt å ha til den man er gift med. I tillegg kan Huitfeldts hyppige presisering av at hun påtar seg ansvaret ses som et forsøk på forsterkning.

5.1.3. Simpel benektelse

Selv om ingen av de to bruker simpel benektelse direkte knyttet til det faktum at de har vært inhabile i behandlingen av saker, forekommer denne strategien hos begge. Huitfeldt benytter simpel benektelse når hun benekter at det har vært et aktivt valg fra hennes side å være uvitende om mannens aksjeeierskap. Solberg benekter to forhold. For det første at mannen har fått tilgang til innsideinformasjon fra henne. For det andre at hun hadde hatt mulighet til å informere offentligheten om habilitetssaken før valget.

Vi vet at benektelse kan være en ineffektiv strategi (jf. Benoit & Drew, 1997; Arendt et al., 2017). Ved simpel benektelse ligger det nødvendigvis et element av risiko. Dersom den anklagede benekter forhold som i viser seg å være sanne, risikerer vedkommende å volde mer skade på eget image. Da faller det naturlig at hverken Huitfeldt eller Solberg forsøker å benekte den støtende handlingen som ligger til grunn for skandalen, altså selve inhabiliteten. Dette er et forhold som relativt enkelt kan bevises gjennom harde fakta. I Solbergs tilfelle har

for eksempel pressen allerede publisert enkelte av mannens aksjehandler. I stedet er det altså andre, noe mer underordnede forhold de to benekter. Dette er imidlertid fremdeles forhold som er viktige for forsvaret deres.

Der Solberg ikke støter på nevneverdige problemer knyttet til dette, får vi i Huitfeldts tilfelle demonstrert hvordan bruken av simpel benektelse kan være ineffektivt, eller i verste fall også slå negativt ut. Det er vanskelig å direkte motbevise Huitfeldts påstand om at hun ikke har tatt et bevisst valg om å være uvitende. Imidlertid får hun forklaringsproblemer når hun ikke evner å underbygge benektelsen på en måte som overbeviser pressen. Det er mye som peker mot at det burde ha falt henne inn å forhøre seg om mannens aksjeeierskap tidligere. Hun innrømmer at dette har vært en feil av henne å ikke gjøre dette, men klarer ikke å begrunne hvorfor dette ikke har skjedd. Benektelsen fremstår da ikke spesielt troverdig, og dette gjør vesentlig skade på totalinntrykket av hennes forsøk på imagegjenopprettelse.

5.1.4. Uunngåelighet og flytte ansvar

Der kjernen i de to politikernes skandaler er slående lik, gjelder det samme for kjernen i forsvaret deres. Begge kan ses å avlaste egen skyld gjennom en kombinasjon av strategiene å hevde uunngåelighet og å flytte ansvar. De har vært uvitende om egen inhabilitet fordi ektemennene ikke har informert dem om deres aksjehandel. I dette ligger det for det første et implisert element av uunngåelighet: Politikerne har ikke kunnet handle for å på grunn av mangel på nødvendig informasjon. For det andre har denne uvitenheten vært forsettlig forårsaket av ektemennene deres.

Benoit (2006) påpeker at bruken av uunngåelighet som strategi kan være et tveegget sverd. På den ene siden fritar mangelen på kontroll den anklagede for ansvaret for den støtende handlingen. På den andre siden kan dette reflektere dårlig på vedkommendes handlekraft (s. 299-300). For en regjeringsleder som søker gjenvalg kan det være en risikabel strategi, da den kan så tvil om kandidaten evner å rette opp problemet ved en ny periode i embetet (s. 303).

I lys av dette er det relevant å spørre hvordan fremstillingen av forholdene reflekterer på de to politikernes handlekraft og embetsutøvelse. Som vist i analysen, får Huitfeldt spørsmål av NRK om hun ikke burde trekke seg ettersom hun ikke har klart å skaffe seg nok kunnskap til å vurdere egen habilitet. Effekten i det implisitte argumentet om at hun ikke kan lastes for inhabiliteten fordi hun har vært uvitende blir da snudd på hodet. Uvitenheten blir et annet forhold hun kan lastes for. Huitfeldt avfeier spørsmålet om hun bør trekke seg ved å vise til

hva hun allerede har gjort for å rette opp i situasjonen, og at hun ønsker å forbli i stillingen for å kunne rydde opp ytterligere.

I henhold til dette har vi det formildende elementet som er ektemennene. Flem og Finnes har gjennom sine valg om hemmelighetshold gjort det vanskeligere for sine ektefeller å overholde reglementet. Det er også en faktor som kan tale for at publikum må vurdere politikernes handlekraft mindre strengt. Hva angår Solberg, er hun svært tydelig på at hun ikke kunne ha handlet annerledes, ettersom mannen har gjort en så utførlig jobb med å holde handelen skjult. Argumentet er at han har gjort det så vanskelig for Solberg å mistenke noe at hun selv ikke kan lastes for uvitenheten. I så måte blir det nye spørsmålet hvordan befolkningen skal kunne stole på at hun ikke vil la Finnes sette henne i den samme situasjonen igjen. Hun må derfor vise at hun kan gardere seg mot fremtidige ugjerninger fra mannen. For begge to er altså det avgjørende i dette om de kan vise til korrigerende handling, hvilket jeg kommer tilbake til.

Til tross for at det foreligger likheter i hvordan både Huitfeldt og Solberg flytter ansvar over på ektemennene, ligger det også noen viktige forskjeller i måten de gjør dette på. Solberg behandler ektemannen vesentlig strengere enn det Huitfeldt gjør. Dette er også et moment jeg vil gå mer i dybden på senere.

5.1.5. Korrigerende handling

Naturligvis er det viktig for begge politikerne å demonstrere at de har tatt grep for å rette opp i problemet eller har en plan for å forhindre at det gjentar seg. Ikke minst knytter dette seg også til å utvise handlekraft. Huitfeldt viser til at hun har rettet opp i problemet ved at mannen har solgt seg ut. For Solbergs del knytter den støtende handlingen seg ikke til hennes nåværende posisjon, men en posisjon hun har hatt tidligere, og som hun potensielt kan inneha igjen i fremtiden. Derfor lover hun at dersom hun blir statsminister igjen, vil ikke mannen hennes kunne handle aksjer. I tillegg presenterer hun tiltak for å kunne kontrollere at dette ikke skjer.

5.2. Hva er de mest vesentlige ulikhetene ved Huitfeldt og Solbergs imagegjenopprettelse?

Om vi sammenligner listen med strategier de to politikerne tar i bruk, er det en ulikhet som umiddelbart utpeker seg: Huitfeldt benytter seg av strategien bønn om tilgivelse, noe Solberg ikke gjør. Huitfeldt presiserer flere ganger at hun har gjort feil og sitter med det overordnede ansvaret. I tillegg til å fungere som en bønn om tilgivelse, kan dette også tjene som en form for forsterkning. Jeg har tidligere pekt på at Huitfeldts metodiske insistering på at det er henne som har ansvaret for mannens handlinger kan ha til hensikt å virke forsterkende på hennes

personlige karakter. Ideelt sett vil publikum se at hun tar ansvar på tross av at hun kunne ha forsøkt å skyve dette fra seg, og følgelig få styrket et inntrykk av Huitfeldt som en redelig og ansvarsfull politisk person.

Solberg beklager derimot ikke for det som har hendt. Hun erkjenner alvoret i saken, men er restriktiv med å beklage eller erkjenne eget ansvar. Det nærmeste tilfellet oppstår i et av utdragene som også er kommentert i analysekapitlet:

Altså, mitt ansvar er at jeg skulle være orientert. Og det ansvaret må jo jeg ta, at jeg ikke har vært. Men som jeg sier, det har heller ikke vært et grunnlag for meg å se at, å mistenke. (101-102)

Den innledende innrømmelsen av ansvar følges av dette umiddelbare «men»-et og en begrunnelse for hvorfor hun ikke hadde grunn til å undersøke mannens eierskap noe nærmere. Effekten blir at publikum ikke nødvendigvis sitter igjen med et utpreget inntrykk av at Solberg faktisk er åpen for å ta kritikk på dette. En mulig tolkning av hvorfor Solberg velger å ikke beklage, er at dette i praksis ville være å innrømme at i det minste deler av feilen ligger hos henne. Kjernen i hennes forsvar er at hun selv ikke kan lastes for den støtende handlingen. Slik sett vil det ikke være noe å beklage for hennes egen del. Det bringer oss tilbake til ektemannens rolle.

Forskjellen i hvordan de to fremstiller sine respektive ektemenn og deres handlinger er et interessant moment. Huitfeldt går inn i et tredjepartsforsvar på mannens vegne gjennom strategien å hevde gode hensikter. Hun unnskylder ikke det mannen har gjort, men viser til at intensjonene hans i det minste var gode. Tanken bak å ikke informere henne om aksjehandelen har ikke vært uredelig og egoistisk motivert, men heller å forhindre at det skulle oppstå innsiddeproblematikk for hennes del. Selv om resultatet riktignok ble et omfattende habilitetsproblem, så var hensiktene hans gode. Slik kommer Flem bedre ut av Huitfeldts fortelling enn hva som kunne vært tilfellet. Ja, han har begått en feil, men feilen var ikke resultat av onde hensikter.

I Solbergs fortelling inntar derimot ektemannen en adskillig mer antagonistisk rolle. Solberg etterlater ingen rom for tvil om at Finnes har handlet både overlagt og moralsk galt. Hun beskriver hvordan mannen visste utmerket godt at hvorfor han ikke kunne gjøre det han gjorde, men likevel valgte å gjøre det. Dette definerer hun som et «alvorlig tillitsbrudd». «Tillitsbrudd» et ord hun trekker frem flere ganger, deriblant i sammenheng med hvor vondt dette er når det skjer i et ekteskap. Ekteskapet deres får for øvrig en noe spesiell dynamikk i

Solbergs redegjørelse for saken. For eksempel når Solberg legger frem korrigerende tiltak, handler disse om å legge restriksjoner på og å kunne kontrollere Finnes. I dette scenarioet gis han ikke så mye karakter av å være Solbergs ektemann, som han gjør av å være et problematisk element som må håndteres. Utfordringen er ikke at Erna Solberg må greie å håndtere habilitetsreglene i eget ekteskap. Utfordringen er at vi må finne måter å håndtere den «løse kanonen» Sindre Finnes på. Et annet eksempel som illustrerer dette, er måten Solberg omtaler ektemannen på når hun nekter for at han har fått innsideinformasjon fra henne:

Er det mulig at Sindre kan ha sett papirer eller annet jeg har hatt med hjem? I de 8 årene jeg var statsminister, så bodde vi sammen i statsministerboligen. I den er det både et eget kontor og andre rom jeg ofte brukte til møter, både med statsråder og medarbeidere. Sånn sett er det selvfølgelig ikke mulig å kategorisk utelukke at han kan ha fanget opp noe. (68-72)

I dette fremstår igjen Finnes som en selvstendig aktør som handler på bakgrunn av egeninteresser. Situasjonen er at de to deler bolig, og hva mannen eventuelt har klart å fange opp har ikke hun komplett kontroll over. Det blir nærmest en form for ytterligere mistenkeliggjøring av mannen. Hun har tatt sine forholdsregler, men kunne ikke gardere seg mot hva han eventuelt har foretatt seg.

Samlet sett oppstår en tydelig ulikhet i de to politikernes strategiske tilnærming til eget forsvar og imagegjenopprettelse. Selv om begge peker mot en annen skyldner som har forårsaket deres uvitende inhabilitet, er det vesensforskjell i hvilket ansvar de selv tar for det som har hendt. Huitfeldt presiserer nærmest tvangsmessig at hun bærer det overordnede ansvaret for egen habilitet, og at hun har trådt feil når hun ikke har evnet å skaffe seg tilstrekkelig informasjon over mannens aksjeeierskap. Hun gir inntrykk av at hun legger seg flat, samtidig som ektemannens rolle ligger der som et slags underliggende forbehold. Hensikten kan tolkes å være å danne inntrykk av at hun ved å ta ansvar håndterer situasjonen på en redelig og rakrygget måte, samtidig som det foreligger tilstrekkelig med formildende faktorer til at hun kan bli sittende som utenriksminister. Solberg virker derimot å ha valgt et strategisk spor som går på å distansere henne selv mest mulig fra ansvaret for den støtende handlingen. Hun er restriktivt med å beklage eller generelt innrømme noe ansvar i saken, hvilket etablerer en tydelig posisjon på hva hun mener om eget skyldspørsmål. Dette forsterkeres gjennom måten hun etablerer mannen som skyldneren på. Kjernebudskapet er at det er ikke hun som kan lastes for den støtende handlingen.

6. Avslutning

Dette forskningsprosjektet har studert krisekommunikasjonen til Anniken Huitfeldt og Erna Solberg under innledningen av deres habilitetsskandaler høsten 2023. Studien har tatt utgangspunkt i følgende problemstilling:

Hvilke strategier for imagegjenopprettelse preget den innledende krisekommunikasjonen til henholdsvis Anniken Huitfeldt og Erna Solberg under deres skandaler høsten 2023, og hvilke likheter og forskjeller kan identifiseres?

De to politikerne bruker en rekke av de samme strategiene for imagegjenopprettelse. Helt sentralt i begge forsøk på imagegjenopprettelse står en kombinasjon av å hevde uunngåelighet og å flytte ansvar. I tillegg benytter begge strategiene minimalisering, forsterkning, simpel benektelse og korrigerende handling.

Hva angår ulikheter, så er Huitfeldt tydelig på å beklage det som har hendt. Hun benytter altså strategien bønn om tilgivelse, i motsetning til Solberg. Bruken av denne fremkommer blant annet gjennom en kontinuerlig og metodisk presisering av at det er hun som har ansvaret i saken. Dette kan tolkes som et forsøk på forsterkning av hennes personlige karakter. Huitfeldt går også inn i et tredjepartsforsvar for ektemannen gjennom strategien gode hensikter. Det er generelt vesentlig forskjell i hvordan Huitfeldt og Solberg fremstiller ektemennene. Huitfeldt presiserer at mannens handlinger var gale, men at intensjonene bak var gode. Solberg er derimot tydelig på at ektemannen har handlet med overlegg og gått langt for å skjule aksjehandelen for henne. Sett i sammenheng med fraværet av noen beklagelse, kan dette tolkes som et grep for å distansere henne selv mest mulig fra den støtende handlingen og ansvaret for denne.

6.1. Hvem lyktes best i sin krisekommunikasjon?

Når jeg nå har analysert krisekommunikasjonen til de to politikerne med et komparativt blikk, melder det seg naturlig også et spørsmål om hvem av dem som kom best ut av sine forsøk på imagegjenopprettelse. Denne oppgaven fokuserer i utgangspunktet kun på innholdet i krisekommunikasjonen, og omfatter ingen responsanalyse av hvordan de respektive pressekonferansene ble mottatt. Er det likevel mulig å trekke noen slutninger om krisekommunikasjonens kvalitet?

Sakene fikk åpenbart ulike utfall: Solberg beholdt sin posisjon som partileder og statsministerkandidat, mens Huitfeldt mistet sin stilling som utenriksminister. Det er likevel

ikke mulig å dra en konklusjon utelukkende basert på dette utfallet. Som jeg har vært inne på tidligere, har det vært spekulert i hvorvidt Huitfeldt rett og slett ble strategisk ofret i et politisk spill for å legge press på Erna Solberg. I tillegg er det selvfølgelig og et poeng at Huitfeldt ble sittende som utenriksminister halvannen måneds tid etter pressekonferansen.

Så kunne det vært en mulighet å forsøke å se etter sammenhenger med utviklingen i oppslutningen til de respektive partiene deres: Hvordan har den umiddelbare responsen til velgerne vært? Imidlertid er dette igjen et parameter det vil være utfordrende å skulle vurdere Huitfeldt på. Solbergs sak har vært den eneste politikerkandalen som har rammet Høyre under perioden jeg har sett på. Det samme har ikke vært tilfelle for Arbeiderpartiet, hvor sakene til Tonje Brenna og Anette Trettebergstuen har vært forløpere til Huitfeldts sak. Allerede før saken til utenriksministeren ble kjent, var det 1 av 3 spurte blant høyt utdannende som oppga at habilitetssakene ville påvirke dem ved valget (Arnesen, 2023). Da synes det vanskelig å lese av effekten av Huitfeldt-saken som en isolert faktor. Det vil heller være rimelig å gå ut fra at opphopningen av skandaler vil kunne ha hatt en kumulativ effekt på partiets oppslutning.

Det er likevel mulig å komme med enkelte evaluerende betraktninger på bakgrunn av hva som fremgår av studiens analyse. Av det som stikker seg ut i mer negativ forstand, er det mest iøynefallende Huitfeldts sviktende grunnlag for å hevde unngåelighet. Som vist i analysen, støter hun på vesentlige problemer under sine forsøk på å besvare hvorfor hun ikke undersøkte mannens aksjeeierskap nærmere. Når forsvaret hennes bygger på uvitenhet, fremstår det svært risikabelt å anerkjenne at hun faktisk visste om at mannen hadde aksjer, men ikke valgte å undersøke dette nærmere. Årsaken til dette blir hun presset hardt på av journalistene, uten å kunne svare for seg. Denne mangelen på et akseptabelt svar ender opp med å reflektere svært dårlig på henne. Det er egnet til å så tvil om hele grunnlaget for bruken av unngåelighets-strategien. Har hun virkelig vært uvitende i god tro? Solberg møter ikke denne utfordringen i samme grad. Det kan tenkes at dette er på grunn til hennes tydelige flytting av ansvar. Hun er grundig i sine beskrivelser av hvordan ektemannen både har stått for denne, og vært svært metodisk i å dekke over ugjerningen. Dermed ender hun opp med et sterkere grunnlag for å kunne hevde sin uvitenhet.

Tidligere forskning på imagegjenoppbyggelse tilbyr som nevnt noen pekepinner på hvilke strategier som oftest lykkes. Fra metaanalysen til Arendt et al. (2017) fremgår korrigerende handling som den mest vellykkede strategien, både for seg selv og i samspill med andre

strategier. Benoit og Drew (1997) peker i sin studie ut korrigerende handling og bønn om tilgivelse som de to strategiene som oppleves både mest passende og effektive. Dersom vi sammenligner disse funnene med strategibruken som avdekkes i denne studien, kan vi konstatere at korrigerende handling er en viktig del av begge politikeres forsøk på imagegjenopprettelse. Det er derimot kun Huitfeldt som benytter bønn om tilgivelse, uten at dette ble utslagsgivende i hennes favør.

Rent skandalehistorisk er det for øvrig en prestasjon i seg selv at Solberg har klart å komme seg helskinnet gjennom sin skandale. Hun må sies å ha trosset oddsen, når vi vet 32 av 41 skandalene i Hammerstads (2020) oversikt resulterte i at politikeren mistet posisjonen sin. I samme kontekst vil det være spennende å se om Huitfeldt har ambisjoner for en videre politisk karriere, når kun fem av de 41 skandalerammede politikerne i ettertid klarte å gjøre «comeback» på samme nivå.

6.2. Forslag til videre forskning

Denne studien representerer en utvidelse av empirien på forskningsfeltet krisekommunikasjon, og nærmere bestemt forskningen på imagegjenopprettelse som teoretisk konsept. Det er et forskningsfelt som stadig får nye empiriske tilskudd, så det behøves neppe noen formaninger fra min side om å fortsette dette arbeidet. For eksempel produserer fremdeles Benoit egen forskning, senest i den tredje utgaven av *Accounts, Excuses & Apologies* (Benoit, 2024).

Innenfor konteksten norsk politikk er det imidlertid stort potensiale for mer forskning på krisekommunikasjon. Raknes (2023) beskriver forskningen på norske politiske skandaler som begrenset. I så måte tilbyr de mangfoldige tilfellene vi har sett i løpet av det siste snaue året nok av materiale. Det er for øvrig rimelig å anta at denne masteroppgaven ikke er den eneste av sitt slag som kommer til å ta for seg noen av disse.

Litteratur

- ABC Nyheter. (2023, 15. september). Erna Solberg: – Sindre har ikke vært ærlig med meg. <https://www.abcnyheter.no/abctv/nyheter/sxa1Oltq/erna-solberg-sindre-har-ikke-vaert-aerlig-med-meg>
- Allern, S. & Pollack, E. (2009a). Den mediale skandalen. I S. Allern & E. Pollack (Red.), *Skandalenes markeds plass: Politikk, moral og mediedrev* (s. 9-26). Fagbokforlaget.
- Allern, S. & Pollack, E. (2009b). Skandalenes markeds plass. I S. Allern & E. Pollack (Red.), *Skandalenes markeds plass: Politikk, moral og mediedrev* (s. 193-206). Fagbokforlaget.
- Arendt, C., LaFleche, M. & Limperopulos, M. A. (2017). A qualitative meta-analysis of apologia, image repair, and crisis communication: Implications for theory and practice. *Public Relations Review*, 43(3), 517-526. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2017.03.005>
- Arnesen, M. (2023, 9. september). Én av tre sier habilitetsskandalene påvirker valget. *Khrono*. <https://www.khrono.no/en-av-tre-sier-habilitetsskandalene-pavirker-valget/808280>
- Benoit, W. L. (1997). Image Repair Discourse and Crisis Communication. *Public Relations Review*, 23(2), 177-186. [https://doi.org/10.1016/S0363-8111\(97\)90023-0](https://doi.org/10.1016/S0363-8111(97)90023-0)
- Benoit, W. L. (2006). President Bush's Image Repair Effort on *Meet the Press*: The Complexities of Defeasibility. *Journal of Applied Communication Research*, 34(3), 285-306. <https://doi.org/10.1080/00909880600771635>
- Benoit, W. L. (2016). Barack Obama's 2008 speech on Reverend Wright: Defending self and others. *Public Relations Review*, 42(5), 843-848. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2016.09.003>
- Benoit, W. L. (2017). Image Repair on the Donald Trump "Access Hollywood" Video: "Grab Them by the P*ssy". *Communication Studies*, 68(3), 243-259. <https://doi.org/10.1080/10510974.2017.1331250>
- Benoit, W. L. (2020). Image repair theory. I F. Frandsen & W. Johansen, *Crisis Communication* (s. 105-120). De Gruyter Mouton.
- Benoit, W. L. (2024). *Accounts, Excuses & Apologies: Image Repair Theory Extended* (3. utg.). Suny Press.

- Benoit, W. L. & Drew, S. (1997). Appropriateness and Effectiveness of Image Repair Strategies. *Communication Reports*, 10(2), 153-163.
<https://doi.org/10.1080/08934219709367671>
- Bjerke, P. (2009). Skandaler og presse-moral. I S. Allern & E. Pollack (Red.), *Skandalenes markeds-plass: Politikk, moral og mediedrev* (s. 175-192). Fagbokforlaget.
- Bratberg, Ø. (2021). *Tekstanalyse for samfunnsvitere* (3. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Brønn, P. S. (2019). *Åpen eller innadventd: Omdømmebygging for organisasjoner* (2. utg.). Gyldendal.
- Bønsnæs, T. C. (2021). «Jeg har sviktet igjen»: En tekstanalyse av Petter Northugs apologia i august 2020 [Masteroppgave, Universitetet i Agder]. AURA.
<https://hdl.handle.net/11250/2826300>
- Coombs, W. T. (2023). *Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing and Responding* (6. utg.). Sage.
- Duckert, F. & Karlsen, K. E. (2017). *I mediens søkelys: Eksponering, stress og mestring*. Gyldendal Akademisk.
- Ekström, M. & Johansson, B. (2019). Inledning. I M. Ekström & B. Johansson (Red.), *Metoder i medie- og kommunikationsvetenskap* (s. 11-23). Studentlitteratur.
- Flydal, E. F., Nolet, J. R., Strømsnes, J. I., Jensen, B. H. & Vartdal, R. (2023, 3. september). Huitfeldt fikk spørsmål om mannens aksjekjøp – dette fortalte hun ikke. *E24*.
<https://e24.no/naeringsliv/i/mQ485O/huitfeldt-fikk-spoersmaal-om-mannens-aksjekjoep-dette-fortalte-hun-ikke>
- Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245.
- Flølo, J. (2023, 7. desember). Nordmenn sin tillit til politikarar er svekka – skandalar får skulda. *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/svekka-tillit-til-politikarar--skandalar-far-skulda-1.16664307>
- Frandsen, F. & Johansen, W. (2009). Krisekommunikation. I J. Helder, J. L. Nørgaard & T. Bredenlöv (Red.), *Kommunikationsteori – en grundbog* (s. 329-363). Hans Reitzel.

Frandsen, F. & Johansen, W. (2017). Intern kriseledelse og krisekommunikasjon – en skjult dimensjon blir synlig. I T. Hafting (Red.), *Krisehåndtering: Planlegging og handling* (s. 281-299). Fagbokforlaget.

Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Fagbokforlaget.

Hafting, T. (2017). *Krisehåndtering: Planlegging og handling*. I T. Hafting (Red.), *Krisehåndtering: Planlegging og handling* (s. 17-56). Fagbokforlaget.

Hammerstad, K. A. (2020). *Politiske skandaler: Sex, korrupsjon og maktkamp*. Res Publica.

Hammerstad, K. A. (2024, 16. februar). Disse skandalene skiller seg ut fra historien. *Agenda Magasin*. <https://agendamagasin.no/kommentarer/disse-skandalene-skiller-seg-ut-fra-historien/>

Hearit, K. M. (2006). *Crisis Management By Apology: Corporate Response to Allegations of Wrongdoing*. Routledge.

Henriksen, T. (2023, 10. november). Kan journalister ligge med politikere? Dette svarte NRK-toppen. *M24*. <https://www.m24.no/aftenposten-anne-weider-aasen-ida-lindtveit-rose/kan-journalister-ligge-med-politikere-dette-svarte-nrk-toppen/664937?noLog=1>

Hjarvard, S. (2009). Samfundets medialisering: En teori om mediernes forandring af samfund og kultur. *Nordicom-Information*, 31(1-2), 5-35.

Huitfeldt, A. (2023, 30. august). *Utenriksministerens innledning på pressekonferansen om habilitet*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utenriksministerens-innledning-pa-pressekonferansen-om-habilitet/id2992617/>

Isaksen, T. R. (2023, 8. september). Nå handler det om tillit. *E24*. <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/kEOz29/naa-handler-det-om-tillit>

Ivarsflaten, E. & Bjånesøy, L. (2024, 24. januar). *Trendnotat om tilfredshet og tillit i en tiårsperiode*. Norsk medborgerpanel. <https://medborgertrender.netlify.app/notat/tillitogtilfredshet.html>

Jensen, A. T. (2014). Medierte politiske skandaler: Sårbare politikere – usårbare partier? *Norsk medietidsskrift*, 21(2), 100-116. <https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-2014-02-02>

- Jenssen, A. T. & Fladmoe, A. (2009). Ti bud for den som vil skandalisere: Kampen om politikeres gode navn og rykte. I S. Allern & E. Pollack (Red.), *Skandalenes markeds plass: Politikk, moral og mediedrev* (s. 27-48). Fagbokforlaget.
- Jetmundsen, G. & Gundersen, E. (2023, 15. september). Erna Solberg på gråten: – Sindre har ikke vært ærlig med meg. *BA*. <https://www.ba.no/erna-solberg-pa-graten-sindre-har-ikke-vaert-aerlig-med-meg/s/5-8-2378554>
- Johansson, B. & Vigsø, O. (2020). Crisis communication and the political scandal. I F. Frandsen & W. Johansen (Red.), *Crisis Communication* (s. 461-476). De Gruyter Mouton.
- Kleven, R., Omland, E., Aardal, E. B., Undheim, I. & Leite, S. R. (2023, 22. juli). Frykter skandaler i regjeringen ødelegger folks tillit til politikere. *NRK*. <https://www.nrk.no/trondelag/frykter-skandaler-i-regjeringen-odelegger-folks-tillit-til-politikere-1.16491875>
- Knutsen, T. & Strømme, S. H. (2023, 21. september). Dette er historiens største politiske skandaler. *TV2*. <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/dette-er-historiens-storste-politiske-skandaler/16062002/>
- Kruke, B. I. (2017). Styre den som styre skal, eller kan: Befolkningens rolle i beredskapsarbeid og i krisehåndtering. I T. Hafting (Red.), *Krisehåndtering: Planlegging og handling* (s. 131-156). Fagbokforlaget.
- Kumlin, S. & Esaiasson, P. (2012). Scandal Fatigue? Scandal Elections and Satisfaction with Democracy in Western Europe, 1977-2007. *British Journal of Political Science*, 42(2), 263-282. <https://doi.org/10.1017/S000712341100024X>
- Lægland, M., Johnsen, A. B., Flydal, E. F., Fjellanger, R., Haugan, B., Røsvik, E., Olsen, P. S., Solstad, F. & Holmberg, J. (2023, 15. september). Erna Solberg i tårer: – Sindre har ikke vært ærlig med meg. *VG*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/RGdz3a/erna-solberg-i-taarer-sindre-har-ikke-vaert-aerlig-med-meg>
- Løvik, K. (2015). *Krisehåndtering online: Sosiale medier i krisekommunikasjon og beredskapsarbeid*. Cappelen Damm Akademisk.
- Midtbø, T. (2007). *Skandaler i norsk politikk*. Universitetsforlaget.
- Noem, M., Melgård, M. & Gjerstad, T. (2023, 15. september). Erna Solberg om Sindre Finnes aksjehandel: – Sindre har ikke vært ærlig mot meg. *DN*. <https://www.dn.no/politikk/erna->

[solberg/hoyre/erna-solberg-om-sindre-finnes-aksjehandel-sindre-har-ikke-vart-arlig-mot-meg/2-1-1518714](https://www.erna.no/nyheter/erna-solberg-om-sindre-finnes-aksjehandel-sindre-har-ikke-vart-arlig-mot-meg/2-1-1518714)

Nordberg, M. B. (2010). *Politikere i krise: Krisekommunikasjon og mediedekning i Ramin-Osmundsen-saken* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO Vitenarkiv.

<http://urn.nb.no/URN:NBN:no-26011>

NTB. (2023, 16. oktober). Støre med frontalangrep på Dagbladet. *Dagsavisen*.

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2023/10/16/store-med-frontalangrep-pa-dagbladet/>

Nyhan, B. (2015). Scandal Potential: How Political Context and News Congestion Affect the President's Vulnerability to Media Scandal. *British Journal of Political Science*, 45(2), 435–466. <http://www.jstor.org/stable/43821998>

Nyhan, B. (2017). Media Scandals Are Political Events: How Contextual Factors Affect Public Controversies over Alleged Misconduct by U.S. Governors. *Political Research Quarterly*, 70(1), 223-236. <http://www.jstor.org/stable/26384912>

Raknes, K. (2023). *Skandalenes tidsalder*. Kristiania.

<https://www.kristiania.no/forskning/forskningsgrupper/polcom/Valganalyse2023/raknes/>

Repstad, P. (2007). *Mellom nærhet og distanse: Kvalitative metoder i samfunnsfag* (4. utg). Universitetsforlaget.

Salomonsen, H. H. & 't Hart, P. (2020). Communicating and managing crisis in the world of politics. I F. Frandsen & W. Johansen, *Crisis Communication* (s. 439-460). De Gruyter Mouton.

Sennett, R. (1992). *The Fall of Public Man*. Norton.

Silverman, D. (2019). *Interpreting Qualitative Data* (6. utg.). Sage Publications.

Stavrum, G. (2023, 13. november). Erna Solberg triumferer over alle som spådde hennes avgang. *Nettavisen*. <https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/erna-solberg-triumferer-over-alle-som-spadd-hennes-avgang/o/5-95-1451710>

Skarvøy, L. J. (2023, 16. oktober). Støre begrunnet Huitfeldt-sparking med Erna Solberg-saken. *TV2*. https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/store-begrunnet-huitfeldt-sparking-med-erna-solberg-saken/16133664/?utm_source=sdrn%3Aavg%3Aarticle%3AagElny9

Skovholt, K., Landmark, A. M. D., Sikveland, R. O. & Solem, M. S. (2021). *Samtaleanalyse: En praktisk innføring*. Cappelen Damm Akademisk.

Strömbäck, J. (2008). Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics. *The International Journal of Press/Politics*, 13(3), 228-246.

Strømme, S. H. & Pedersen, H. U. (2023, 27. juli). Den skandaløse sommeren. *TV2*.
<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/den-skandalose-sommeren/15913665/>

Støre, J. (2023, 16. oktober). *Statsministerens innledning på pressekonferansen om endringer i regjeringen*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-innledning-pa-pressekonferansen-om-endringer-i-regjeringen/id3000512/>

Tahir, M. I. (2014). *Når en privatsak blir en partisak: Politiske sedelighetsskandaler og krisekommunikasjon* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO Vitenarkiv.
<http://urn.nb.no/URN:NBN:no-47722>

Taule, I. (2021). «Trygghet når du trenger det mest» - krisekommunikasjon på liv og død: En retorisk tekstanalyse av Sørlandet sykehus sin krisekommunikasjon rundt saken om “Flekkefjord-legen” [Masteroppgave, Universitetet i Agder]. AURA.
<https://hdl.handle.net/11250/2826457>

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (4. utg.). Fagbokforlaget.

Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2. utg.). Gyldendal Akademisk.

Tveiten, O. (2009). *Storyland: Journalistikk, makt og meningsdannelse*. IJ-forlaget.

Valen, S. (2023, 17. september). Skamvett etterlyses. *Trønderdebatt*.
<https://www.tronderdebatt.no/skamvett-etterlyses/o/5-122-79955>

Vartdal, R., Strømsnes, J. I., Jensen, B. H. & Nolet, J. R. (2023, 31. august). Kjøpte og solgte aksjer da Erna Solberg var statsminister. *E24*. <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/O8AQPw/kjopte-og-solgte-aksjer-da-erna-solberg-var-statsminister>

Veum, A. & Skovholt, K. (2022). *Tekstanalyse: Ei innføring* (2. utg.). Cappelen Damm Akademisk.

VG. (2023a, 15. september). *Erna Solberg holder pressekonferanse for å orientere om ektemannens aksjehandel* [Video]. <https://tv.vg.no/video/273894/direkte-erna-solberg-holder-pressekonferanse-for-a-orientere-om-ektemannens-aksjehandel>

VG. (2023b, 30. august). *Utenriksministerens ektemann kjøpte våpen-aksjer* [Video]. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/MobwA0/huitfeldt-innroemmer-feil-sier-hun-ikke-visste-om-mannens-aksjekjoep>

von der Ferh, A. M. (2023, 1. september). *Habilitetskrisene er en demokratikrise. KOM24*. <https://www.kom24.no/anne-lise-morch-von-der-fehr-jens-e-kjeldsen-jens-kjeldsen/habilitetskrisene-er-en-demokratikrise/641748>

Østbye, H., Helland, K., Knapkog, K., Larsen, L. O. & Moe, H. (2023). *Metodebok for mediefag* (5. utg.) Fagbokforlaget.

Årvik, B. R. (2023, 1. juli). – *En studie i katastrofal krisehåndtering. TV2*. <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/en-studie-i-katastrofal-krisehandtering/15862241/>

Vedlegg 1: Anniken Huitfeldts pressekonferanse 30. August

Innledningen er hentet fra Huitfeldt (2023).

- 1 **Anniken Huitfeldt (heretter AH):** Kjære alle sammen.
- 2 Jeg har invitert dere hit for å informere om spørsmål knyttet til min habilitet.
- 3 Samtidig som jeg har vært utenriksminister har mannen min kjøpt og solgt aksjer i norske,
4 børsnoterte selskaper til store verdier. Noen av aksjene er i selskaper som har ligget på mitt
5 bord i Utenriksdepartementet eller som regjeringsmedlem.
- 6 Jeg har inntil nylig ikke vært kjent med verken omfanget eller hvilke aksjer han har handlet i.
7 Det burde jeg ha visst. Jeg har ikke oppfylt min plikt etter habilitetsreglene til å skaffe meg
8 opplysninger om min manns økonomiske aktiviteter.
- 9 Basert på en vurdering fra lovavdelingen er det grunn til å tro at jeg har vært inhabil i flere
10 saker. Derfor legger jeg til grunn at jeg har vært inhabil i flere saker siden jeg ble
11 utenriksminister.
- 12 Siden jeg ikke kjente til min manns konkrete investeringer, har inhabiliteten ikke påvirket
13 mine vurderinger eller avgjørelser. Derfor er sakene jeg har behandlet likevel gyldige. Dette
14 gjelder for regjeringen og i Utenriksdepartementet.
- 15 Jeg er svært lei meg for at jeg har satt meg selv i denne situasjonen. Jeg ønsker full åpenhet
16 og jeg ønsker å rydde opp.
- 17 All informasjon om alle selskaper mannen min har eid aksjer i er gjort tilgjengelig. Etter råd
18 fra UD til meg har han solgt alle aksjene i børsnoterte selskaper som han hadde.
- 19 Jeg beklager dypt at jeg har gjort feil knyttet til habilitet.
- 20 Jeg vil nå redegjøre for fakta i denne saken:
- 21 Mannen min er deleier i et lite IT-konsulentselskap. Overskuddet plasserer han i sitt eget
22 investeringselskap, Flemo AS. Det er gjennom dette investeringselskapet han har kjøpt og
23 solgt enkeltaksjer i norske, børsnoterte selskaper. Mesteparten av pengene plasserte han i
24 aksjefond.
- 25 Jeg har også før jeg ble statsråd vært kjent med at mannen min eide noen aksjer. Da det
26 denne sommeren har vært flere saker som handler om habilitet for statsråder, spurte jeg
27 mannen min 6. august om hans kjøp og salg av aksjer.
- 28 Under samtalen får jeg vite at han har kjøpt og solgt aksjer i et langt større omfang og verdi
29 enn det jeg hadde trodd. Jeg forstod at dette kunne ha konsekvenser for min habilitet. Til
30 sammen dreier det seg om rundt 100 transaksjoner fra oktober 2021.
- 31 Med denne informasjonen skjønte jeg at jeg er inhabil i en rekke saker, og jeg ba mannen
32 min om å fryse all aksjehandel. Det gjorde han umiddelbart.
- 33 Så fort jeg fant ut hvilke selskaper han hadde aksjer i, gjorde jeg det klart at all aktivitet i
34 departementet med direkte eller indirekte berøring til disse selskapene, skulle fryses.

35 For å sikre at vi hadde en grundig vurdering av denne saken, ba Utenriksdepartementet på
36 min oppfordring, Lovavdelingen gjøre en vurdering av hvordan jeg har håndtert spørsmål
37 knyttet til min habilitet. Jeg kommer straks tilbake til den.

38 Jeg vil først understøtte at jeg har vært opptatt av å følge regelverket og jeg trodde at jeg
39 hadde vært aktsom.

40 Etter 15 år som enten regjeringsmedlem eller leder av utenrikskomiteen, håndterer jeg
41 jevnlig taushetsbelagte opplysninger. Jeg har alltid vært og jeg er svært nøye når det gjelder
42 behandling av denne typen informasjon.

43 Rett etter tiltredelsen fikk hele regjeringen orienteringer om blant annet habilitetsspørsmål av
44 Statsministerens kontor og gjennomgang av Håndbok for politisk ledelse.

45 Samme kveld viste jeg mannen min hva som sto om aktsomhetsregler og aksjer i håndboka.
46 Jeg ba han være særlig aktsom ved kjøp og salg av aksjer for å unngå mistanke om
47 innsidehandel knyttet til saker som Utenriksdepartementet og regjeringen kan ha til
48 behandling. Jeg ba han spesielt om å unngå våpenaksjer, fordi UD har ansvaret for
49 eksportkontroll av forsvarsmateriell og at handel med slike selskaper kunne føre til at jeg ble
50 inhabil.

51 Mannen min fortalte om investeringselskapet sitt, Flemo AS, og at han hadde mest i
52 aksjefond, og noen enkeltaksjer. Dette rapporterte jeg tilbake til departementsråden.

53 Noen dager senere hadde jeg også en samtale om habilitet og aksjer med UD's
54 departementsråd. Der gikk vi gjennom en hel rekke spørsmål. Han stilte meg også spørsmål
55 om min manns firma.

56 Også etter samtalen med utenriksråden hadde jeg en samtale med mannen min om habilitet
57 og aksjehandel.

58 Mannen min og jeg snakket ikke mer om aksjer etter dette.

59 Han tenkte at for å være ryddig og aktsom, ønsket han å ha et «vanntett skott» mellom oss
60 når det gjaldt aksjehandel. I praksis har det betydd at han ikke har fortalt meg om sine kjøp
61 og salg av aksjer.

62 Dagen etter at jeg skjønnte at mannen min hadde kjøpt og solgt aksjer i et større omfang enn
63 jeg hadde trodd, informerte jeg utenriksråden om saken. Han fulgte opp med å be UD gjøre
64 en foreløpig vurdering av nærståendes handel med aksjer.

65 Jeg ønsket en full gjennomgang av saken. Jeg ville at all informasjon og eventuelle
66 problemstillinger knyttet til habilitet skal på bordet. Selv om vi har et godt regelverk, er det
67 viktig for meg at vi hele tiden belyser de situasjonene som kan føre til inhabilitet.

68 På mitt initiativ ba Utenriksdepartementet derfor lovavdelingen svare på tre spørsmål:

69 • Om jeg hadde plikt til å skaffe meg opplysninger om min manns aksjehandel.
70 • Om det var grunn til å tro at jeg har vært inhabil i saker som følge av min manns
71 aksjer.
72 • Hvilken betydning det hadde at jeg ikke kjente til hvilke aksjer han hadde.

73 Det gjelder både saker som har vært behandlet i departementet, i regjeringen og i statsråd.

74 Svaret fra lovavdelingen kom mandag 28. august. Det viser at jeg skulle ha håndtert dette på
75 en annen måte.

76 I brevet fra lovavdelingen kommer det frem at:

- 77 • Jeg har ikke oppfylt min plikt etter habilitetsreglene til å skaffe meg opplysninger om
78 min manns økonomiske aktiviteter. Som leder av Utenriksdepartementet og som
79 medlem av regjeringen vil min manns eierinteresser lett føre til inhabilitet. Jeg skulle
80 ha gjort mer for å forhindre at jeg havnet i en slik situasjon.
- 81 • Basert på svaret fra lovavdelingen er det er grunn til å tro at jeg har vært inhabil i flere
82 saker. Derfor legger jeg til grunn at jeg har vært inhabil i flere saker mens jeg har vært
83 utenriksminister.
- 84 • Lovavdelingen finner likevel at avgjørelser jeg har fattet, både i UD og regjeringen, vil
85 være gyldige fordi jeg ikke har hatt kunnskap om min manns aksjer.

86 Jeg tar svaret og budskapet fra lovavdelingen på største alvor. Og jeg forstår at jeg skulle ha
87 håndtert dette helt annerledes.

88 Jeg ser nå at jeg har gjort feil knyttet til habilitet. Jeg beklager at jeg ikke i tilstrekkelig grad
89 har undersøkt min egen habilitet.

90 Som utenriksminister har jeg det hele og fulle ansvaret for å jevnlig sjekke min egen habilitet.
91 Og det er mitt ansvar å sikre at mannen min løpende gir meg nok informasjon til at jeg kan
92 vurdere min habilitet.

93 Allerede da jeg ble utnevnt til utenriksminister hadde jeg plikt til å stille konkrete spørsmål om
94 hvilke selskaper mannen min eide aksjer i. Jeg skulle bedt departementet hjelpe meg med å
95 vurdere om eierskapet hans kunne gjøre meg inhabil i noen saker.

96 Hadde jeg kjent til omfanget av hans aktivitet hadde jeg bedt han holde seg unna handel
97 med aksjer.

98 Jeg beklager de feilene jeg har gjort.

99 Jeg ønsker ryddighet og full åpenhet om denne saken.

100 Jeg har gjort all informasjon om saken tilgjengelig, inkludert en fullstendig liste med min
101 manns aksjehandler siden jeg tiltrådte i oktober 2021.

102 Etter råd fra UD ba jeg min mann selge alle de børsnoterte aksjene sine. Det gjorde han 22.
103 august.

104 Jeg tar fullt ansvar for at denne situasjonen har oppstått. Det er jeg som er utenriksminister,
105 og det er jeg som har det øverste ansvaret. I denne saken har jeg trådt feil. Det er jeg veldig
106 lei meg for.

107 Jeg vil nå svare på alle spørsmål i denne saken.

108 **TV2:** *Du sier at du kjente til noen enkeltaksjer som han handlet med. Hvilke enkeltaksjer var*
109 *det du var kjent med?*

110 **AH:** Jeg var ikke kjent med noen enkeltaksjer som han handlet med. Ikke da jeg tiltrådte, og
111 heller ikke før. Men det var dette jeg burde skaffet meg informasjon om. Jeg ble spurt av
112 utenriksråden om hvordan hans selskap fungerte. Jeg fortalte at han har et IT-
113 konsulentselskap sammen med en kollega. At overskuddet fra dette selskapet overføres til
114 dette investeringsselskapet. Vi snakket aldri, heller ikke tiden før jeg ble utenriksminister, om
115 hvilke enkeltaksjer han hadde. Så på spørsmål fra utenriksråden, så spurte jeg han «hvordan
116 er det med dette selskapet?». Jeg fikk svar og det overbrakte jeg til utenriksråden.

117 **TV2:** *Du sier at mannen din ønsket vanntette skott mellom deg og han. Hvordan stilte du deg*
118 *til det? Og hvis du ikke var klar over det, hvorfor visste du ikke om det?*

119 **AH:** Han ønsket å opprette vanntette skott mellom han og meg. For å unngå enhver
120 innsideproblematikk. Ja, han hadde lest håndboka. Han visste hva som sto. Han misforsto
121 nok den, men det er jo bare en som bærer ansvaret for det, og det er meg. Det er jeg som
122 har det fulle og hele ansvaret for at han tok den avgjørelsen, selv om jeg ikke var kjent med
123 dette.

124 **TV2:** *Ja, men det jeg lurte på var hvordan du stilte deg til at han ønsket vanntette skott, den*
125 *diskusjonen mellom dere.*

126 **AH:** Det visste jeg ikke.

127 **TV2:** *Du visste ikke det?*

128 **AH:** Nei.

129 **TV2:** *Han sa ikke det til deg?*

130 **AH:** Nei.

131 **TV2:** *Hva tenker du om det nå?*

132 **AH:** Ja... det betyr jo at jeg ikke har gitt ham gode nok råd. Han har jo relativt god kunnskap
133 om innsidehandel, og hvordan man unngår det. Så da han så håndboka så var det hans
134 slutning at vi ikke kunne ha noe uklare dialoger om disse spørsmålene, så det var aldri noen
135 ganger slik at han informerte meg om denne handelen.

136 **TV2:** *Bare et siste spørsmål, hvis jeg får lov. Din søster Astrid Huitfeldt, er jo statssekretær*
137 *på Statsministerens kontor. Har hun meldt seg inhabil i håndteringen av denne saken?*

138 **AH:** Altså, hennes habilitetsspørsmål, det får du snakke med Statsministerens kontor om.

139 **TV2:** *Har du snakket med henne?*

140 **AH:** Jeg snakket med henne i går etter at hun ble informert av sin arbeidsgiver.

141 **TV2:** *Hva sa du da?*

142 **AH:** Det vil jeg ikke gå inn i, men hun har ikke vært informert om denne saken før i går.

143 **NRK:** *Hva tenkte du da du 6. august skjønnte at det her var et større omfang, og at du skjønnte*
144 *at det her var en sak? Hvordan tanker gjorde du deg da?*

145 **AH:** Jeg tenker slik jeg vanligvis gjør når jeg ser at noe kan bli problematisk. Da går jeg rett
146 til embetsverket. Så det var jo kun noen timer senere at jeg da gikk rett til
147 departementsråden i utenriksdepartementet, Torgeir Larsen, for å spørre. Jeg hadde ikke
148 oversikt på det tidspunktet over hvilke selskaper det var. Men han forteller meg at «jeg har
149 opprettet dette vanntette skottet for at det ikke skal bli noen problemer knyttet til innside», og
150 dessuten så er det ingen problemer knyttet til dette fordi at han har stort sett, ikke alltid, men
151 stort sett fulgt investeringsbeslutninger knyttet til teknisk analyse fra et selskap som heter
152 Investtech. Så han gikk ut fra at alt var i orden. Og jeg forsto da at omfanget var jo langt,
153 langt større enn det jeg var klar over.

154 **NRK:** *Du sa du spesielt fra det advart mot investering i våpenfabrikker, eller*
155 *våpenproduksjon. Han har jo investert i våpenproduksjon. Hva tenker du om det nå?*

156 **AH:** Ja, det var jo en gal beslutning fra ham. Jeg vil ikke gå inn i, og jeg har heller ikke
157 kunnskap om, hvert enkelt av hans investeringsvalg, men det var et følge av at han fulgte
158 dette Investtech sine råd.

159 **VG:** *Du sa at du kan ha vært inhabil i en rekke saker. Hvilke saker er det du kan ha vært*
160 *inhabil i?*

161 **AH:** Det har vi ikke bedt lovavdelingen gå inn og vurdere, men da jeg fikk tilgang til denne
162 lista, jeg tror det var 16. August... Så er det jo relativt lett for meg å spørre «hvor er det jeg
163 bør be om habilitetsvurdering og ikke?». For jeg vet hvilke saker vi har til behandling til
164 enhver tid. Så det er ikke foretatt en konkret vurdering av det. Og det må jo gjøres i hvert
165 enkelt tilfelle.

166 **VG:** *Kommer du til å gjøre det, og kommer du til å være åpen om hvilke saker det da*
167 *gjelder?*

168 **AH:** Jeg kommer ikke til å be om det nå, for nå har han solgt seg ut av all type handel med
169 børnoterte aksjer.

170 **VG:** *Men selv om du kan ha vært inhabil i saker tidligere?*

171 **AH:** Nei, jeg har ikke bedt om noen vurdering av det. Så det var heller ikke det som vi ba om
172 i brevet til lovavdelingen. Da ba vi om et spørsmål om jeg kan ha vært inhabil. Og selv om
173 man er det man kaller uvitende inhabil, så er man inhabil.

174 **VG:** *Men, det er bare, det jeg prøver å forklare, det er: Kommer vi til å få klarhet i hvilke*
175 *saker det er du har vært inhabil i før?*

176 **AH:** Det som var det aller viktigste for meg, det var jo å se om vedtakene er gyldig. Om dette
177 får konsekvenser for de vedtakene som er gjort, både i regjering, i departementet, eller i
178 statsråd. Og det var det ikke.

179 **VG:** *Og så på kontakt med Statsministerens kontor. Når fikk Jonas Gahr Støre vite om den*
180 *saken her, og hvor tungt inne har de vært i den?*

181 **AH:** Nei, det får du spørre Statsministerens kontor og Jonas Gahr Støre om.

182 **Dagbladet:** *Du sier at 6. august så fikk du vite at dette var i langt større omfang enn det du*
183 *har tidligere hadde trodd. Men det vil jo si at du visste at han kjøpte og solgte aksjer, men at*
184 *det ikke var så mange da, i den tiden du har vært utenriksminister. Stemmer det?*

185 **AH:** Ja, det var et betydelig større omfang enn det jeg var klar over. Jeg visste at han hadde
186 noen enkeltaksjer. Men du kan si at, mine råd var basert på at kanskje antallet var et par
187 handler. Så er det da vesentlig større, da.

188 **Dagbladet:** *Men, da du hadde den gjennomgangen av håndboka da, med mannen din, da*
189 *du ble statsråd, så sier du at han ikke skjønnte håndboka. Men, men det er vel du som ikke*
190 *har skjønnt håndboka, fordi du skulle vel hatt da løpende... Du skulle sagt til han at «jeg må*
191 *vite dette hver gang du kjøper og selger».*

192 **AH:** Det står ikke direkte i håndboka, men det følger jo av håndboka at jeg må til enhver tid
193 ta ansvar for egen habilitet. Så jeg viste han aktsomhetsreglene, og derfor så er det ikke han
194 som bærer ansvar for dette. Det er kun meg.

195 **Dagbladet:** *Ja, du sa at han ikke hadde skjønnt håndboka, men det er du som ikke har skjønnt*
196 *håndboka da?*

197 **AH:** Jeg gjorde det jeg kunne for å forstå håndboka, formidle det til han. Men hvis, det er jo
198 litt annerledes hvis man tenker at en ektefelle har et par handler, hvis man tenker på at det er
199 veldig mye mer omfattende. Men den viktigste feilen jeg gjør allerede fra starten er jo at...
200 Selv om jeg aldri blir spurt om det, hvilke aksjer han har, så burde jeg umiddelbart bedt om
201 om hvilke aksjer han hadde, og lagt det fram for utenriksdepartementet for å be om innsyn i
202 det.

203 **Dagbladet:** *Men hvis disse to handlene var Kongsberggruppen da, og Grieg Seafood, på*
204 *riktig timing, så spiller det ikke noe rolle antallet. Det er vel at han har gjort det. Og kjøpt*
205 *enkeltaksjer. Og gjort deg inhabil.*

206 **AH:** Jeg, eh... altså...

207 **Dagbladet:** *Nei, du sier at det er omfanget som har på en måte gjort dette alvorlig for deg.*
208 *Men det er vel hele... At han kjøper og selger aksjer. Han har jo daytraded i lange perioder*
209 *her, med enkeltaksjer. Så det må du vel på en måte ha fortalt han, at han absolutt ikke kan*
210 *gjøre?*

211 **AH:** Altså, jeg skulle jo sagt bare «hold deg unna all type handel med aksjer». Fordi at, er vel
212 da cirka 250 børsnoterte selskaper på Oslo Børs. Og hvis man ser på de og gjør omfattende
213 aksjehandel, så er det jo slik at man på sett og vis på vil komme i kontakt med selskaper som
214 havner på vårt bord. Men jeg gjorde jo rede for aktsomhetsreglene. Hva de innebærer, at det
215 innebærer at er det saker som kommer på regjeringens bord, så kan jeg bli inhabil. Og
216 terskelen er enda lavere i saker knyttet til aksjer som kan komme på bordet til
217 utenriksdepartementet. Så jeg ga ham generelle råd. Vi gikk gjennom det som stod i
218 håndboka. Og det var det vi gjorde.

219 **Dagbladet:** *Det kommer jo nesten et nytt begrep fra denne regjeringen hver gang dere er i*
220 *sånn trøbbel. Nå er det «uvitende inhabilitet». Er ikke dette en aktiv handling fra deg, som*
221 *har gjort at du er uvitende? Det at ikke du har sørget for at, at du ikke får vite?*

222 **AH:** Nei, altså uvitende inhabil gjør meg ikke mindre inhabil. Og det understreket jeg vel
223 også i min innledning.

224 **Dagbladet:** *Ja, men det har ikke vært et aktivt valg fra deg, å være uvitende?*

225 **AH:** Nei.

226 **Dagbladet:** *Okei.*

227 **P4:** *Når dette her er selskaper som gjerne har vært involvert i saker hos regjeringen, og som*
228 *du sier, på ditt bord. Hvorfor ble det aldri da tatt opp av mannen din rundt middagsbordet når*
229 *dette her også var selskaper som blir mye omtalt i media, og så videre?*

230 **AH:** Det var det han tenkte da. «For å unngå innsideproblematikk, så er det viktig at Anniken
231 ikke veit».

232 **P4:** *Sånn at han skulle holde på med dette her på egenhånd?*

233 **AH:** Ja, det var det han ønsket for å ta sine aktsomhetsregler basert på det som sto i
234 håndboka.

235 **P4:** *Hva synes du om det?*

236 **AH:** Ja... altså, da jeg fikk vite om omfanget, så var det jo klart at da forsto jeg at dette raskt
237 kunne utløse inhabilitet. Men det er jo bare jeg som bærer ansvaret for at vi havnet i den
238 situasjonen som det vi har gjort. Det er jeg som utenriksminister som ikke har gitt tilstrekkelig

239 opplæring i håndboken, og jeg burde sagt «hvis du skal investere i aksjer, så må du spørre
240 meg først. Hvis ikke, så må du holde deg unna Oslo Børs».

241 **P4:** *Hva tenker du om måten dere valgte å håndtere dette her i ekteskapet deres nå?*

242 **AH:** Ja... altså, jeg har det fulle og hele ansvaret for den situasjonen som jeg har kommet
243 opp i. Han har foretatt en rekke kjøp og salg av aksjer som han ikke har informert meg om.
244 Han gjorde det for å være aktsom. Han gjorde det for å unngå enhver innsideproblematikk.
245 Men det ga jo meg i annen omgang en veldig stor habilitetsutfordring.

246 **P4:** *Takk.*

247 **Nettavisen:** *Hvor troverdig synes du selv det virker at du først tar opp dette med din mann
248 på vei hjem fra ferie 6. august? Når habilitets sakene har rullet i regjeringen siden før
249 sankthans?*

250 **AH:** Det var jo da jeg spurte om hans aksjeinnehav. Det er ikke vanligvis at vi snakker veldig
251 mye om det. Han har jo en annen jobb. Han er jo prosjektleder. Innen IT. Og det er på vei
252 hjem fra ferie at jeg spør hvordan det er med hans enkeltaksjer.

253 **Nettavisen:** *Men hvordan er det mulig at dere ikke, at ikke du har snakket med han om dette
254 tidligere? Når habilitet har vært så høyt oppe på dagsordenen?*

255 **AH:** Ja, altså, habilitet har vi jo snakket om til de andre sakene. De man kjenner. Og det var
256 jo også tema fra første dag jeg kom inn i departementet. Hvilke personer er jeg inhabile
257 ovenfor, at jeg foretar habilitetsvurderinger. Så habilitetsproblematikken er jo noe vi hele
258 tiden har...

259 **Nettavisen:** *Også har det ikke ringt noen bjeller rundt selskapet til din mann?*

260 **AH:** Det var da jeg spurte han, stilte han spørsmål om hans aksjeinnehav.

261 **Nettavisen:** *Men dette er vanskelig å forstå.*

262 **Ah:** Ja. Men det er slik det var.

263 **Nettavisen:** *Hvordan, hva tenker du om din egen fremtid?*

264 **AH:** Ehm... Jeg registrerer at statsministeren har tillit til meg, og det forholder jeg meg til.

265 **Nettavisen:** *Også sier du at du har det hele og fulle ansvaret for at dere har trådt feil som
266 ektepar. Men hvor forbannet er du på mannen din?*

267 **AH:** Altså... At han har sett håndboka, lest håndboka. Jeg har gitt ham all informasjon om
268 håndboka. Og han har gjort sine vurderinger knyttet til dette. Og det har ført til vurderinger
269 som har gjort at jeg har havnet i en habilitetssituasjon. Det er det kun en som bærer ansvaret
270 for. Og det er meg.

271 **Nettavisen:** *Helt til slutt, hvor vanskelig synes du habilitetsreglene er?*

272 **AH:** Ja, det kan jo av og til være komplekst å forholde seg til habilitetsreglene. Men på dette
273 punktet, så burde jeg fra første stund fått all informasjon om hans aksjeinnehav.

274 **NRK:** *Da han solgte seg ut, hvor mye penger satt han igjen med da, og hva gjorde han med
275 de midlene?*

276 **AH:** Dette er det oversikt over i de listene som har blitt lagt ut fra utenriksdepartementet, så
277 vi har ikke foretatt noen beregning av det. Men det kan alle som har kunnskap om dette gjøre
278 beregninger av.

279 **NRK:** *Men er de pengene nå investert i fond, eller satt i banken, eller hva?*

280 **AH:** Jeg tror de er investert i aksjefond.

281 **NRK:** *Når du ikke klarer å skaffe deg nok kunnskap til å selv kunne gjøre god nok vurdering*
282 *av det regelverket som finnes, ville det ikke da vært mest ryddig at du trakk deg?*

283 **AH:** Jeg synes ikke det. Jeg ønsker å gjøre det jeg kan for å rydde opp. Fra første dag jeg
284 fikk kunnskap om dette, så ønsket jeg full åpenhet. Jeg beordret for det første frys i all
285 handel med aksjer. Jeg ba deretter om gjennomgang av alle selskaper han har drevet kjøp
286 og salg med siden han, siden jeg tiltrådte som utenriksminister. Jeg ba lovavdelingen gjøre
287 en vurdering. Og spesielt knyttet til dette med at vedtakene fortsatt er gyldig. Og jeg regner
288 med at jeg også blir innkalt til kontrollkomiteen, og vil redegjøre for denne situasjonen da.

289 **NRK:** *Synes du regelverket er rimelig, med tanke på de begrensningene det også legger på*
290 *en statsråds ektefelle, eller synes du det er... krevende å skulle stå i en situasjon hvor din*
291 *manns yrkesutøvelse blir så begrenset av ditt verv?*

292 **AH:** Ja, altså, hans yrkesutøvelse er jo akkurat som før. For han jobber med... Prosjektleder,
293 prosjektleder innenfor IT. Og det kan jo han fortsette akkurat på samme måte som før, til
294 tross for min jobb. Men det er jo måten han da sparer til egen pensjon, og hvordan han
295 forvalter de pengene han tjener fra dette selskapet, som selvfølgelig blir sterkt begrenset av
296 min jobb. Ja.

297 **NRK:** *Ja, og synes du det er rimelig [...]*

298 **AH:** Ja, det synes jeg er rimelig.

299 **TV2:** *Synes det er litt vanskelig å få tak i, du sier, gjentatte ganger, at du visste at din mann*
300 *handlet enkeltaksjer. Det var du klar over?*

301 **AH:** Ja, men jeg var ikke klar over omfanget. Og jeg [...]

302 **TV2:** *Nei, men jeg er ikke opptatt av omfanget. Du visste at han handlet enkeltaksjer?*

303 **AH:** Ja, jeg visste at han hadde noen aksjer. Men jeg gikk ikke nærmere inn på det.

304 **TV2:** *Hvorfor ikke det?*

305 **AH:** Fordi... fordi at... Det skal jeg bare være ærlig på, jeg ble ikke spurt om det. Men det er
306 bare mitt, og mitt fulle ansvar å skaffe meg total oversikt over hvilke aksjer han har.

307 **TV2:** *Du ble ikke spurt om det av hvem da?*

308 **AH:** Altså, når jeg gikk på som utenriksminister, så får vi jo et skjema knyttet til alle våre egne
309 valg. Hvor har jeg penger? Hva slags inntekt har jeg fått på andre måter? Det er et klart
310 registrert skjema på dette området. Og så har vi disse aktsomhetsreglene som gjelder for
311 nærstående. Og de redegjorde jeg for overfor ham. Men det er jo ikke den samme type
312 registrering. Slik at jeg ble da ikke spurt om hvilke enkeltaksjer han hadde, men det burde
313 jeg på eget initiativ lagt fram.

314 **TV2:** *Ja, men du visste hvilke enkeltaksjer han hadde?*

315 **AH:** Nei, det visste jeg ikke.

316 **TV2:** *Men hvordan skulle du lagt fram da hvis du ikke visste det?*

317 **AH:** Jeg visste... Jeg spurte ham om hans selskap. At han hadde mesteparten av pengene i
318 aksjefond, og noe av pengene i enkeltaksjer. Det brakte jeg tilbake til utenriksråden. Men jeg

319 ble ikke spurt om hvilke aksjer han hadde, og jeg satt meg heller ikke inn i hvilke aksjer han
320 hadde. Det er jo der jeg trådte feil. Jeg burde fra første stund, selv om jeg ikke ble spurt om
321 det, spurt «hvilke aksjer har du?», for å be da utenriksdepartementet hjelpe meg i spørsmål
322 knyttet til om jeg var inhabil knyttet til noe av hans aksjeinnehav.

323 **TV2:** *Så spørsmålet her blir jo: hvordan i alle dager klarte du ikke å spørre om hva slags*
324 *enkeltaksjer han hadde, når du visste at han hadde enkeltaksjer, og du vet i forbindelse med*
325 *tiltredelsen at det å ha aksjer er et sensitivt tema?*

326 **AH:** Ja, det er jo der jeg trådte feil.

327 **TV2:** *Ja, men spørsmålet er, hvordan klarer du å trå feil på det?*

328 **AH:** Ja, der har jeg trådt feil [...]

329 **TV2:** *Hva er det du tenker som gjør at du ikke lander på den beslutningen å spørre han om*
330 *hvilke enkeltaksjer [...]*

331 **AH:** Nei, altså, når man har en slik habilitetssamtale, så er det jo veldig mange spørsmål vi
332 går gjennom. Hvem kjenner du? Er det forhold som er særskilt knyttet til å, at du kan bli
333 inhabil på ulike områder? Så da jeg fikk spørsmål om mannen min, og hans selskap, så
334 forteller jeg da til departementsråden at han har sitt eget selskap sammen med en kollega. At
335 de investerer da, at han investerer pengene da igjennom Flemo. Og det er det som jeg får
336 svar av han som jeg videreforsbringer til utenriksråden.

337 **TV2:** *Men det er ingenting, ingen bjelle i hodet ditt som ringer og sier sånn «jeg må finne ut*
338 *hvilke aksjer det er» på noe tidspunkt?*

339 **AH:** Dette var et begrenset antall aksjer, slik jeg forstår det. Da jeg viser han håndboken, så
340 viser jeg han også retningslinjene om at jeg må rapportere til min overordnede ved betydelig
341 aktivitet på aksjemarkedet. Men det er altså ikke nok. Jeg burde fra første stund gjort meg
342 kjent med hvilke aksjer han hadde.

343 **TV2:** *Ja, jeg skjønner det, men spørsmålet er hvorfor du ikke spør om hvilke enkeltaksjer det*
344 *er. Hva er det som gjør at du ikke tenker på det når du sitter med den samtalen?*

345 **[Pressekonferansen avsluttes]**

Vedlegg 2: Erna Solbergs pressekonferanse 15. september

1 **Erna Solberg (Heretter ES):** Takk skal du ha. Dere har jo nå fått tilgang til oversikt over
2 Sindre sin aksjehandel i årene jeg var statsminister. Og som alle kan se av den listen, så har
3 den vært omfattende. Siden det har vært et omfattende arbeid også for oss å samle
4 oversikten, så må det også tas forbehold om at det kan ha oppstått enkelte feil i
5 sammensetningen.

6 Sindre har altså handlet langt mer enn han underveis har fortalt både meg og
7 Statsministerens kontor. Og det er alvorlig fordi det innebærer at jeg egentlig har vært inhabil
8 i enkelte saker som jeg har behandlet da jeg var statsminister. Og habilitetsreglene er viktige
9 for å ivareta tilliten til at alle beslutninger vi fatter er de riktige. At beslutningene fattes på å
10 gagne fellesskapet, og ikke av private hensyn.

11 Jeg har selv, sånn som de aller fleste andre politikere må gjøre, fra tid til annen, meldt meg
12 inhabil i en rekke saker når jeg har vært statsminister. Det er faktisk en naturlig og selvsagt
13 del av det å sitte i regjering. Men jeg har aldri meldt meg inhabil som følge av Sindres
14 aksjeeierskap. Fordi jeg har trodd at både jeg og Statsministerens kontor visste nok om hvor
15 han hadde aksjer til å kunne vurdere min habilitet, eller å be om ytterligere informasjon
16 dersom det skulle være nødvendig for å vurdere habiliteten.

17 Den oversikten Sindre nå har laget viser et helt annet bilde. Antallet kjøp og salg er
18 betydelige, og jeg har ikke hatt muligheten til å ettergå alle saker hvor jeg kan ha vært
19 inhabil. Og habilitet må som oftest vurderes konkret fra sak til sak. Graden av tilknytning,
20 økonomiske interesser, og andre forhold spiller inn. Det samme gjør den enkeltes
21 beslutnings konsekvens for selskaper, eller for personer som påvirkes av beslutningen. Og i
22 en regjering behandles hver uke et stort antall saker, og det vil være et svært tidkrevende
23 arbeid å gå gjennom alt dette på nytt. Det er heller ikke grunn til å tro at noen vedtak fattet av
24 min regjering vil være ugyldige på grunn av disse handlingene. Rett og slett fordi jeg har vært
25 ukjent med omfanget av aksjehandelen. Av den grunn så kommer jeg heller ikke til å gå
26 gjennom alle vedtakene på nytt. Men det jeg kan altså si, på grunn av aksjehandler jeg ikke
27 kjente til, er det tilfeller hvor jeg egentlig skulle ha meldt meg inhabil. Og jeg kan si helt
28 konkret, at jeg for eksempel hadde meldt meg inhabil i saker som gjaldt Hydro, hvis jeg
29 visste det jeg nå vet.

30 Jeg har tidligere opplyst om at jeg ba Sindre ha et møte med Statsministerens kontor da jeg
31 ble statsminister. Det møtet ble gjennomført. Det ble den gangen lagt til grunn at den
32 kortsiktige aksjehandelen skulle opphøre, og Sindre informerte kontoret om hvilke aksjer han
33 valgte å beholde. Enkelte handler han gjort etter det har han også fortalt meg om. Som
34 nedsalget i Q-Free i 2017, som også ble omtalt i media den gangen.

35 Det er nå klart at han likevel har drevet omfattende kortsiktige aksjehandel. Og det har han
36 gjort på tross av at han visste at han ikke skulle gjøre det, og han visste hvorfor han ikke
37 skulle gjøre det. Han har sittet igjen med omtrent samme porteføljen ved årsslutt hvert år, når
38 aksjonærregisteret oppdateres. Dette er gjort for å skjule omfanget av handel for meg, og for
39 omverden. Det er et alvorlig tillitsbrudd.

40 Det totale omfanget av Sindres aksjehandel ble altså klart for meg på onsdag. Da var da jeg
41 fikk se denne oversikten som jeg fredag i forrige uke ba han om å lage. Det var nyhetssaken
42 i E24 sist fredag om 22 konkrete handler som ble foretatt de siste 4 månedene jeg var
43 statsminister som gjorde at jeg ba Sindre lage en oversikt over alle sine handler. Da Sindre
44 ble konfrontert med denne nyhetssaken, sa han til meg at det kun var i dette korte

45 tidsrommet i 2021 han hadde gjenopptatt og drevet med kortsiktig aksjehandel, slik han var
46 frarådet av SMK å gjøre. Ettersom dette var helt nye opplysninger for meg på fredag, satt
47 jeg, for å være både ærlig og direkte, med en dårlig følelse. Jeg ba han derfor om å lage en
48 oversikt over alle handler i hele perioden jeg var statsminister. Den oversikten har han nå
49 laget. Den viser at Sindre ikke har vært ærlig med meg, verken da jeg var statsminister, eller
50 da jeg konfronterte han med dette etter at dere begynte å stille spørsmål.

51 Tillitsbrudd er alltid vanskelig, og ekstra vanskelig er det selvfølgelig i en familie og i et
52 ekteskap. Og det gjør vondt for meg å være så hard mot Sindre som jeg er i dag. Men fordi vi
53 er gift, har felles økonomi, så er det sånn at de handlingene han har gjort, har direkte
54 påvirkning på hvordan jeg kan utøve mine oppgaver som politiker.

55 De samtalene jeg har med Sindre om dette tillitsbruddet, skal jeg ha med han, og ikke med
56 dere. Så er det en hel del spørsmål som selvfølgelig melder seg. Burde jeg ha oppdaget
57 dette tidligere? Det har jeg tenkt mye på det siste døgnet. Jeg mener oppriktig at jeg ikke
58 hadde grunn til å mistenke en slik aktivitet som jeg nå vet har funnet sted. Jeg har for
59 eksempel aldri lurt på om jeg burde be om å få se alle transaksjonene løpende. Både fordi
60 han sa han hadde sluttet med kortsiktig aksjehandel, og fordi aksjeporteføljen så om lag like
61 ut på slutten av året hvert år. Alle kan vi selvfølgelig bli blendet av tilliten vi naturlig har til
62 mennesker vi er glad i. Min klare oppfatning var hele tiden at Sindre forsto utmerket godt at
63 han ikke kunne handle i aksjer som før, og hvorfor han ikke kunne gjøre det. Og han har jo
64 også selv gjentatt akkurat dette flere ganger.

65 Et annet spørsmål er om Sindre kan ha handlet basert på innsideinformasjon. I regjeringen
66 behandler vi mange saker hvor informasjon er underlagt regler for hva man kan si til andre.
67 Det gjelder saker som er gradert, innsidesaker og annet. Sånn informasjon behandler vi med
68 det ytterste alvor. Jeg er helt sikker på at Sindre aldri har fått innsideinformasjon fra meg. Er
69 det mulig at Sindre kan ha sett papirer eller annet jeg har hatt med hjem? I de 8 årene jeg
70 var statsminister, så bodde vi sammen i statsministerboligen. I den er det både et eget kontor
71 og andre rom jeg ofte brukte til møter, både med statsråder og medarbeidere. Sånn sett er
72 det selvfølgelig ikke mulig å kategorisk utelukke at han kan ha fanget opp noe. Men jeg
73 kommer, selv med den kunnskapen jeg nå har, ikke på noe som antyder at han har hatt
74 innsideinformasjon. Jeg diskuterer ikke sensitive saker i regjeringen, og jeg deler ikke
75 innsideinformasjon med Sindre. Og jeg har vært særlig bevisst på det siden han jobber i
76 Norsk Industri.

77 Et tredje spørsmål er hvordan jeg skal kunne forsikre meg om at jeg kan gjøre reelle
78 habilitetsvurderinger hvis jeg blir statsminister på nytt etter stortingsvalget i 2025. Dersom jeg
79 blir statsminister i 2025, så kan Sindre ikke handle aksjer eller finansielle instrumenter, men
80 må plassere sparepengene sine i fond eller på sparekonto. Og så er jeg inneforstått med at
81 basert på dette, så må dette også kunne kontrolleres. Og at det må være åpenhet om
82 resultatene av denne kontrollen. Jeg vil derfor sørge for åpenhet om Sindres eierskap, og jeg
83 er blitt enig med Sindre om at Statsministerens kontor vil da få tilgang til Sindres VPS-konto.

84 Til slutt så vil jeg igjen få lov å understreke at dette er en alvorlig sak. Det er det alltid når
85 politikere fatter vedtak i saker de egentlig ikke skulle hatt befatning med. Og jeg mener det er
86 viktig at vi er strenge på dem, sånn som vi er i Norge, sånn at folk skal ha tillit til at
87 beslutningene vi fatter er til fellesskapets beste. Takk for meg.

88 **NRK:** Ja, Erna Solberg, i et følelsesladd innlegg nå så snakker du om et tillitsbrudd fra din
89 ektemann. Samtidig så lærte vi i Anniken Huitfeldt-saken at det er statsråden, altså du, som
90 har en plikt til å orientere deg om hvilke aksjer din ektemann hadde. Har du gjort nok i denne
91 perioden for å bli orientert om det?

92 **ES:** Jeg mener at jeg har gjort nok, og at det ikke har vært noe grunnlag for at jeg skulle
93 mistenke at det var masse handel rundt dette. Fordi at aksjeporteføljen hvert eneste år har
94 vært omtrent den samme. Den har steget litt på noen aksjer. Og vi har vært orientert om
95 hvilke aksjer han har eid i. At han da har hatt mye større handel innimellom, og derfor skjult
96 det, det han faktisk har gjort. Det har jo gjort at det har vært umulig å mistenke. Og du kan si
97 at, jeg mener vi har gjort det vi kunne for å ha oversikt over det. Og det har ikke vært
98 grunnlag for å tenke at det skulle være noe annet, basert på hvordan aksjonærregisteret har
99 sett ut hvert år.

100 **NRK:** *Men ditt ansvar, Erna Solberg, har du latt deg orientere nok om dette?*

101 **ES:** Altså, mitt ansvar er at jeg skulle være orientert. Og det ansvaret må jo jeg ta, at jeg ikke
102 har vært. Men som jeg sier, det har heller ikke vært et grunnlag for meg å se at, å mistenke.
103 Jeg har trodd at jeg har hatt god oversikt over hvilke aksjer Sindre til enhver tid har hatt, og
104 at det i stor grad har vært i de samme selskapene, at det har vært i de samme selskapene,
105 og at han har informert når han har gjort større endringer.

106 **TV2:** *Jeg blir litt forvirret av at du sier at du kan ha vært inhabil i saker som angår Norsk
107 Hydro. Norsk Hydro visste du jo at Sindre Finnes eide. Det har han hvertfall svart i en e-post
108 til DN [...]*

109 **ES:** Ja, men vurderingen, som vi også har svart til DN, er jo at da var aksjeandelen så liten
110 at det ikke ville innføre, medføre inhabilitet. Altså, det har med størrelsen på eierskap å gjøre.
111 Det blir annerledes når det har vært handlet og annet i, i stor grad, i Hydro-aksjer. Og, og det
112 gjør jo at, på visse tilfeller, visse saker som har dreid seg om Hydro. Det gjelder særlig
113 spesielt spørsmålet om endringene i eierskapsreguleringen for hvordan du kan hente ut...
114 Altså vi leverte en lov i 2016 for endring som har stor betydning for Hydro. Den saken burde
115 jeg ikke har vært med på å behandle.

116 **TV2:** *Når statsministerens ektemann kan foreta seg slike ting, så er det jo naturlig å tenke
117 seg at det kan skje også blant andre statsråder. Hva gjør du nå for å sjekke at tilsvarende
118 ikke har skjedd med dine med[...]*

119 **ES:** Det har vært noen runder knyttet til spørsmål fra journalister og annet. Vi vil jo
120 selvfølgelig minne alle på at de bør gå gjennom og se, fra, rundt aksjehandel. Det har vært
121 de enkelte, som har vært kvittert ut og sett på. Det har vært enkelte statsråder som også har
122 tatt kontakt rundt sine aksjer. Men, men for statsrådenes del, at de har, om de har hatt
123 ektefeller. Det må vi jo nå ta tak i og spørre om det kan ha vært ektefeller som har handlet i
124 mye større grad.

125 **Dagbladet:** *Du beskriver at din ektemann bevisst har omgått reglene, ved å sørge for at
126 porteføljen ser lik ut ved nyttår hvert år. Hva bør konsekvensene for ham og deg være, av
127 sånn bevisst omgåelse av dette regelverket?*

128 **ES:** Nei, det betyr jo at man må rett og slett ha innsyn, som jeg sier, i VPS-kontoen, hvis jeg
129 skulle bli statsminister igjen. At Sindre for det første ikke kan handle. Og for å være sikker på
130 at han ikke omgår det, så dreier det seg om, om at man gir Statsministerens kontor innsyn i
131 hans VPS-konto, og alle aksjehandlene registreres.

132 **Dagbladet:** *[Uklart] timingen på denne pressekonferansen. Det har jo vært et valg der du
133 gikk ut som valgvinner. Så har du hatt en motstander som [uklart]. Kunne det vært noen
134 mulighet for å legge frem dette før valget?*

135 **ES:** Nei. Dette var som sagt noe jeg ble veldig bekymret for på fredag etter E24 sin avsløring
136 om handler. Og det var derfor vi ba om å få ut liste. Og dette er jo 10 år tilbake, så det er jo

137 både ligninger, det er lista, og det skal sammensettes sånn. Så omfanget totalt sett, har jo
138 ikke jeg hatt kunnskap om før på onsdag, når vi fikk sett helheten i, og hva som hadde
139 skjedd av handler.

140 **E24:** *Dere har jo fått litt tid til å se på denne listen nå. Er det noen enkeltkjøp der dere har*
141 *sett tydelig at her må vi se nærmere på om du kan ha vært inhabil?*

142 **ES:** Nei, som sagt, så er det særlig knyttet til Norsk Hydro på det tidspunktet vi gjorde
143 endringene i lovverket knyttet til eierskap, altså til direkte eierskap i den hjemfallssaken som
144 Hydro hadde. Hvor vi gjorde endringer knyttet til hvordan de fortsatt skulle ha tilgang på kraft.
145 En veldig naturlig ting for en norsk statsminister være opptatt av. At vi sørger for det. Men
146 fordi at det har vært hyppig handel i løpet av året i Hydro-aksjer, så ville det vært sånn at jeg
147 vurderer at jeg ville måtte meldt meg inhabil i behandlingen av en sak som hadde så sterk
148 tilknytning til det. Når det gjelder andre saker, så er det vanskelig liksom å krysse vedtak og
149 annet, fordi at det skjer så mange små og store vedtak. Jeg har jo vært inhabil i... i
150 behandlingen av havbrukssaker uansett. Sant. Som er en sak som det er mye av i regjering.
151 Vært mye diskusjon om rammebetingelsene rundt, rundt utvidelsene av, av... altså, av
152 merder og hele... hele den biten. Men der har jo jeg uansett ikke deltatt i regjeringens arbeid.
153 Så kan det være enkeltsaker som har hatt konsekvens for selskaper, som jeg burde ha visst
154 om, men som vi ikke har gjort en vurdering av, rett og slett fordi vi ikke trodde at det hadde
155 noen... uansett ville hatt en betydning.

156 **E24:** *Men under koronapandemien, så foregikk det jo veldig store inngrep fra regjeringen.*
157 *Det kom en helt spesiell oljeskattepakke, for eksempel. Er det aktuelt å se på din ektefelles*
158 *handel i oljeselskaper?*

159 **ES:** Det kan det være. I utgangspunktet var ikke oljeselskaper på den listen som vi hadde
160 oversikt over. Sant, den inneholdt jo ikke det som[...]

161 **E24:** *[uklart, om oljeserviceselskaper]*

162 **ES:** Ja, noen oljeserviceselskaper, men ikke oljeselskaper som sådan. Det kan være
163 regjeringen... størsteparten av forhandlingene rundt dette skjedde jo i Stortinget.
164 Regjeringen fremmet jo et forslag som vi opplevde som nøytralt i forhold til
165 beskatningssystemet. Men med mer stimulanse fremover for hele sektoren. Men det er ikke
166 vurderinger vi har hatt tid til å gjøre nå, om det skulle være sånn.

167 **VG:** *[uklart] Har dere vært i kontakt med politiet eller Økokrim eller Finanstilsynet i denne*
168 *saken? Og i så fall, har dere levert ut disse listene? Og dersom det kommer en siktelse mot*
169 *Sindre Finnes eller deg, kan du da bli sittende som Høyre-leder, og er det noe du har vurdert*
170 *og tenkt noe rundt allerede, som du kan dele med oss? Det siste gjelder aksjonærregisteret,*
171 *som skulle lages av din regjering. Det ville jo ha vist Sindre Finnes sine aksjetransaksjoner*
172 *gjennom året, slik at du og offentligheten og andre kunne hatt innsyn i den. Angrer du nå på*
173 *at regjeringen ikke fullførte det aksjonærregisteret, slik at det hadde eksistert i dag?*

174 **ES:** Til det siste, så må jeg si at det var mange utfordringer med å lage det registeret sånn
175 som det. Nå kan ikke jeg huske alle detaljene i den saken. Og så er det jo sånn at du til en
176 hvilken som helst tid kan gå inn i et selskap og se hvem som eier akkurat nå. Så det kan
177 man jo gjøre. Men... men det er klart man hadde hatt mer innsyn hvis det hadde vært et
178 aksjonærregister. Får vi se arbeidet med det videre. Når det gjelder Økokrim. Nei, altså vi har
179 offentliggjort denne listen nå. Fordi den er klar. Og vi har ikke snakket hverken med politiet
180 eller andre om det. Det er jo spørsmål som de eventuelle må vurdere å se på, om det skal
181 være. Jeg er som jeg sier sikker på at jeg ikke har gitt noen innsidesaker, altså til, eller,
182 innsideinformasjon til min mann. For det har jeg vært veldig opptatt av, særlig fordi at han

183 jobbet i Norsk Industri. Og det betyr at i hans vanlige hverdag så vil det være mye diskusjon
184 om nettopp selskaper og annet. Og det er noen av de tingene man må være bevisst på.

185 **NRK:** *Kan du anslå noe om omfanget av antall saker du antyder at denne listen vil gjøre deg*
186 *inne... eller, vise at du har vært inhabil. Jeg skjønner at du ikke kan gi et nøyaktig tall, men er*
187 *det én eller 10 eller 50 eller 100 saker?*

188 **ES:** Nei, altså, vi har bare identifisert én sak som jeg mener jeg ville gjort en annen vurdering
189 av habiliteten min på enn det jeg gjorde på det tidspunktet. Og det er den Hydro-saken. Og
190 det er fordi at vi har ingen oversikt over hvilke enkeltsaker, og fordi, fordi at veldig mange av
191 de selskapene her har jo ikke regjeringens politikk så mye å gjøre med. Dette er store
192 selskaper som, som er, som på en måte ikke er direkte... i statlig engasjement eller
193 enkeltvedtak. Men det betyr ikke at ikke det er noen saker det kan være hvor det... Men da
194 må man gjøre en konkret vurdering i hver sak. Om hvor mye det er, og hvilken betydning det
195 har.

196 **NRK:** *Er det dette du vil kunne si til kontroll- og konstitusjonskomiteen, eller kan du der*
197 *tenkes å både måtte og kunne, altså evne, å være mer detaljert, annet enn å vise til listen og*
198 *hele komplekset?*

199 **ES:** Akkurat nå så vet jeg om jeg kan gi noe mer til kontroll- og konstitusjonskomiteen. Men
200 det er november. Og da kan det jo være at man, man har muligheten til å ettergå noen
201 enkeltsaker og noen porteføljer. Men akkurat nå, så har ikke jeg oversikt over om jeg kan gi
202 noe mer på det tidspunktet.

203 **NRK:** *Bare et spørsmål til. For jeg har snakket med flere borgerlige politikere som har*
204 *reagert på, i sakene med Brenna og Huitfeldt, at deres uvitenhet på en måte blir premiært, i*
205 *hermetegn. Det vil jo nå også gjelde deg, fordi du mener at det som er din fordel her er at du*
206 *ikke har visst, og dermed ikke kunne handle riktig. Hva slags paradoks mener du det er?*

207 **ES:** Det er selvfølgelig et paradoks, fordi det må ikke da gjøre at man ikke forsøker å
208 oppsøke informasjon for å vite. Det må aldri bli en unnskyldning for å ikke vite. Og det jeg har
209 lyst å si at det er det ikke for mitt vedkommende. Jeg har forsøkt å være, ha oversikt og har
210 trodd at jeg har hatt oversikt. Og så er det viktig å si, min uvitenhet dreide seg egentlig om
211 det jeg sa når jeg, dreide seg om gyldigheten av vedtakene. Og det ene vedtaket som er
212 påpekt, er jo altså om, om... Norsk Hydro sin... Og, og endringene i, i kraft...
213 Konesjonslovgivningen knyttet til det. Det er jo et enstemmig Storting som har vedtatt. Og
214 da vil uansett Forvaltningslovens regler om at, at, altså min, min inhabilitet har ikke vært
215 avgjørende i denne sammenhengen. Fordi at her er det jo et bredt flertall i Stortinget som
216 faktisk har vedtatt loven, så det er et gyldig vedtak. Det var derfor jeg har henvist til det.

217 **VG:** *To spørsmål. Hva ser du av likheter og eventuelle forskjeller mellom din sak og Anniken*
218 *Huitfeldt [uklart] sak. Og spørsmål 2: Vi så i Arendal, da dette ble kjent, at du var preget av*
219 *det. Har denne saken preget deg gjennom hele din valgkamp? Har den ligget der som en*
220 *sånn tåkesky over hodet ditt?*

221 **ES:** Ja, altså, det som var kjent i Arendal, var jo ikke det. Det var jo denne...
222 Gjennomgangen av norske selskaper som Sindre mente mye om. Og ledelsen i det. Det var
223 en annen sak. Det klart at det, det er jo... og det er klart det påvirket også Sindre. Vi er jo
224 ikke verre politikere enn at når du merker at ektefellen begynner å synes at ting er vanskelig.
225 Særlig altså knyttet til opplysningene og alt det som kom frem, så, at han hadde ment om
226 folk, at det påvirker også din liksom, litt sånn, dagsform. Men... Så synes ikke jeg at jeg skal
227 gjøre meg til vurdering av hva som er likhet og ulikhet med, med Anniken Huitfeldt-saken.
228 Det synes jeg andre skal gjøre seg, som, som gjøre vurderingen av. Jeg tenker at jeg skal

229 holde meg til min, og så må Anniken få lov å holde seg til sin. Det som er forskjellen, i alle fall
230 på ett punkt, det er jo at... Vi hadde... Altså, beskjedene var veldig klare til Sindre om at han
231 ikke kunne drive med det han har gjort, nemlig handel, så hyppig handel som dette. Og at vi
232 måtte ha oversikt over eierskapet. Og har trodd at vi har hatt det, fordi det har vært gitt
233 beskjed om det. På et tidspunkt også gitt beskjed om at han gikk i større grad over i fond
234 etter at han solgte seg ned i 2017 i Q-Free og et par andre aksjer. Som... han opplevde, og
235 som han opplevde nok at det var litt belastende med omtale, og litt sosial medieomtale rundt.

236 **NTB:** *Hvis du ser denne saken i lys av Borten Moe sin sak, har dere vurdert om... Er det*
237 *naturlig å be Økokrim se på dette materialet som du nå har lagt frem?*

238 **ES:** Ehm, antar at Økokrim ser på det materialet helt uten at det bes om at de skal gjøre det
239 fra min side. Jeg antar at de følger med på saker, som de har gjort i de andre sakene.

240 **NTB:** *Og så lurer jeg på, nå har kontrollkomiteen sagt, altså, det er relevant for dem å se på*
241 *praksis fra tidligere regjeringer. Så kommer dette nå opp. Hva tenker du om den høringen*
242 *som er varslet [...]*

243 **ES:** Ja, utgangspunktet for å se på praksis var jo knyttet til utnevning av enkeltpersoner, og
244 vurderingen av regler for habilitet knyttet til det. Så har jo disse aksjesakene kommet i tillegg.
245 Men jeg mener det er helt naturlig for meg å svare på hva som var praksis, og hva vi trodde
246 var. Men det er åpenbart at det er vanskelig hvis man ikke følger de reglene man faktisk har,
247 har blitt informert om, og skjuler at det er et såpass stort handelsmønster.

248 **Nettavisen:** *Erna Solberg, vi har, som du har vært inne på her sett i år, fått søkelyset på*
249 *habilitetsvurderinger knyttet til regjering og statsråder, og flere har vel erkjent at de har gjort*
250 *vurderinger som de etterpå ser at skulle vært gjort annerledes for. Har du vært naiv i forhold*
251 *til habilitetsvurderingene knyttet til aksjehandel?*

252 **ES:** Jeg har ikke vært naiv i forhold til habilitetsvurderingene, men jeg har kanskje vært naiv i
253 forhold til at jeg har trodd på min mann. Som... Hvor beskjeden var klar om at han skulle
254 legge seg opp. Men det er et forhold mellom at han skulle ikke drive med handel på den
255 basisen han gjør nå. At han skulle være åpen om hvilke aksjer gjorde, så vi kunne gjøre
256 disse habilitetsvurderingene på en ordentlig måte. Kan du si at, naivitet, altså... Det er ingen
257 grunn til å tro at den man er glad i og bor sammen med, ikke er åpen og ærlig for deg. Det
258 tror jeg vi alle har opplevd i livet.

259 **Nettavisen:** *Vi ser en likhet mellom Huitfeldt-saken og din sak, synes jeg, på at dere, altså,*
260 *begge ektefellene får beskjed om at dette må de holde seg unna, her går grensene. Men så*
261 *skjer det likevel. Er det et felles fellestrekk der, og er ikke det også en...*

262 **ES:** Altså, jeg vil ikke gjøre meg til vurdering av Anniken Huitfeldt sin sak. Det synes jeg blir
263 feil av meg å gjøre. Det får andre som skal se på disse sakene faktisk gjøre. Men likheten er
264 nok at de har ønsket å fortsette med en aktivitet de har gjort før. I min sammenheng, så har
265 det vært uten at vi er blitt opplyst om det. Tvert imot, så har vel kanskje det vært et bilde av at
266 man har forsøkt å late som om man har fulgt de reglene som var, og likevel hatt omfattende
267 handling.

268 **DN:** *[uklart] omfattende habilitetsbrudd over flere år, med deg som statsminister. Hvorfor går*
269 *du ikke av som Høyre-leder?*

270 **ES:** For det første så har vi konstatert at det er ett sted vi vet at det er, at jeg ville gjort en
271 annen vurdering av habiliteten min. For det andre så er spørsmålet om hvem som er leder i
272 Høyre et spørsmål Høyre tar stilling til selv.

- 273 **Aftenposten:** *Hvor mye penger har Finnes tjent på aksjehandelen i den perioden?*
- 274 **ES:** Det han opplyser er at cirka 1,8 millioner kroner som har vært nettogevinster. Det er mye
275 tap, og det er en del gevinster. Særlig de siste årene har det vært... vært økt gevinst.
- 276 **Aftenposten:** *Du har jo avvist kategorisk dette med at du har gitt han innsideinformasjon,
277 men... Hvor sikker kan det være på det når du ikke har kjent til omfanget, hva han har eid,
278 og dette har pågått i over 8 år?*
- 279 **ES:** Fordi jeg vet at jeg ikke har diskutert saker som kunne medføre innside med min mann.
280 Og det ville vært uansett om han hadde handlet eller ikke. Og det har vært begrunnet i at han
281 også jobber i Norsk Industri. Og det er unaturlig for meg å diskutere i prosesser og ting ikke
282 var kjent, med min mann spørsmål som har vært viktig for medlemsbedrifter i denne
283 organisasjonen han har jobbet i.
- 284 **Aftenposten:** *Når oversikten var ferdig og Sindre ga den til deg, hva sa han til deg?*
- 285 **ES:** Vet du hva, hva vi har snakket om, det tenker jeg er innenfor privatlivets område.
- 286 **[Plenumsdel avrundes]**

